

Giacomo Puccini (1858–1924)

Triptych

Tři podoby lásky i smrti – *Sestra Angelika, Plášť a Gianni Schicchi*

Tři jednoaktové opery (1918)

Libreta Giovacchino Forzano (1883–1970)

a Giuseppe Adami (1878–1946)

*Inscenace vznikla v koprodukcí opery NDM
s Operou Slovenského národního divadla*

HUDEBNÍ NASTUDOVÁNÍ	TOMÁŠ BRAUNER
DIRIGENT	TOMÁŠ BRAUNER / ADAM SEDLICKÝ
REŽIE	ROMAN POLÁK
SCÉNA	PAVEL BORÁK
KOSTÝMY	PETER ČANECKÝ
SBORMISTR	JURIJ GALATENKO
VEDOUcí OPERNÍHO STUDIA NDM	LENKA ŽIVOCKÁ
DRAMATURGIE	EVA MIKULÁŠKOVÁ
ČESKÝ PŘEKLAD	MARIE KRONBERGEROVÁ

**Premiéry 13. a 15. prosince 2018 v 18 hodin
v Divadle Antonína Dvořáka**

*Uvádíme 100 let od světové premiéry, která se konala
14. prosince 1918 v Metropolitní opeře v New Yorku.*

Osoby a obsazení:

SESTRA ANGELIKA

SESTRA ANGELIKA Linda Ballová / Veronika Holbová
KNĚŽNA, její teta Monika Jägerová / Anna Nedorezova
ABATYŠE Sonja Runje / Alžběta Vomáčková
SESTRA DOHLÍŽITELKA Anna Nitrová / Anna Thun
UČITELKA NOVICEK Jarmila Balážová / Anna Thun
SESTRA JENOVÉFA Adriana Banášová / Eva Dřízgová-Jirušová
SESTRA OSMINA Elena Durajová / Oleksandra Nikiforova
SESTRA DOLCINA Klára Krejčí Curylová / Bohdana Šindlerová
SESTRA OŠETŘOVATELKA Marcela Gurbalová / Tatiana Pituchová
PRVNÍ ŽEBRAVÁ SESTRA Ivana Ambrúsová / Eva Marie Kořená
DRUHÁ ŽEBRAVÁ SESTRA Andrea Jurčíková / Iveta Vandová
NOVICKA Nikola Novotná / Patrícia Smoláková
PRVNÍ LAICKÁ SESTRA Lucie Hubená / Tetiana Hryha
DRUHÁ LAICKÁ SESTRA Lucie Dvořáková / Anna Wolak
SESTRA Pavla Morysová / Kateřina Popová
VIDINA DÍTĚTE SESTRY ANGELIKY
Diego Assis dos Santos*
/ Oliver Assis dos Santos
PANNA MARIA Elena Durajová / Kateřina Popová

PLÁŠŤ

MICHELE, majitel nákladní lodi Martin Bárta / Daniel Čapkovič
LUIGI, vykladač zboží Michal Lehotský
TINCA („Lín“), vykladač zboží Martin Gyimesi / Václav Sibera
TALPA („Krték“), vykladač zboží Martin Gurbal
/ František Zahradníček
GIORGETTA, Michelova manželka
Zuzana Šveda / Eliška Weisssová
FRUGOLA („Štouralka“), Talpova manželka
Sonja Runje
/ Alžběta Vomáčková
PRODAVAČ PÍSNÍ Václav Čížek / Petr Němec
DÍVKA / HLAS Nikola Novotná
/ Patrícia Smoláková
CHLAPEC / HLAS Aleš Pirnos / Tomasz Suchanek
VIDINA DÍTĚTE MICHELA A GIORGETTY
Jonáš Adámek* / Michal Rybka*

GIANNI SCHICCHI

GIANNI SCHICCHI Gustáv Beláček / Jiří Sulženko
LAURETTA, jeho dcera Eva Hornyáková
/ Tereza Maličková
ZITA, zvaná „La Vecchia (Stará)“, Buosova sestřenice
Monika Jägerová / Sonja Runje
RINUCCIO, Zitin synovec Peter Malý / Luciano Mastro
GHERARDO, Buosův synovec Martin Gyimesi / Václav Morys
NELLA, jeho žena Adriana Banášová
/ Eva Dřízgová-Jirušová
GHERARDINO, jejich syn Jiří Hlaváč* / Martin Zzulka*
BETTO di Signa (ze Signy), Buosův švagr
David Szendiuch / Josef Škarka
SIMONE, Buosův bratranec Martin Gurbal
/ František Zahradníček
MARCO, jeho syn Daniel Klánský / Jakub Tolaš
La CIESCA, Marcova žena Jarmila Balážová / Anna Nitrová
/ Anna Nedorezova
Maestro SPINELLOCCIO, lékař Tomáš Šelc / Roman Vlkovič
Ser AMANTIO DI NICOLAI, notář Tomáš Šelc / Roman Vlkovič
PINELLINO, švec Tomasz Suchanek
/ Petr Urbánek
GUCCIO, barvíř Vlastimil Nitschmann
/ Erik Ondruš
BUOSO DONATO Jiří Dvořák
Dále účinkuje sbor a orchestr opery NDM
– koncertní mistři Vladimír Liberda a Jaroslav Podžorski
– externisté, Operní studio NDM (členové jsou označeni hvězdičkami)
Na inscenaci spolupracovali:
Asistentka režie a inspicientka Bohuslava Kráčmarová
Asistent dirigenta Jan Novobilský
Vedoucí hudební přípravy Jana Hajková
Hudební příprava Jana Hajková, Ivana Hotárková,
Petr Lichnovský, Jan Novobilský
Hana Kluzová
Text sleduje Marie Kronbergerová,
České titulky Eva Mikulášková

Anglické titulky	Kenneth Chalmers, Eva Mikulášková
Obsluha titulků	Jarmila Šebková, Pavla Vochyánová
Produkce opery	Lucie Fojtíková
Tajemnice opery	Alena Golatová
Technický šéf	Stanislav Muntág
Jevištní mistři	Jan Benek, Radim Duraj
Mistr osvětlení	Radko Orenič
Osvětlovač představení	Roman Pokorný
Mistři zvuku	Adam Špinka, Otakar Mlčoch
Zvukař představení	Boris Čmelko
Mistrová vlásenkárny	Marcela Procházková
Mistrová garderoby	Růžena Maueroová
Mistr rekvizit	Marek Kalík
Šéf výpravy	David Bazika
Vedoucí umělecko-dekoračních dílen	Barbora Macháčová
Vedoucí výroby kostýmů	Eva Janáková
Scénické dekorace vyrobily umělecko-dekorační dílny NDM	
Technologové – Vladimír Kotek, Ivana Stuchlíková, mistr čalounické dílny – Petr Missig, mistr malířsko-kašérské dílny – Pavel Klein, mistr truhlářské dílny – Martin Střelec, mistr zámečnické dílny – Jaroslav Kocourek, mistr zbrojářsko-šperkařské dílny – Ivan Petrák	
Kostýmy a doplňky vyrobily krejčovny NDM	
Mistrová dámské krejčovny – Iva Koplová, mistrová pánské krejčovny – Kamila Wasniowska, modistka-dekoratérka – Petra Dočkalová	

Uvádíme v italském originále s českými a anglickými titulky

Přestávky po první i druhé jednoaktové opeře

Martin Bárta (Michele) a Zuzana Šveda (Giorgetta).
Foto Martin Popelář

IL TABARRO
SVOR · ANGELICA
GIANNI · SCHICCHI
DI
G. PUCCINI

Plakát k prvnímu uvedení Pucciniho *Triptychu* v Metropolitaní opeře v New Yorku, které se konalo 14. prosince 1918
(přejato z bookletu CD vydavatelství EMI Classics recording, 1997)

OBSAH TRIPTYCHU

Puccini cítil následující tři jednoaktovky jako jedno dílo, *Triptych*, které se dle skladatele má provozovat neděleně a v přesném pořadí: *Plášť*, *Sestra Angelika* a *Gianni Schicchi*. Nyní opera *Sestra Angelika* zaznívá jako první.

Sestra Angelika

Řádové sestry se po večerní pobožnosti scházejí na klášterním dvoře a sestra dohlížitelka uděluje tresty za jejich provinění. Sestra Jenovéfa všechny upozorňuje, že právě dnes slunce zasvitne až do kašny na nádvoří a voda zezlátne. Jeptišky vzpomínají na zemřelou sestru a chystají se zanést několik zlatých kapek na její hrob. Sestra Angelika se však domnívá, že lidské tužby a přání jsou květy života, které pro mrtvé nerozkvétají, a smrt že je krásným životem. Sestry mluví o svých naivních přáních, Angelika tvrdí, že žádné přání nemá. Ostatní však tuší, že touží po zprávách z domova. Sestra ošetřovatelka prosí Angeliku o pomoc pro sestru poštipanou od vos, jedině ona totiž dobře zná účinky léčivých rostlin. Do kláštera se vrací žebravé sestry s množstvím potravin a také se zprávou, že se blíží nádherný kočár. Abatyše oznamuje Angelice, že přijela její teta, kněžna.

Nepřístupná dáma stroze oznamuje své neteři Angelice, že její sestra se má vdávat a důvodem její návštěvy že je pouze žádost o podepsání listiny o rozdělení majetku po jejich zesnulých rodičích. Kněžna jí připomíná hanbu, kterou způsobila své rodině tím, že zplodila nemanželské dítě. Angelika se ptá po svém synáčkovi, o kterém nic neví od doby, kdy ho jen jednou políbila, než jí ho vzali a jí poslali do kláštera. Bezcitná teta přichází se zdrcující odpovědí, že její dítě před dvěma roky zemřelo, a znovu naléhá na podepsání listiny. Poté, co otrěsená Angelika osamí, dolehne na ni žal nad smrtí dítěte. Chtěla by se s ním brzy setkat, a to i za cenu nejvyšší. Připraví si z bylinného lektvaru jed a po jeho vypití prosí Pannu Marii o odpuštění za svůj hřích. Zaznívají andělské hlasy, zjevuje se Madona s dítětem a posílá synka k jeho umírající matce.

Plášť

Michele, stárnoucí majitel vlečné lodi na pařížské Seině, melancholicky pozoruje západ slunce. Jeho velice mladá žena Giorgetta jej upozorňuje, že všechno zboží je již vyloženo a lidé si za svoji těžkou práci zaslouží občerstvení. I on žádá o odměnu – polibek. Jejich vztah je však už natolik chladný, že Giorgetta jde raději pro víno a začíná se bavit s nosiči, jejichž veselí však Michele po chvíli utne. Objevuje se pomatená Frugola, žena jednoho z nosičů, Talpy. V rozhovorech je cítit smutek nad jejich nešťastnými životy, probouzí se vzpomínky i přání. Mladý vykladač Luigi zůstává s Giorgettou o samotě. Stejně jako předešlého večera si začnou vyznávat svou tajnou lásku. Poté, co si smluví znamení k další schůzce hořící zápalkou, Luigi rychle zmizí.

Návrat Michela znamená pro Giorgettu spoustu otázek i výčitek, proč jejich vztah takto ochladnul. Michele vzpomíná na jejich ztracené dítě a na dny laskavého štěstí, kdy je brával pod svůj plášť v nepřízni počasí. Giorgetta odmítá jeho pokusy o navázání někdejší blízkosti a Michele propadá myšlenkám na její nevěru. Aby se zklidnil, zapaluje si svou oblíbenou dýmku – jeho sirka však znamená klamně znamení pro Luigiho, který kradmo přichází na loď. Michele jej ve své žárlivosti nutí k přiznání k lásce k Giorgettě, pak jej zardousí a schová pod plášťem. Giorgettu hluk vylekal, vychází ze své kabiny a v zamyšlení nad svými pohnutkami se snaží usmířit se se svým mužem. Ten naoko souhlasí a zve ji k sobě. Najednou však rozevívá svůj plášť a ukazuje Giorgettě jejího zavražděného milence.

Gianni Schicchi

Zemřel bohatý florentský měšťan Buoso Donato a kolem jeho lože se sešlo jeho devět truchlících příbuzných, kteří ve skutečnosti jen dychtí po jeho dědictví. Mají však podezření, že Buoso odkázal všechn svůj majetek klášteru, a proto rychle hledají závěť. Najde ji Rinuccio, který se ptá, zda se bude moci oženit s dcerou Gianniho Schicchiho, pokud získá majetek. Zita přitaká, otvírá závěť a ve mdlobách oznamuje, že jsou opravdu jedinými dědici duchovní. Když opadá všeobecný vztek, mrzutost a nářky, začnou příbuzní vymýšlet, jak by se závěť dala obejít. Jediným řešením je podle Rinuccia pozvání filuty Schicchiho. Příbuzní ho po příchodu obeznamují se svými záměry a ujišťují jej, že o Buosově smrti ještě nikdo neví, o jeho pomoc prosí i dcera Lauretta. Schicchi se tedy převlékne za nebožtíka a před doktorem i notářem bravurně napodobuje starcův hlas. Začíná se diktovat testament. Schicchi rozděljuje mezi příbuzné majetek, který si přáli, nakonec však odkazuje i mezka, mlýny v Signě a dům ve Florencii Giannimu Schicchimu, tedy sám sobě! Rozlícení příbuzní se po odchodu notáře vrhnou na Schicchiho, který je ovšem vykáže z (nyní již svého) domu. Rinuccio a Lauretta si vyznávají lásku a Schicchi se obrací k publiku s otázkou: mohly by Buosovy peníze být užity lépe než ke štěstí dvou mladých lidí?

„Nenarodil jsem se pro hrdinské činy: miluji duše, které cítí stejně jako my, které mají naděje a iluze, znají záblesky radosti i slzy smutku...“ Giacomo Puccini

GIACOMO PUCCINI

(1858–1924)

„Verismus – a Puccini. A Mascagni a Leoncavallo. A řada dalších skladatelů, z nichž mnozí svými díly podnes zaujmají čelné místo na repertoárech světových scén. Puccini, největší z nich, stojí svým životem a tvorbou tam, kde se vlna verismu počala zdvíhat, kde nabírala síly k mohutnému vzmachu, stojí i na jejím hřebeni a posléze i tam, kde vydavší sílu mizí u břehů historie. On sám není verismus, ale on jediný se nejlépe podílí na všech jeho vývojových fázích.“

Karel V. Burian (*Puccini a jeho doba*, 1968)

Italský velikán Giacomo Puccini pocházel z Luccy, z rozsáhlé hudební dynastie podobné Bachům. Jeho tvůrčí život se stal syntézou rozporů konce 19. a začátku 20. století, který bravurně předváděl díky svému opernímu talentu a již za svého života se stal jedním z nejúspěšnějších skladatelů. Již u jeho prvotiny *Víly* hlásal tisk: „*Puccini se dotýká hvězd!*“ (časopis *Perseveranza*)

Stejně jako jiní o generaci mladší italské skladatelé se neubráníl vlivu italské belcantové tradice, stejně jako mírnému příklonu k Wagnerovi, tedy alespoň podle dobového tisku – např. „*dueto lásky s wagnerovským odstínem uchvacuje*“, avšak „*pudově se vyhýbá mystickým wagnerovským hloubkám*“. Premiéra *Bohéma* (1896) však již vyvolala značné kritické rozpaky, přestože obecnost tleskala vestoje (v tomto roce se ocitáme tři roky po Verdiho poslední opeře *Falstaff*, před třinácti léty zemřel v Benátkách Richard Wagner, ve Francii je již známá Bizetova *Carmen* a u nás Smetanova *Libuše*). Svou moderní zkratkovitostí a syntézou hudby a dramatického dění oproti *Vilám* vyznívala *Bohéma* jednoduše provokativně. Opera – i hudba sama se totiž velmi vymykala ze šablonovitého vzoru tzv. italské opery. Podobného přijetí, či vlastně kritických reflexí, se dočkala i premiéra *Tosky* (1900), kdy se psalo o „*zbytečném experimentování*“, premiéra skladatelovy nejoblíbenější *Madame Butterfly* (1904) byla dokonce v milánské La Scale vypískána. Je zajímavé, že právě tyto jeho nejznámější a dnes nejhranější opery vyvolávaly tak negativní ohlasy. Avšak tento dobový „neúspěch“ daný kritikou je však obecně v rámci Pucciniho života velice relativní pojem. Tyto „neúspěchy“ se pro něj spíše stávaly určitými zkouškami, které jej posouvaly dále – ve svém publiku měl totiž obrovskou podporu, která trvá dodnes.

Jeho předposlední operní dílo *Triptych* se zrodilo po americkém úspěchu jeho *Děvčete ze Západu* (*Děvče ze zlatého západu*). Žádnému umělci, vědci ani politikovi se nedostalo takového ocenění Američanů, kteří již před uvedením této zlatokopecské opery provolávali jeho jméno. Puccini doufal, že se *Děvče ze Západu* stane velkolepější *Bohémou*. „Puccini psal toto dílo na objednávku newyorské *Metropolitní opery*, a to pro dva zpěváky, kteří tehdy platili za největší: *Emu Destinnovou* a *Enrica Carusa*. Bylo tedy předurčeno ke slávě, k níž mu při premiéře 10. prosince 1910 kromě protagonistů pomohl i *Toscanini*. Toto představení bylo světovou senzací. Snad ji vzbudilo očekávání, že po první ‚americké‘ symfonii *Dvořákově* bude konečně mít *Amerika* i svou první ‚americkou‘ operu! (...) Úspěch byl obrovský. Puccini spravedlivě poznamenal, že ‚... *Toscanini* svou interpretací operu znovu zkomponoval.‘ Interpretace nepochybně byla dokonalá. Tak také jedině mohla být zastřena vnitřní slabost tohoto díla.“ (Burian)

Navzdory „světovosti“ a ideálním sólistům se *Děvče ze Západu* stalo problematickým kusem (i díky jeho délce a množství osob v obsazení), obecenstvo však bylo nadšené. Pucciniho čekala další zakázka – tehdy na operetu pro vídeňský *Karltheater*. „*Já nebudu nikdy komponovat operetu. Veselou operu – ano, něco jako Růžového kavalíra, ale zábavnější a životnější. Ať pánové pouvažují, aby téma bylo hodné těch peněz a mé hudby. Kdyby chtěli zajímavou lyrickou operu, co neklesne do blízkosti operety – to bych komponoval vděčněji, také by to bylo na mé úrovni*“ píše svou odpověď na tuto nabídku (1913), a pokračuje později jinde: „*Tu se hovoří, že jsem se ponížil a píši operetu jako Leoncavallo. To ne – a zrovna ne! A potom – i kdybych chtěl, neuměl bych to tak, jako on.*“ V této době však již na notovém papíře začínají vznikat první skici *Plášťe* a Evropou prochází fronty první světové války.

„Operetka“ přesto v Pucciniho stárnoucí hlavě vibrovala až ke vzniku lyrické komedie *Vlaštovka* (1917), značně inspirované Verdiho *La traviatou*, představující zase nové prostředí, tentokrát z měšťanské společnosti *druhého empíru*.

Veronika Holbová (Sestra Angelika) se ve své šatně chystá na první zkoušku v kostýmech. Foto Martin Popelář

Tomasz Suchanek a Erik Ondruš jako odpočívající andělé obutí v koturkách. Foto Martin Popelář

TRIPTYCH

„Najednou přestane cítit strašné břemeno věku, z jednoho dne na druhý se cítí mladší, svěžejší. Sportuje, dělá vyjíždky v autě, na motorovém člunu, jeho organismus vydrží každou námahu, pracuje do úsvitu, občas něco sní, občas spí. Sto cigaret, černá káva opět na litru a ten sacharin – k čertu s ním, ať si ho sní doktor!“

János Bókay: *Puccini* („román skladatele“ z maďarského originálu 1973 přeloženo do slovenštiny v roce 1976 Alfrédem Engelmannelm)

Tři rozdílné skladatelské tváře, avšak každá z nich je jeho opravdovým uměleckým portrétem. Tak by se dalo nazvat předposlední operní dílo geniálního italského melodika, který bezprostředně za sebou vyvolává vrcholné emoce – servíruje „po hrůze slzy a po slzách smích“. Puccini totiž cítil tři jinak samostatné jednoaktovky jako jedno dílo, které se má provozovat neděleně a v přesném pořadí: *Plášť*, *Sestra Angelika* a *Gianni Schicchi*. Nenechává své posluchače rozervané myšlenkami nad životním chaosem, rozpadem vztahu vedoucím k nevěře a drastické vraždě, přenáší je rychle do zprvu klidného a vyrovnaného prostoru vedeného přísným řádem, čistě ženského pole plného niterných přání a duchovního rozjímání, ale i krutosti „zlatých“ slz z nezaplněné mateřské lásky vedoucí k sebevraždě. Po tomto strhujícím pokání nastává maximální výbuch smíchu vlastní druhu commedia dell'arte, pekelné grotesce o nebožtíkovi, povrchní touze po majetku se špetkou laskavosti i vypočítavosti.

Puccini se myšlenkou na napsání dvou nebo tří jednoaktových oper s kontrastními náměty, které by byly hrány v jednom večeru, zabýval už od roku 1912, kdy viděl v pařížském Théâtre Marigny hru Didiera Golda *La Houppelande* (*Plášť*). Tato stejnojmenná opera vznikla jako první (1916) a nad dalšími dvěma operami visel dlouho otazník. Uvažovalo se o libretech Gabriela d'Annunzia, Tristana Bernarda či o námětech z děl George Bernarda Shawa či Charlese Dickense. Libretista Forzano však v roce 1917 přišel s libretem *Sestry Angeliky*, který vznikl z náčrtku jeho hry, kterou připravoval pro putovní divadelní společnost. Chyběl už jen Gianni Schicchi, který se objevil v několika verších Dantovy *Božské komedie*. V naší inscenaci bylo režijním záměrem předsunutí příběhu *Sestry Angeliky* do popředí, začínáme jí tedy i výklad.

SESTRA ANGELIKA

Puccini se zamýšlel nad církevními otázkami a hodnotami již u komponování *Tosky* (1896), kdy jej jako skladatele velice zajímalo ladění a zvuk zvonů Sv. Petra, či se začal více zajímat o církevní obřady... Vše však pouze a jen kvůli tomu, aby uměl těmito prostředky co nejlépe vyjádřit vlastní citová rozzechvění *Tosky* – a tedy i obecně tragický osud nešťastné ženy. U „oper jeptišek“, jak Puccini nazýval *Sestru Angeliku* (*Suor Angelica*), je to podobné – vytváří efektní, mystikou ozvláštěný a graduující děj. „Děj je velmi jednoduchý a napětí tu nastává – v takové míře u Pucciniho poprvé – psychologickým prohlubováním. Nejde zde o epiku činů, nýbrž o zahalenou epiku citů. V tom je dramatický akcent díla. Angelica je postava složitá – v jejím nitru se stýkají a prolínají city ženy-milenky, ženy-matky a ženy-kajícnice.

Opera je zvláštní tím, že v ní vystupují pouze ženy. Ale i mezi hlasy stejného oboru je tu značná charakterová pestrost, odlišení podle individuálních povah, takže celek je vzdor takřka uniformnímu prostředí velmi barvitý. Hudba je svěží, nezatížená kontemplací a v tom si docela zřetelně podržuje veristickou stručnost. Zmládlá Pucciniho invence pracuje především s rozmanitými modifikacemi motivů, např. hned vstupního, jednoduchého, ale přitom markantního zvonového motivu, který vzápětí rozčeřuje disharmonickými sekundami nebo podstatně přetváří jeho podobu.

Dramaticky účinně je zasazeno intermezzo: snáší se noc, vycházejí hvězdy a nad cypřišem u kostelíka se objevuje měsíc. Po celé délce je poněkud tradičně doprovázeno rozloženými akordy. Nejkrásnější a pravděpodobně také nejpůsobivější z této opery je arioso Angeliky „Senza mamma“ se zklidnělou, velmi plastickou melodikou.“ (Burian) Přísné prostředí kláštera začátku 18. století nebylo nic, s čím by prostopášný Puccini souzněl, byť jeho sestra Iginia byla jeptiškou. Dalo by se říct, že každé slovo sestry Angeliky bylo v rozporu s dogmatem katolické církve, avšak zasazeno ve snivé kouzelné zahradě malované těmi nejjemnějšími pastely. Znalec ženské duše a ženského těla mírně prohrál boj se sebou samým ve vykreslení plasticity postav. Jako nejživotnější zde totiž vynívá ne samotná Angelika, ale velice hrdá a neúprosná kněžna.

PLÁŠŤ

Jak již bylo řečeno, nejprve vznikl ze tří jednoaktovek právě *Plášť* (*Il tabarro*) podle Goldovy hry *La Houppelande* na Adamiho libreto. Děj i libreto shrnuje velmi mnoho prvků až na hranici možností vygradovaného verismu i impresionisticky popisné kreslení prostředí a atmosféry (zvuky sirén, nákladních člunů, klakson automobilu, falešně hrající flašinet, píseň o Mimì s odkazem na *Bohému* ad.). „Dojem plného toku hudby fixuje začátek v *Andante moderato calmo* ve 12/8 taktu se strojovým pohybem v basech. Prostředí nabývá velmi realistické podoby – příchod večera, rozžhají se světla – a skladatel si neodpustí naturalistickou podobnost v dlouhém zahoukání lodní sirény. Slova Giorgetty a Michela jsou tak prosaická, jak jen mohou být: hlasy se pohybují recitativně, citové emoce tlumočí orchestr. ‚Giorgetto, už nemáš mne ráda,‘ stěžuje si Michele. A Giorgetta, unavená jeho dotíráním, znučně odpovídá: ‚Já tě mám ráda... A teď půjdeme spát...‘ Hudba vytváří skutečně věrojatně její pocit znechucenosti manželem. Michele ji chce dojmout – a má tím být dojat i divák – když vzpomíná na jejich dítě: ‚Tu pod svůj plášť přitulil jsem obě, vaše těla jsem chránil...‘ Hlasy obou stoupají – stále v širokém, volném tempu – nabývají na intenzitě a ostrosti. Pak působivá modulace z Des dur a B dur, rozháranost a bezmocná prosebnost Michelova, který se snaží svou ženu přinutit, aby neodcházela do kabiny. Ona však odejde a on změniv okamžitě výraz, zasyčí: ‚Ty děvko!‘ Jako by chtěl Michela v jeho bezmocnosti rozjitřit, objeví se laškovující milenecký pár. Přejde po nábřeží a Michele medituje: ‚Val se, temná řeko, val se dále...‘ Výborná zvukomalba basových nástrojů doprovází ve čtyřiašedesátinách jeho zpěv. Právě tím volným tokem hudby a zdobňováním notových hodnot nabývá hudba na dramatické vzrušenosti, která kulminuje v jediném krátkém okamžiku, kdy se objeví Giorgetta. Pak skladatel zakončí výjev rychlým, spádným *allargando*.“ (Burian)

Martin Bárta (Michele) si již chystá smyčku na bídného Luigiho...
Foto Martin Popelář

Jiří Halama (vykladač zboží), v pozadí mistr světél Radko Orenič
s jevištním mistrem Janem Benkem a sborem opery NDM.
Foto Martin Popelář

Sonja Runje (Zita), Josef Škarka (Betto), Eva Dřízgová-Jirušová (Nella) a Anna Nitrová (Ciesca) jako příbuzní Dona Buosa dychtící po majetku.
Foto Libuše Zabalová

Výše jmenovaní s Martinem Gurbalem (Simone) a Gustávem Beláčkem (Gianni Schicchi), v pozadí Martin Gyimesi (Gherardo).
Foto Libuše Zabalová

GIANNI SCHICCHI

„Dnes večer chci napsat veselou operu, ale opravdu veselou, kde nebude nic z dějin, ani nebude nikoho poučovat – ani jen jemným způsobem; veselou operu s dobrou náladou, bezstarostnou a ne pichlavou, takovou, na které by lidé pukali smíchy, protože jsou i tak dost ponořeni do složitých životních problémů.“ píše Puccini libretistovi Tosky Illicovi již v roce 1905!

Poslední z trojice vznikla celosvětově oblíbená buffa (hrávaná i samostatně, obvykle v jednom večeru s Leoncavallovými *Komedianty*) založena na principech italské tradiční *commedia dell'arte*. Gianni Schicchi de' Cavalcanti byl skutečnou osobou, žil ve druhé polovině 13. století ve Florencii. Jeho příběh se ocitl i v *Božské komedii* Danta Alighieriho:

Však v thébské ani v trójské zuřivosti,
když na zvíře šla nebo na člověka,
nebylo tolik prudké divokosti,
v jaké dva stíny zhléd jsem zvpovzdaleka,
jež hnaly se a kousaly, jak prase,
když z chlívka pustí je, se rve a vzteká.
Z nich jeden, za Capocchiem přizena se,
za hrdlo popaď jej a táhl v prachu,
až tvrdé dno břich drásalo mu v pase.
A Aretinský, jež tam zůstal v strachu,
mi řek': „Ten zlosyn, to je Gianni Schicchi,
a druhé trýzní tak.“ Já řek: „Než, brachu,
zmizí i druhý, aniž hrozné vzlyky
z útrob ti vyrvou jako zuby sviní,
pověz, kdo byl to mezi smrtelníky?“
„Toť Myrrha hříšná, duše, kterou viní!“
on odpověděl, „že se otcí stala
mimo mez řádné lásky přítelkyní;
aby hřešit mohla, na se brala
podobu jinou, v níž se k němu vkrádá,
jako ten druhý, jenž odtud cválá:
aby tím získal paní všeho stáda,
předstíral, že je Buoso Donati,
dělaje závěť, jak jí zákon žádá.“

Dante Alighieri: *Božská komedie (Peklo – XXX. zpěv)*

„Nepočítáme-li *Vlaštovku*, je *Schicchi* Pucciniovým prvním úspěšným komickým námětem. Humoru se veristé vyhýbali, neboť verismus byl vlastně směr antioptimistický. Dotýkali se ho jen v episodkách, většinou jen příbráním humorné, tedy ne přímo komické postavy. S humorem tedy Puccini zkušenosti neměl (tj. s humorem hudebním, k němuž zdaleka nestačí napsat veselou melodii). Proto pro něho bylo toto téma neobyčejně náročné. Ale komponováním *Schicchiho* – v něčem připomněl Verdiho a jeho *Falstaffa* – jeho fantasie jako by zázračně omládl, stala se křehkou a pružnou, plnou vzletu a neobyčejně duchaplných a vtipných podrobností. Úkolu, který si dal, se nejen zhostil, ale vytvořil zároveň přímo geniální moderní buffu, v Itálii nejlepší po *Falstaffovi* a vlastně vedle *Falstaffa*. Hudba tu rozehrála pravý mumraj, hemžení lidských nenasytů a chamtivců, vysmála se jejich lakotě; z jejich farizejské bolesti nad ztrátou bohatého příbuzného udělala inteligentní grotesku lidské slabosti a v postavě *Schicchiho* zživotnila typ sympatického chytráka, který neváhá ani na okamžik chopit se výhodné situace a vytěžit, co se dá, z lidské hamižnosti. Pucciniho hudba každou postavu nadala vysokou životností. Jejich realismus navazuje na nejlepší tradice italské buffy, na postavy komických oper Rossiniho a na *Falstaffa*. Dominujícím rysem této Pucciniho opery, tj. její hudby, je jiskrný vtip. V tom je Puccini nový – sám pro sebe i pro italskou operu.

V lyrických partiích ale jako by se pozastavil a ohlédl po minulosti. Náhle, jako už tolikrát, přiblíží se v takovém okamžiku k italské lidové písni, a to nejen k její elementární zpěvnosti, ale i k prosté formě. Dokládá to třeba Rinucciova árie o krásách Florencie, romance Lauretty, vystavěná na motivu, který se ozve v *Andante sostenuto* zmíněné Rinucciovy árie (jak jednoduše a vtipně je tím naznačen jejich vzájemný vztah a jejich vztah k Florencii) a konečně duet obou milenců v závěru opery (*Largo, Ces dur, 4/4*). – Maestro se konečně ve své hudbě usmál. Byl to však poslední úsměv a zůstal jediný. Neboť při komponování další opery, pohádkové *Turandot*, počaly se u Pucciniho projevovat příznaky zhoubné choroby, která pod pláštikem prchavého požitku po léta nahlodávala jeho zdraví.“ (Burian)

Poslední dvě scény *Turandot* již zůstaly nedokončeny. Puccini zemřel v pětadesáti letech díky své „nekonečné cigaretě“ na selhání srdce po radioterapii rakoviny hrtanu.

Gustáv Beláček (Gianni Schicchi) a Anna Nitrová (Ciesca) žadonící u Schicchiho o nějaký ten majetek... Foto Libuše Zabalová

Jiří Sulženko (Gianni Schicchi) obklopen Annou Nedorezovou (Ciesca), Evou Dřízgovou-Jirušovou (Nella) a Sonjou Runje (Zita), v pozadí Peter Malý (Rinuccio). Foto Eva Mikulášková

Eva Dřízgová-Jirušová (Nella), Václav Morys (Gherardo), Josef Šarka (Betto), Sonja Runje (Zita) a Martin Gurbal (Simone). Foto Eva Mikulášková

GIACOMO PUCCINI – KONTRASTY VERISMU

(zamyšlení Branislava Krišky)

Puccini... a jeho dirigent

Vybudovat z příznačné pucciniovské mozaiky a frázi celek, připravit a postavit gradaci v souladu s jevištním děním, vypointovat kontrasty – jeden ze základů veristické dramaturgie – to všechno náleží dirigentovi spolu s režisérem. Kromě problémů, ve kterých je dirigent odkázaný jen sám na sebe, jako je například agogika; v díle právě tohoto autora je nesmírně důležitá, ba pro hudební nastudování má zásadní význam. Změny v Pucciniho hudební frázi rozhodují o vnitřním dotvoření a prožití celku. Správný dirigent ví, že je v ní začátek (myšlenky, melodie, témata), kolize, krize, vyvrcholení i zakončení. Fermaty (předepsané „koruny“) cítí ne jako ústupek pěvecké virtuozitě, ale jako agogické vyvrcholení fráze. V rámci scény buduje a zdůrazní jen jeden vrchol – v souladu s klíčovou dramatickou situací.

Pucciniovský orchestr nekryje zpěváky. Pravda, i v Pucciniho operách jsou místa, kde orchestrální zvuk, zvuk hudebních nástrojů je důležitější jako slovo (jako slovo – jelikož tón zní i tady!). Brilantní instrumentace vyznívá takto v celé šířce a zvukové kráse, rafinovanosti a plasticity. Dirigenta, který ví o těchto kladech Pucciniho hudby, lze poznat podle toho, že nechce znovu autora „vylepšovat“, aby „rezonoval s citěním současného posluchače“. Vážně se bojí, aby nepodleh panice a už dlouho trvajícím trendu: za každou cenu zkracovat, škrtat – jen ne dlouhá opera a mnoho hudby! Bojí se vidiny znetvořeného, deformovaného torza hudebně-dramatické formy. Ovšem, i Puccini má hluché části, scény méně invenční, méně hodnotné; mnohé škrty odsouhlasily velké dirigentské osobnosti – ale od té doby už přešlo půl století. Platí ty dobové soudy, nebo je třeba znovu „prověřit“ celé dílo a zasáhnout znovu a jinak?

Puccini patří k autorům, ve kterých se těžko škrta, vynechává. Škrtačící tužka v jeho partituře je chirurgův nůž, vnikající do živého organismu.

Puccini... a jeho režisér a výtvarník

Režisér a s ním i výtvarník by především měli rozmýšlet o otázkách, proč v posledních letech [1970] bylo tak málo nadprůměrných inscenací Pucciniho oper, proč tyto populární tituly obklopovala atmosféra

akademické lhostejnosti, opovržení a podceňování. Může dnešní ctitel Felliniho, Hemingwaye, znovu aktuálního Bacha, či moderní plastiky brát vážně uplakaný příběh malé gejši [*Madame Butterfly*], raně revoluční Řím *Tosky*, anebo romantického Murgera [libretista *Bohémy*] dávno neexistující Paříže? Anebo je třeba počítat jen s takzvaným starým obecnstvem, které se těší na tenorové vysoké „C“ v árii a očekává, jak dnes zahraje Tosca finále II. dějství a Scarpiovo zavraždění? Orientovat se na věčné „jako“ v divadle a zapomenout na „co“? A jak ne – a jaké „co“ hledat v Pucciniho operách?
„Sklon k melodické podbízivosti, k jakémusi ‚melody-service‘, který se občas vyskytuje u toho skladatele, ustavičně svádí zpěváky i režiséry k tomu, aby zanedbali pravdivost obsahu. Puccinimu se tím křivdí,“ říká v práci *Hudební divadlo* Walter Felsenstein. „Co je na tom tragické, je skutečnost, že se navzdory stálým úspěchům najdou na mnohých operních scénách obehnané a nezodpovědné inscenace Pucciniho děl, které se dlouhé roky vláčí repertoárem...“ (G. Rennert v anketě časopisu *Opernwelt*).

Nelze všechny inscenace možná právem obvinít z povrchnosti, podcenění, z lajdáctví, které maří zaručený úspěch.

Proč nás tedy nezaujaly? Důležitou roli sehrály dvě krajnosti: mechanický, netvořivý přístup, kopírování tradičních scénických řešení dodnes běžných ve většině světových divadel. Nedostatek jevištního prostoru, ohraničené možnosti výpravy, nepřítomnost velkých zpěváců osobností automaticky nedovolují ve změněných podmínkách uplatňovat inscenační názor určený jinému typu divadla – ale i jiné době. Že se tento konzervativní (?) styl, ve kterém není hierarchie hodnot a z kterého se pro samou „realistickou“ pravdu celkem ztratila pravda divadelního umění, dodnes s úspěchem uplatňuje na většině operních jevišť [srovnávání z roku 1970], ba ani se od opery víc nežádá – to už je jiná otázka.

Protipól této krajnosti: už dlouho se opakují pokusy „zmodernizovat i Pucciniho“. Na čem většinou selhávají mnohé „takové experimenty“? Na špatném odhadu míry scénické stylizace, kterou Pucciniho opery nejen snesou, ale i potřebují. V přehnané snaze nebýt konzervativní mnozí inscenátoři „vyčistili“ jeviště nejen od zastaralých dekorací – opravdu je všechno staré passé? – ale i od atmosféry a prostředí, bez kterého se Pucciniho hrdinové neobejdou. Strach z výčitek a označení „tradiční divadlo, stará opera, muzeum, ztrouchnivělé konzervování...“ dohnal mnohé divadelníky do druhé krajnosti.

Co zůstalo z experimentu, pokud zmizel autor, pokud nenašli a nepoužili odpovídající výrazové prostředky pro jevištní podobu té které opery? Pozor – tyto a podobné argumenty používají i odpůrci všeho radikálně-progresivního ve vývoji operního žánru! A jestliže jen nechceme potvrdit oblíbenou hypotézu konzervativců, že staré opery netřeba, ba ani není možné je dělat moderně?

Pucciniho dílo, navzdory popularitě, anebo právě proto, není nikterak lehkým oříškem. I na jeho opery bychom mohli aplikovat moudrá slova Bruna Waltera, že není jednoho všeobecně platného inscenačního stylu pro Mozartovy opery. Podobně jako si *Don Giovanni* žádá jiné řešení než *Kouzelná flétna*, nemůžeme přistupovat k *Manon Lescaut* jako k *Děvčeti ze Západu*. Kdo by aplikoval vyjadřovací prvky z *Tosky* na *Turandot*, nebo z *Madame Butterfly* na *Gianniho Schicchiho*? Přitom je jasné, že všechny Pucciniho opery se vyznačují konkrétností situací, charakterů i prostředí – a to i nejlyričtější, nejpoetičtější a nejfantasknější scény. Ani při zdánlivě příbuzných sférách prostředí, jako je to při *Madame Butterfly* a *Turandot*, nehrozí nebezpečí opakování se. Už i pro autorovo důsledné rozlišení sentimentálního příběhu oklamané lásky od symbolicky staroorientální pohádky. A přitom japonská gejša, americký konzul, tatarský princ či čínská princezna jsou, navzdory exotickému koloritu, v kantiléně stejně – italská! Ale pokud se rozdílnost prostředí takto podaří skladateli, potom jen špatní interpreti dokážou obejít podstatné rysy díla.

V těchto souvislostech je pozoruhodné, že Pucciniho opery se jen málokdy staly předmětem „aktualizačních“ experimentů. Ano, většina z nich je tak konkrétní, že nelákala falešné revolucionáře. Pohádkovou *Turandot* zase chránilo kouzlo symboliky, fantazie, poezie a grotesknosti. Zato ubohá *Butterfly* nejednou plakala pro Pinkertonovu současnou uniformu a utěšoval ji konzul v obleku „á jour“. Zřejmě proto, že tragédie Japonky zaviněná lehkomyšlným americkým důstojníkem se mohla přihodit a opakovat v tomto století nejednou – až dodnes. Zůstává jen malý otazník: pomohlo se tímto jen a jen kostýmovým aktualizováním Pucciniho opeře, stala se tím bližší divákovi (potřebovala to?), a především, nemohli by se dnešní gejši a důstojníci vyjadřovat jinak než pucciniovsou kantilénou?

Podobně – ne-li hůř – se vede veselému *Giannimu Schicchimu*. Pokud inscenátor dokáže obejít Danteho Florencii, případně rene-

Peter Malý (Rinuccio) a Eva Hornyáková (Lauretta) jako zamilovaný pár rozplývající se nad krásami Florencie. Foto Eva Mikulášková

sanční vitalitu příběhu, a Pucciniho hudbu (tak dobrou a životnou, že jí lze těžko „zaškatulkovat“) zařadit do vězení secese, dokazuje to jen diletantskou touhu „udělat cosi jinak“ a necitlivost takzvaných tvůrců inscenací k základním rysům této opery. Kde a v čem hledat styl pro inscenování Pucciniho oper? Teoreticky: v scénických prostředcích, které jsou adekvátní skladatelově hudbě a našemu zážitku z ní. A jako v každém umění, i tady rozhodující slovo mají jen umělci, divadelníci, jejich inscenace, omyly, problémy, klady i výhry.

Puccini... a jeho interpret

Jakými atributy se má vyznačovat ideální interpret Pucciniho operních postav? Samozřejmě všemi přednostmi kvalitních operních umělců. Pěkný a zvučný hlasový fond, bezpečná pěvecká technika, smysl pro výraz a jemné odstíny v širokém rozpětí od lyrického bel canta až po vrcholně dramatické party – Kalaf, Turandot, Cavara-dossi, Manon, Butterfly, Minnie, Angelika... – ale i jevištně vhodný zjev – typ, herecké dispozice, vkus a zvláštní schopnosti cítit a umět zpívat italskou kantilénu. Stačí? Posлуhač a ctitel italské opery žádá v první řadě „krásný zpěv“. Kouzlo tónu a radost ze zpěvu jsou neodmyslitelné od oper tohoto typu; můžou se však stát i danajským darem, pokud je umělec povýší na jediný cíl, kdy pro ně zapomíná na dramatickou pravdu operního divadla.

„Myslím si, že u Pucciniho je nejtěžší splnit mistrovo přání: najít ty různé hlasové barvy, které jsou potřebné pro správné vyjádření všech střídajících se povahových změn jednotlivých charakterů. Proto si myslím, že pro Pucciniho nestačí jen pěkný hlas; ten musí být doplněný dokonalým a přesným vyjádřením, které vede zpěvákovo nitro ke správnému ztvárnění postavy, a to v intimitě nesnášející povrchnost!“

Mirella Freniová¹, Opernwelt

¹Mirella Freniová (1935) patřila po dlouhá desetiletí mezi nejzářivější hvězdy milánské La Scaly i newyorské Metropolitan opery. Za více než půlstoletí ztvárnila na čtyři desítky rolí zejména italského a francouzského repertoáru. Osudové pro ni bylo ztvárnění Mimi v *Bohémě*, kterou v roce 1963 dobyla La Scalu pod dirigentskou taktovkou Herberta von Karajana.

„Puccini však nepsal jenom hudbu, která chytí za srdce, ale současně je skladatelem s obdivuhodnou technikou v instrumentaci, kde jemně kreslí situace, osoby a události, s technikou jakou málokdo. Člověk musí jen umět správně a pozorně číst v jeho partiturách, dříve než začne zpívat a hrát. On znal, tak jako i velikáni před ním, Verdi či Wagner, lidský hlas, jeho hranice, vyjadřovací možnosti...“

Gianni Raimondi,² Opernwelt

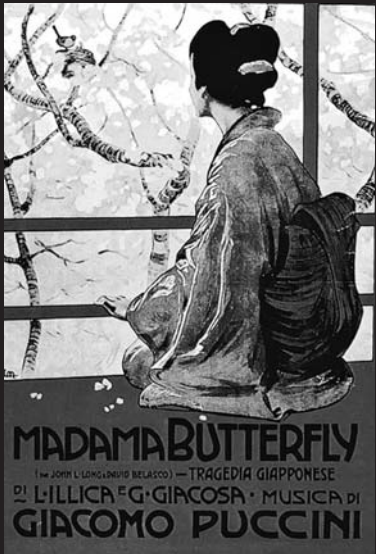
Požadavek herecky přirozeného konání na jevišti není jistě nový, ale v každém případě bude vždy aktuální. Samotný pojem „přirozené konání“ skrývá v sobě víc nástrah a problémů, navzdory mnohým jednostranným zjednodušováním. Jinak je přirozená Tosca, jinak Lauretta a zcela jinak Turandot. Těžko rozhodnout, co je pro herce-zpěváka těžší: být prostě přirozeným, anebo hrát ve vysoké míře herecké stylizace. V jaké roli – a jak kdo. V konečných důsledcích je každé jevištní konání v opeře v určité míře stylizované – už proto, že je podmíněné partiturou, zákony hudby, jejího času a technikou zpěvu. V Pucciniho tvorbě, s výjimkou *Turandot* (částečně *Sestry Angeliky, Edgara a Vil*) jsou většinou reální, jevištně živí lidé zasazení do velmi konkrétního prostředí a situací. Jak cize a falešně z nich zaznějí výrazové, herecké i režisérské šablony velkooperního patosu anebo popisného naturalismu! Není ojedinělý případ jedné budapeštské Tosky, která na pohostinském vystoupení žádala do scény II. dějství umyvadlo, aby si mohla po zavraždění Scarpia umýt ruce – to zůstává nadlouho v paměti. Přece tento naturalismus nemůže mít nic společného s opravdovým Puccinim. Možná, že takový nápad patří k „tradicí“ jednoho divadla, ve kterém si ho odcházející a nastupující zpěváci odevzdávají jako štafetu nevkusu. Právě vkus je nejednou rozhodující pro dojem z inscenace. Vkus všech zainteresovaných tvůrců a spolupracovníků – pěvců, herců, s režisérem v první řadě. (...) Jsou to právě árie, které poskytují příležitost pro uspokojení jevištního pohybu, zamyšlení a citové zvýraznění předešlých situací a vztahů. Nic tak nevyhovuje dobrému vkusu jako cit pro míru. V áriích je možnost vyjádřit zpěvem, tóny a výrazem všechno, co skladatel napsal, tak aby se zesílilo naše přesvědčení o pravdivosti citu před-

stavitele dramatické postavy. Ani jedna fráze by neměla zapadnout v čistě pěvecké virtuozitě. Krásný zpěv v souladu s dramatickou pravdou – těžko dostupný a dosažitelný ideál. (...) Pěvcům dává Puccini mnoho, ale o nic méně ani nežádá. Jejich úloha, ani při veškeré vděčnosti, není lehká. A při nejlepší vůli není možné tvrdit, že by jim v ní pomáhaly [zpěvně] překlady libret Pucciniho oper, u nás většinou narychlo zhotovené, dnes už zastaralé. Nejednou porušují zákony dobrého operního textu: pravidla jazyka, zpěvnost, správnou deklamaci, krásu slova a metafory, jasnost a logiku významu, orientaci významu i napětí. Tyto výčitky, bohužel, ani zdaleka neplatí jen na překlady oper Giacoma Pucciniho. Hodně mají na svědomí i pěvci, kteří sami „upravují“ texty – hlavně na úkor řečové kultury. Dobrý překlad, který se drží originálu v zásadních, ale i ve zdánlivě druhořadých detailech, může až překvapivě obohatit inscenaci a často i v něm je skrytá atmosféra, výraz i napětí.

Platí všechny zde uvedené požadavky jen pro interpretaci oper Giacoma Pucciniho? Jistěže ne. Mají širší platnost. Ale podceňování tohoto skladatele se nejednou projevilo v obcházení všeobecných předpokladů a pravidel.

Branislav Kriška: *Giacomo Puccini. Kontrasty verizmu*
(výňatky ze slovenského originálu přeložila em)

²Gianni Raimondi (1923–2008) ztvárnil řadu Pucciniho tenorových rolí, po boku Freniové stanul jako Rodolfo v legendární filmové produkci *Bohéma* Franca Zeffirelliho (1965).

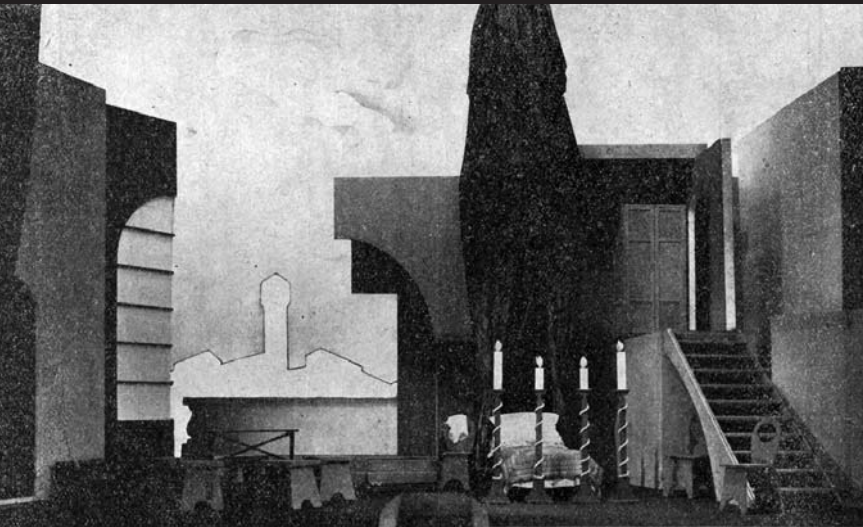

Originální plakáty k premiérám Pucciniho oper.
Zdroj giacomopuccini.wordpress.com

DÍLO V KONTEXTU SVĚTOVÉHO OPERNÍHO REPERTOÁRU

(výběr)

1904	Giacomo Puccini	<i>Madam Butterfly</i>
1905	Richard Strauss	<i>Salome</i>
1907	Frederick Delius Paul Dukas Leoš Janáček	<i>Romeo a Julie na vsi</i> <i>Ariana a Modrovous</i> <i>Osud</i>
1909	Richard Strauss Nikolaj Rimskij-Korsakov	<i>Elektra</i> <i>Zlatý kohoutek</i>
1910	Jules Massenet Giacomo Puccini	<i>Don Quijote</i> <i>Děvče ze Západu</i>
1911	Richard Strauss Maurice Ravel	<i>Růžový kavalír</i> <i>Španělská hodinka</i>
1912	Richard Strauss Franz Schreker	<i>Ariadna na Naxu</i> <i>Vzdálený zvuk</i>
1914	Igor Stravinskij	<i>Slavík</i>
1917	Ferruccio Busoni Alexander von Zemlinsky Giacomo Puccini Hans Pfitzner	<i>Harlekýn</i> <i>Florentinská tragédie</i> <i>Vlaštovka</i> <i>Palestrina</i>
1918	Béla Bartók Giacomo Puccini	<i>Modrovousův hrad</i> <i>Plášť</i> <i>Sestra Angelika</i> <i>Gianni Schicchi</i>
1919	Richard Strauss	<i>Žena bez stínu</i>
1920	Erich Wolfgang Korngold Leoš Janáček	<i>Mrtvé město</i> <i>Výlety pana Broučka</i>
1921	Sergej Prokofjev	<i>Káťa Kabanová</i> <i>Láska ke třem pomerančům</i>
1922	Alexander von Zemlinsky	<i>Trpaslík</i>
1924	Arnold Schönberg	<i>Očekávání</i>
1925	Alban Berg	<i>Vojček</i>
1926	Karol Szymanowski Giacomo Puccini	<i>Král Roger</i> <i>Turandot</i> (nedokončená)

Scénický návrh Vladimíra Kristina pro inscenaci *Gianniho Schicchiho* v roce 1930. Zdroj archiv NDM

PUCCINIHO OPERY NA OSTRAVSKÝCH JEVIŠTÍCH

BOHÉMA

Premiéra 24. 3. 1920 – Městské divadlo (DAD)

Režie: Karel Kügler, dirigent: Emanuel Bastl

Premiéra 25. 9. 1925 – Městské divadlo (DAD)

Režie: Karel Kügler, dirigent: Mirko Hanák

Premiéra 11. 3. 1932 – Městské divadlo (DAD)

Obnovená premiéra 18. 1. 1935 – Městské divadlo (DAD)

Režie: Karel Kügler, dirigent: Mirko Hanák

Premiéra 29. 4. 1940 – Stadttheater (DAD)

Režie: Karel Palouš, dirigent: Jaroslav Vogel

Premiéra 23. 1. 1949 – Divadlo Zdeňka Nejedlého (DAD)

Obnovená premiéra 23. 8. 1953 – Divadlo Zdeňka Nejedlého (DAD)

Režie: Petar Burja, dirigent: Mirko Hanák

Obnovená premiéra 7. 4. 1962 – Divadlo Zdeňka Nejedlého (DAD)

Režie: Ilja Hylas, dirigenti: Bohumil Gregor a Pavel Vondruška

Premiéra 2. 10. 1976 – Divadlo Zdeňka Nejedlého (DAD)

Režie: Miloslav Nekvasil, dirigent: Bohumil Janeček

Premiéra (*La bohème*) 9. 3. 1996 – Divadlo Antonína Dvořáka

Režie: Bedřich Jansa, dirigenti: Paolo Gatto a Václav Návrát

Premiéra 13. 10. 2011 – Divadlo Antonína Dvořáka

Režie: Tomáš Studený, dirigenti: Robert Jindra a Jan Šrubař

DÍVKA ZE ZLATÉHO ZÁPADU

Premiéra 11. 11. 1920 – Městské divadlo (DAD)

Režie: Karel Kügler, dirigent: Jaroslav Vogel

GIANNI SCHICCHI

Premiéra 12. 9. 1930 – Městské divadlo (DAD)

Režie: Karel Kügler, dirigent: Mirko Hanák

Premiéra 19. 9. 1959 – Divadlo Zdeňka Nejedlého (DAD)

Režie: Hanuš Thein, dirigent: Josef Staněk

Hráno v jednom večeru s Leoncavallovými Komedianty

MADAME BUTTERFLY

Premiéra 4. 1. 1922 – Městské divadlo (DAD)

Režie: Rudolf Lanhaus, dirigent: Jaroslav Vogel
V roli Čo-Čo-San byla obsazena i Ema Destinová

Premiéra 7. 1. 1927 – Městské divadlo (DAD)

Režie: Karel Kügler, dirigent: Mirko Hanák

Premiéra 16. 11. 1931 – Městské divadlo (DAD)

Režie: Karel Kügler, dirigent: Mirko Hanák

Premiéra 7. 6. 1935 – Městské divadlo (DAD)

Režie: Karel Kügler, dirigent: Mirko Hanák

Premiéra 22. 1. 1940 – Stadttheater (DAD)

Režie: Jan Pacl, dirigent: Mirko Hanák

Premiéra 24. 8. 1944 – Národní dům (DJM)

Režie: Jan Pacl, dirigent: Mirko Hanák

Premiéra 23. 10. 1946 – Městské divadlo (DAD)

Režie: Bohumil Hrdlička, dirigent: František Jílek

Obnovená premiéra 16. 9. 1961 – Divadlo Zdeňka Nejedlého (DAD)

Režie: Ilja Hylas, dirigenti: Bohumil Gregor a Jan Štych

Premiéra 29. 6. 1974 – Divadlo Zdeňka Nejedlého (DAD)

Režie: Miloslav Nekvasil, dirigent: Bohumil Janeček

Premiéra 18. 1. 1992 – Divadlo Antonína Dvořáka

Režie: Květa Sýkorová-Ondráková, dirigent: Václav Návrát

Premiéra (*Madama Butterfly*) 4. 10. 2003

– Divadlo Antonína Dvořáka

Režie: Luděk Golat, dirigent: Paolo Gatto

MANON LESCAUT

Premiéra 27. 9. 1929 – Městské divadlo (DAD)

Režie: František Paul, dirigent: Mirko Hanák

Premiéra 30. 9. 2006 – Divadlo Antonína Dvořáka

Režie: Michael Tarant, dirigenti: Alessandro Sangiorgi a Jan Šrubař

TOSCA

Premiéra 19. 5. 1921 – Městské divadlo (DAD)

Režie: Karel Kügler, dirigent: Jaroslav Vogel

Premiéra 5. 2. 1926 – Městské divadlo (DAD)

Obnovená premiéra 27. června 1929 – Městské divadlo (DAD)

Obnovená premiéra 14. 11. 1934 – Městské divadlo (DAD)

Režie: Karel Kügler, dirigent: Mirko Hanák

Premiéra 8. 1. 1942 – Národní dům (DJM)

Režie: Jan Pacl, dirigent: Mirko Hanák

Premiéra 3. 9. 1950 – Divadlo Zdeňka Nejedlého (DAD)

Režie: Otakar Zítek, dirigent: Mirko Hanák

Premiéra 27. 2. 1960 – Divadlo Zdeňka Nejedlého (DAD)

Režie: Miloslav Nekvasil, dirigent: Josef Staněk

Premiéra 20. 1. 1979 – Divadlo Zdeňka Nejedlého (DAD)

Režie: Miloslav Nekvasil, dirigent: Václav Návrát

Premiéra 16. 5. 1998 – Divadlo Antonína Dvořáka

Režie: Bedřich Jansa, dirigenti: Paolo Gatto a Jan Šrubař

TURANDOT

Premiéra 10. 4. 1931 – Městské divadlo (DAD)

Režie: Karel Kügler, dirigent: Mirko Hanák

Premiéra 17. 12. 1983 – Divadlo Zdeňka Nejedlého (DAD)

Obnovená premiéra 19. 12. 1987 – Divadlo Zdeňka Nejedlého (DAD)

Režie: Rudolf Málek, dirigent: Václav Návrát

Premiéra 7. 4. 2001 – Divadlo Antonína Dvořáka

Režie: Bedřich Jansa, dirigent: Paolo Gatto

VLAŠTOVKA

Premiéra (*La rondine*) 20. 12. 2008 – Divadlo Antonína Dvořáka

Režie: Plamen Kartalov, dirigent: Jan Šrubař

Režisér Roman Polák na jevišti před klavírní generální zkouškou.
Foto Martin Popelář

Sbormistr Jurij Galatenko, Oliver Assis dos Santos (Vidina dítěte sestry Angeliky), dámy sboru a Alžběta Vomáčková (Abatyše).
Foto Martin Popelář

Dirigenti Adam Sedlický a Tomáš Brauner s techniky Divadla Antonína Dvořáka v orchestřísti před klavírní generální zkouškou.
Foto Martin Popelář

PROFILY INSCENÁTORŮ

TOMÁŠ BRAUNER

hudební nastudování

Pražský rodák Tomáš Brauner patří k nevyhledávanějším dirigentům své generace. Od roku 2018 zastává post šéfdirigenta Filharmonie Bohuslava Martinů ve Zlíně a hlavního hostujícího dirigenta v Plzeňské filharmonii (2013–2018 šéfdirigent), se kterou získal v roce 2017 ocenění Classic Prague Awards (Kompletní dílo pro violoncello a orchestr Bohuslava Martinů; Dabringhaus und Grimm). V roce 2017 získal ocenění Umělecká cena města Plzně za mimořádný umělecký počin pro umělce nad 30 let. V letech 2014–2018 působil též jako hlavní hostující dirigent SOČR v Praze. Kromě výše zmíněných uměleckých pozic pravidelně spolupracuje s předními symfonickými orchestry a operními domy. V minulých sezónách to byly Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK, PKF – Prague Philharmonia, Slovenská filharmonie, Philharmonie Südwestfalen, Státní orchestr moskevského rozhlasu, Orchestra of Colours Athen, Janáčkova filharmonie Ostrava, Pražský komorní orchestr ad. Uměleckou dráhu operního dirigenta zahájil v Divadle J. K. Tyla v Plzni, kde premiéroval nebo nastudoval velký počet operních titulů. Jmenujme Ponchielliho *La Gioconda*, Mozartova *Dona Giovanniho*, Čajkovského *Pannu orleánskou*, Dvořákova *Jakobína*, Pucciniho *Turandot*, Cileovu *Adrianu Lecouvreur* ad. V roce 2008 debutoval ve Státní opeře Praha představením Verdiho *Otella*. Následoval Massenetův *Don Quichotte*, Rossiniho *Lazebník sevillský*, Puciniho *Bohéma* a *Tosca*, Verdiho *Nabucco*, Mozartova *Kouzelná flétna* nebo také koncertní provedení *Mignon* Ambroise Thomase. V Národním divadle moravskoslezském v Ostravě nastudoval Verdiho operu *Nabucco* a *Ernani* nebo Gounodovu operu *Romeo a Julie* či oceňovaného *Hamleta* Ambroise Thomase. V Palacio de Bellas Artes v Mexico City dirigoval operu Leoše Janáčka *Její pastorkyňa*. Je zván též významnými mezinárodními festivaly: Bad Kissingen, Festival Richarda Strausse v Garmisch-Partenkirchenu, kde provedl *Alpskou symfonii* Richarda Strausse se Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu. Dále hostoval na festivalech Pražské jaro, MHF Smetanova Litomyšl, MHF Český Krumlov.

SLOVO DIRIGENTA

Vážené dámy, vážení pánové.

Jsem velice rád, že jsem se mohl chopit hudebního nastudování slavného *Triptychu (Il trittico)* Giacoma Pucciniho v Ostravě, kde toto dílo zazní poprvé. Slavné italské opery *Sestra Angelika*, *Plášť* a *Gianni Schicchi*, od jejichž newyorské premiéry uplyne právě v tomto roce celých sto let, jsou mému srdci velmi blízké, zvláště díky nesmírnému temperamentu, dramatičnosti a šťavnaté barevnosti autora. Věhlas samostatných, dějově nepropojených jednoaktovek brzy pronikl z Metropolitní opery do celého světa. A ačkoli není jejich spojení dogmatem, jsou opery kvůli logičnosti a tematickému kontrastu prováděny komplexně, což je verze, pro kterou jsme se s Národním divadlem moravskoslezským a Operou Slovenského národního divadla rozhodli i my. Každá z oper má vlastní příběh podkreslený hudbou, která k nám promlouvá skrze neuvěřitelné Pucciniho umění. *Sestra Angelika*, silně emotivní duchovní dílo, *Plášť*, snad nejtýpčtější Pucciniho hudba, tak jak ji známe z *Bohémy* či *Tosky* – a *Gianni Schicchi*, úchvatná, veselá komedie, která ale vyžaduje nesmírnou pozornost a koncentraci všech přítomných na jevišti. Není tolik pravidlem, že se v operních domech hraje celý *Triptych*, a proto jsem čím dál více přesvědčen, že hrát *Triptych* v celku je velkou výzvou pro celý divadelní soubor. Jen obsazení všech tří oper činí dohromady 37 rolí (v obojím obsazení pak 74).

A pokud si mohu dovolit být lehce sentimentální, nemohu při krásné intenzivní práci s věčným tématem lásky a smrti nezapomenout na slova Hvězdy spadlé na zem z mého oblíbeného filmu *Hvězdný prach*: „Viděla jsem to po staletí a staletí a byla to jediná věc, která učinila sledování vašeho světa snesitelným. Všechny ty války. Bolest, lži, nenávisť... Chtěla jsem se odvrátit a nikdy se už nedívat dolů. Ale když vidím způsob, jakým lidstvo miluje... Můžete hledat v nejvzdálenějších koutech vesmíru a nikdy nenajdete nic krásnějšího.“ Pro mě je hudba zázrak. Dokáže rozesmát, rozplakat, pohladit, ale i rozhodit mysl a snad i sáhnout do nitra vašich duší. A proto mi dovolte, milí přátelé nesmrtelné italské opery, aby dnešní večer ve vás zanechal zážitek, který vás možná rozpláče, zarmoutí, ale i rozesměje. Přeji krásný operní večer.

(tb)

ADAM SEDLICKÝ

dirigent

Je absolventem hry na klavír ve třídě Dariny Švárné a dirigování u Štefana Sedlického na Konzervatoři Žilina. V roce 2016 ukončil magisterské studium orchestrálního dirigování ve třídě Jaroslava Kyzlinka na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě. Absolvoval semestrální studium na Hudební akademii v Krakově. Úspěšně se zúčastnil mistrovských dirigentských kurzů u Gabriela Chmury a Colina Metterse, kde měl možnost dirigovat orchestry jako Beethoven Academy Orchestra či Cardiff Sinfonietta. V roce 2014 začal spolupracovat s Národním divadlem moravskoslezským, kde ještě během studií získal angažmá v souboru opereta/muzikál (2015/2016). Od roku 2015 byl šéfdirigentem Komorní opery Bratislava. V současné době je ve stálém dirigentském angažmá opery NDM, kde diriguje také baletní představení. Je doktorandem na Akademii umění v Banské Bystrici.

Vedle svého působení v různých orchestrech diriguje i pěvecký sbor. Od roku 2015 je dirigentem a uměleckým vedoucím Akademického pěveckého sboru Vysoké školy báňské v Ostravě, se kterým dosáhl nemalých úspěchů. Zvítězili v kategorii komorních sborů na mezinárodní soutěži vysokoškolských sborů ABB (Akademická Banská Bystrica) v roce 2015, v témže roce jim bylo uděleno 1. místo na soutěži v litevském Vilniusu. V roce 2016 se stali absolutními vítězi v kategorii s povinnou skladbou na mezinárodní soutěži v Jihlavě, dalšího roku se stali také absolutními vítězi na ABB (2017) a obdrželi třetí cenu a cenu za dirigentský výkon ve Varně.

ROMAN POLÁK

režisér

Roman Polák se stal již v 80. letech jedním z nejvýznamnějších slovenských činoherních režisérů, který vytvořil více než stovku oceňovaných inscenací. Jeho režie nebyly vždy přijímané jednoznačně, vždy však rozvířily pokojnou hladinu a byly výzvou k polemickým diskuzím. Po studiích VŠMU roku 1982 působil v činohře Státního divadla v Košicích, odkud se přesunul do Divadla SNP v Martině (1984). Jeho nejúspěšnější martinské inscenace *Dotyky a spojení* (původní název *Spor*, 1988) Pierra de Marivauxe a Brechtův *Baal* (1989) reprezentovaly československé divadlo na mezinárodních festivalech po celé Evropě a *Dotyky a spojení* obdržely prestižní ocenění kritiků deníku The Guardian.

V letech 1990–1996 Polák spolupracoval s národními divadly v Bratislavě, Praze a Brně. Od roku 1990 také začala spolupráce s bratislavským Divadlem Astorka Korzo '90. Nejprve zde působil jako hostující režisér, poté v letech 1996–2000 interně, po odmítnutí se do Astorky vrátil v roce 2005. Vytvořil zde nezapomenutelné inscenace – *Proces*, *Cyrano z Bergeracu* (11 let na repertoáru v titulní roli s Milanem Lasicou), *Kupec benátský*, *Ruská tetralogie* ad. V letech 2000–2002 působil jako šéf činohry Státního divadla Košice, v letech 2006–2008 a také 2013–2017 byl ředitelem Činohry Slovenského národního divadla v Bratislavě, kdy stál u zrodu festivalu Eurokontext.sk. Působil také v zahraničí – Shakespeare Repertory Theatre v Chicagu (*Macbeth*, 1992) či v pařížském Théâtre Moliere (Puškin: *Kamenný host aneb don Juan*, 1999). V opeře Státního divadla Košice inscenoval Pucciniho *Tosku* a Mozartova *Dona Giovanniho*, v Banské Bystrici pak Suchoňovu *Krůtňavu* a Cikkerovu operu *Coriolanus*, jejíž inscenace byla kritikou nominovaná na cenu DOSKY v několika kategoriích a Polákovi byla udělena Výroční cena Jána Cikkerera (2012). Pro Národní divadlo Brno připravil Wagnerova *Bludného Holandana* a pro SND Rossiniho *Lazebníka sevillského*. Nepřehlédnutelná je též Polákova spolupráce s televizí (*Aminova památka*, *Nové utrpení Antona*, *Diabol* ad.).

TŘI OTÁZKY PRO REŽISÉRA TRIPTYCHU

Puccini nabízí v Triptychu tři celkem rozdílné příběhy. Liší se prostředím, společenskými okolnostmi, mírou intimity, se kterou se pohlíží na hlavní postavy, ale i žánrem. Vždyť Sestra Angelika a Plášť jsou příběhy tragické a Gianni Schicchi v sobě nese osten sarkasmu. Je to pro vás jako inscenátora inspirace spojovat, hledat souvislosti, nebo spíše vnímáte všechny tři příběhy jako celkem samostatné tvary?

Pro režiséra je výhodou inscenovat tyto příběhy naráz. Po hudební stránce jsou sice kontrastní, ale z dramaturgického hlediska je pojiť téma smrti. *Sestra Angelika* spáchá sebevraždu. Panna Marie ji odpustí a dítě se jí ruku v ruce s Marií zjevuje za zpěvu andělského chóru. Je to typ zoufalé sebevraždy z nenaplněné pozemské lásky matky a dítěte. *Plášť* zase přináší smrt ze žárlivosti v klasickém vztahovém trojúhelníku. Michele zavraždí Luigiho, který mu chodí za jeho ženou Giorgettou. Objevuje se tu zajímavý katarzní moment – když Giorgetta Luigiho nepřivolá dohodnutým tajným znamením a namísto toho mezi ní a manželem proběhne rozhovor o jejich šťastné minulosti, kdy ještě měli dítě. Chce se k němu vrátit? Na to je už však pozdě, protože Luigiho smrt je zpečetěná. Jejich duet má proti tomu inspirativní katarzní potenciál. No a pokud hovoříme o smrti, v opeře *Gianni Schicchi* se na ni nazírá celkem jinak – jako na grotesku, která ukazuje materiální vztahy v široké rodině. Jinými slovy: v *Sestře Angelice* jde o nenaplněnou touhu po rodině, jejíž naplnění se ukáže až ve chvíli smrti, v *Plášti* sledujeme, jak se po smrti dítěte odehraje neúspěšný pokus rodinu vzkřísit, a ve *Schicchim* ironicky nazíráme na vztahy v rodině deformované do zotročení materiálním světem. Dramaturgická linie smrti a rodiny je v těchto dílech zakódovaná, proto můžou existovat vedle sebe: neúplná rodina a smrt. Proto jsme s výtvarníkem Pavlem Borákem usilovali o to všechna tři díla propojit i inscenačně: v *Sestře Angelice* jsou důležitým momentem květy a byliny, kterými dokáže léčit, ale i zabít. Ty projdou jako sjednocující znak inscenací celého *Triptychu*. Così pěkného, ale i nebezpečného, co prorůstá prostorem. A dalším sjednocujícím momentem je obraz dítěte: v *Sestře Angelice* bude na scéně přítomné jako Angeličín „pocit (cit)“, v *Plášti* divák uvidí mrtvé dítě jako vzpomínku a ve *Schicchim* zase dovádí dítě z masa a krve, nezbedník Gherardino.

Jste především činoherní režisér. Opera vyžaduje jiný způsob práce s časem, když vše je tu ovlivněné temporytmem hudby. Při formování charakterů a jejich vztahů v čase a prostoru tedy musíte postupovat jinak než v činohře. Je to zásadní rozdíl?

Ano, je to jiný druh práce. Temporytmus určuje skladatel. Já usiluji o velmi důsledné čtení libreta. U dobrých autorů (ke kterým Puccini patří) totiž funguje, že jakmile se něco přihodí v textu, spojí se to vždy i s odpovídající hudební proměnou. Toto je těžiště a daleko víc vzrušující než v činohře – naplnit hudbou určený čas konáním, situacemi. I proto mám rád verismus: je tu pevná vazba libreta a hudby, která vytváří ekvivalent k činoherním podtextům. Tedy to, co je skryté „za slovy“.

Míra stylizace opery jako druhu jako by se tu přičila povaze příběhu: vždyť v případě Triptychu nám autoři předkládají příběhy „z obyčejného života“ – ale hudebně-dramatická podoba díla jako by inscenátora vedla k vyšší míře stylizace, vzdalující se od „obyčejnosti“, všednosti zobrazovaných dějů. Je tento protiklad problémem, nebo jen zdánlivým?

Realismus v opeře? Operní pěvci pracují často s přexponovanějšími výrazovými prostředky než činoherci. To je pro režiséra jistý problém: zachovat pěvci-herci výrazovou svobodu ve zpěvu a přitom dosáhnout herecké konkrétnosti v jevištním konání. Divák musí vnímat, že hudba je v samotném myšlení herce (je jeho myšlením) a neodráží se pouze v konání, které jako by jen imitovalo hudební nálady. Takže musí dojít k dohodě s interpretem – hudba musí dostat všechno, co jí náleží, ale musí tu být i herecká konkrétnost a úspornost ve volbě prostředků. Potom je výsledek hudebního dramatu silnější a přesvědčivější. Jako režisér vždy usiluji o psychologizaci v intencích přesného stylizačního rámce. Obrazy a vztahy.

(Pavol Smolík, přeložila em)

PAVEL BORÁK

výtvarník scény

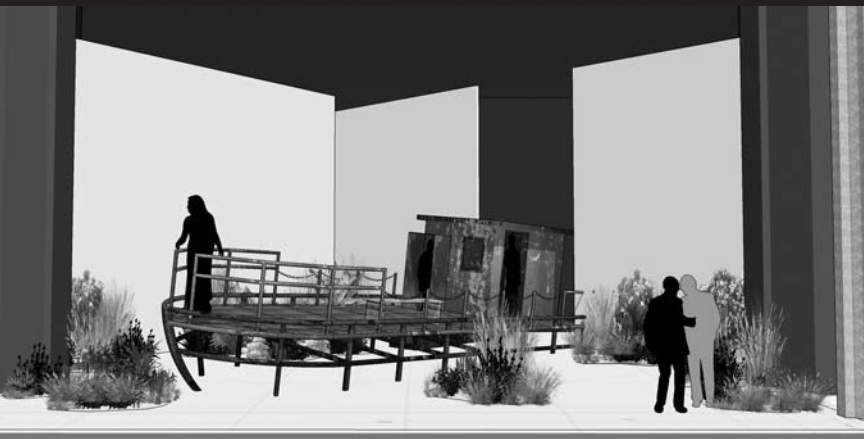
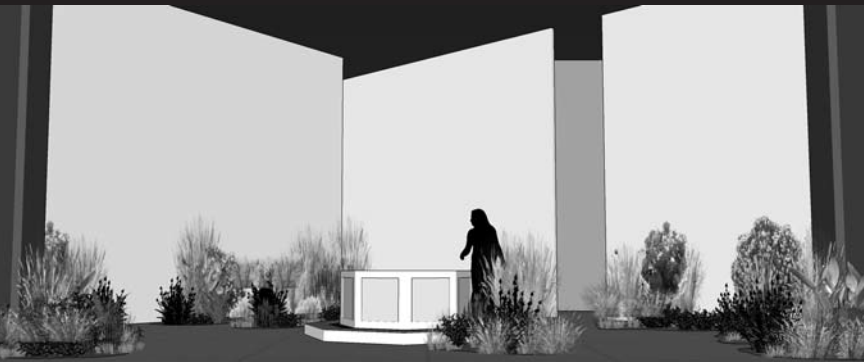
Brněnský rodák, scénograficky činný od roku 1994, v roce 1999 absolvoval DIFA JAMU. Na více než 150 realizacích opakovaně spolupracoval s režiséry Romanem Polákem, Martinem Glaserem, Patrikem Lančaričem, J. A. Pitínským, Pavlem Šimákem, Matějem T. Růžičkou, Ondřejem Elbelem a dalšími. Za scénu k inscenaci Molièrova *Misantropa* ve Slovenském komorním divadle v Martině získal ocenění DOSKY za nejlepší scénografii sezóny 2009/2010, scéna pro inscenaci *Bratři Karamazovi* získala nominaci na cenu DOSKY 2013, stejně jako scéna pro drama *Nevesta hůl* v roce 2015. Pro Janáčkovu operu v Brně vytvořil v posledních letech scénografie k inscenacím *Její pastorkyňa* a *Piková dáma* v režii Martina Glasera, pro ND v Praze pak k *Výletům páně Broučkovým* v režii Slávy Daubnerové. S Romanem Polákem spolupracoval kromě množství činoherních inscenací také na operách *Lazebník sevillský* v SND a *Bludný Holanďan* v NdB.

Výběr z realizací: *Hedda Gablerová*, *Arkádia*, *Buddenbrookovci*, *Mercedes Benz*, *Herodes a Herodias*, *Tři sestry*, *Bačova žena* – vše režie Romana Poláka v SND v Bratislavě; *Láska na Krymu* – režie Marián Amsler, Divadlo Astorka Korzo '90; *Potkany* – režie Roman Polák, DAB Nitra; *Petrolejové lampy*, *Teror*, *Něco za něco* – režie Martin Glaser, NdB; *Víra, láska, naděje* – režie Kamila Polívková, Divadlo Komedie, Praha; *Masaryk – Štefánik* – režie Patrik Lančarič, MD Zlín; *Ucho* – režie Ondřej Elbel, HaDivadlo, Brno; *Smrt Hippodamie* – režie J. A. Pitínský, Městské divadlo Zlín; *Hvězdy nad Baltimore* – režie J. A. Pitínský, Divadlo Husa na provázku, Brno; *Romeo a Julie* – režie Pavel Šimák, Horácké divadlo Jihlava; *Ředitelská lóže* – režie Ondřej Elbel, HaDivadlo, Brno; *Calandriáda* – režie Zoja Mikotová, Městské divadlo Zlín; *Divá Bára* – režie M. T. Růžička, Divadlo v 7 a půl, Brno; ad.

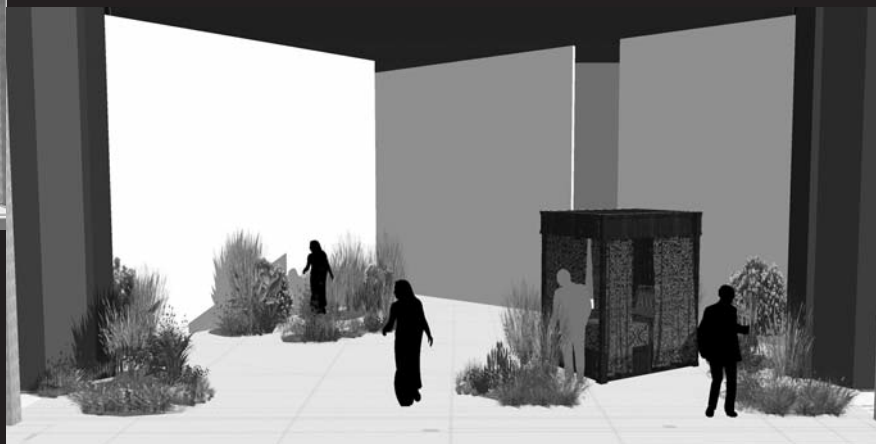
Inspiraci čerpá pokud možno všude kromě divadla. V NDM oceňuje vysokou profesionalitu a vstřícnost dílen i divadelní techniky.

SLOVO SCÉNOGRAFA

Scénografie pro *Triptych* v podstatě používá dva základní principy: První – sám prostor, který je natolik abstraktní, že se nedá definovat jako interiér/exteriér, sevřený stěnami, které doplňují trsy trávy. Ten je společný pro všechny tři části, představuje symbolickou rovinu – jednou z nich je smrt, konec... (vše nakonec zaroste travou – a někdy zarůstáme travou, i když ještě žijeme... domy, nábytek, lodě, kosti... nastane rozpad a vyrostou z nás kytka – kolikrát je až překvapivé, jak rychle si příroda s civilizací dokáže poradit). V *Angelice* tráva roste na klášterním dvoře i na hřbitově, v Paříži zarůstá stojatou vodou, *Schicchimu* tráva prorostla do ložnice... Jen co naposled zavřel oči. Druhý princip pak zastupuje dostatečně silný vizuální prvek, který se objevuje v každé části a daný prostor konkretizuje. Kašna v *Angelice*, v *Plášti* pak místo lodi zarůstající zrezivělé torzo, uvízlé kdesi na mělčině... stejně jako vztah hlavních postav. Nábytek u *Schicchimo* se pohybuje jak ve ztřeštěné grotesce... Ona se ta scénografie většinou dá velmi dobře zpětně vysvětlit, ale je fakt, že většinou v tu konkrétní chvíli (na kterou vždycky při navrhování scény čekám a zároveň mám pokaždé strach, že tentokrát nepříjde) úplně jasně vím, že tak to má být, i když třeba ještě zatím nevím proč. Ty momenty tentokrát přišly, když jsme trávu pronesli všemi operami až do konce, právě v kombinaci s nábytkem pak její přítomnost dostala plný význam; druhý takový moment byl, když jsme sevřeli loď v *Plášti* mezi stěny, jako by se chtěla nabourat do místnosti a stěny ji „skously“ v čelistech. Právě tyto momenty, když se prolíná exteriér s interiérem, mne na *Triptychu* baví nejvíce – mám rád, pokud je na scéně něco, co se nedá jasně rozumově vysvětlit, jak říká Roman Polák, „niečo znepokojujúce“, ale přitom to jaksi pocitově celé dává smysl.

Scénické návrhy Pavla Boráka

PETER ČANECKÝ

výtvarník kostýmů

V letech 1978–1983 studoval na katedře scénografie VŠMU v Bratislavě, po ukončení studia pracoval v Divadle Jozefa Gregora Tajovského ve Zvolenu. Poté začal spoluprací s bratislavskými divadly, kdy v letech 1988–1990 pracoval jako interní scénograf Nové scény. Absolvoval několik zahraničních studijních pobytů na Akademii Minerva Gronigen v Holandsku, anglické univerzitě Nottingham Trent a později na univerzitě Mikkeli Polytechnik Savonlinna ve Finsku. Od roku 1991 působí pedagogicky na katedře scénické a kostýmní tvorby DIFA VŠMU, kde v roce 2006 získal titul profesora, a nyní zde působí jako vedoucí. V jeho výtvarné poetice zaznamenáváme příklon k minimalismu ve využití barevné a stylové umírněnosti. V estetických koncepcích kostýmních výprav si všimneme přítomnosti achromatické i monochromatické barevnosti, prostřednictvím které nechává vyniknout herecké akce. Důraz klade na drobný detail. Ten často nabývá funkce znakové veličiny, podstatné pro interpretační kontexty. Analogické tendence nacházíme i v souvislosti s historickými či folklórními kostýmy, při kterých uplatňuje eliminaci ornamentálních prvků, je zde však patrná snaha o zachování autentických stříhů. Mimo to se jeho tvorba vyznačuje smyslem pro stříh, barvu a materiál. Jeho největším zájmem je hledání ideální proporce mezi textem, tématem a hercem. Své tvořivé koncepty rozvíjí hlavně s režisérem Romanem Polákem, ale i jinými etablovanými režiséry doma i v zahraničí. Je několikanásobným držitelem divadelního ocenění DOSKY (2006 – *Ivanov*, 2008 – *Piargy*, 2009 – *Anna Kareninová*, 2010 – *Mizantrop*, 2013 – *Bratři Karamazovi*), je též laureátem filmových ocenění Český lev (2015) a Slnko v sieti (2008, 2015). Je autorem výprav k několika slovenským a českým filmům: *Lepší být bohatý a zdravý než chudý a nemocný* (1992) a *Nejasná zpráva o konci světa* (1997) v režii Juraje Jakubiska; *Kruté radosti* (2002), *Muzika* (2008) a *Konfident* (2011) v režii Juraje Nvoty či *Sedmero krkavců* (2015) v režii Alice Nellis aj.

JURIJ GALATENKO

sbormistr

Pochází z ukrajinského Kyjeva, po absolvování Střední speciální hudební školy M. Lysenka v Kyjevě vystudoval Národní hudební akademii Ukrajiny, a to v oborech sbormistrovství a později symfonické a operní dirigování. Souběžně se také soukromě vzdělával u věhlasného dirigenta Ilji Musina v Petrohradě. Během studií se stal finalistou II. Mezinárodní dirigentské soutěže Ukrajiny, účastnil se rovněž Mezinárodní dirigentské soutěže v ruském Petrohradě. Poté působil ve své vlasti nejprve jako sbormistr univerzitního sboru Kyjevského polytechnického institutu, jako dirigent Komorního orchestru Státní filharmonie města Černigova a později ve městě Rivne a také jako pedagog sbormistrovství na Kyjevské konzervatoři. Po příchodu do České republiky v roce 1998 začal pracovat jako asistent sbormistra a vzápětí jako sbormistr opery NDM v Ostravě. Jako sbormistr či dirigent se podílí na realizaci mnoha významných hudebních festivalů: v roce 2001 byl sbormistrem na festivalu v Garsu (provedení Pucciniho *Turandot*), pravidelně se účastní jako dirigent festivalu Ostravské dny soudobé hudby (významné bylo např. provedení *Cori di Didone* Luigiho Nona v roce 2003), v roce 2003 byl sbormistrem na Mezinárodním hudebním festivalu Dvořákova Olomouc, pro který nastudoval *Svatební košile* Antonína Dvořáka, o rok později nastudoval Janáčkovu *Glagolskou mši* pro festival Janáčkovy Hukvaldy, na Janáčkově máji v roce 2006 provedl světovou premiéru Schifauerova díla *Jako kmeny stromů* a operu *Brenpartija* téhož autora; v roce 2007 byl sbormistrem projektu na Mezinárodním operním festivalu Smetanova Litomyšl (Bohuslav Martinů: *Kytice*), také se jako sbormistr podílel v roce 2014 na projektu moderní opery NODO (New Opera Days Ostrava). Je rovněž sbormistrem profesionálního tělesa Canticum Ostrava. Má bohatou pedagogickou praxi – je externím pedagogem dirigování na Ostravské univerzitě, vedl sborové ateliéry na festivalu Bohemia Cantat v Liberci ad.

ANGELICA/SOPR
MNIŠKY

11.12.2014
OPLET

HEJČKA
ROBOTA
PŘEDNÍ
VĚŠTIVA
OPLETIVA
12.12.2014
H.

OPLETIVA
KONSTRUKCE
POLUBELKOTA

KRAJKA/ALT
ČERNA

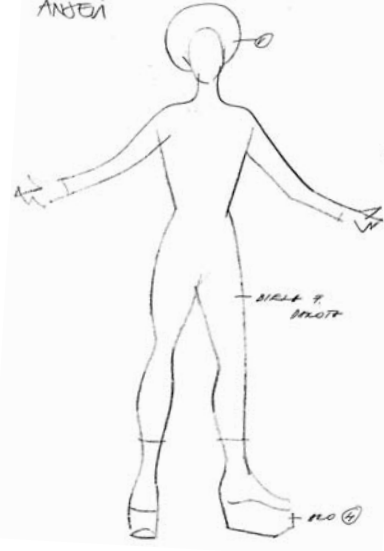

10.11
+ POLEO

LAK, LÉČIV

TUMACOVÁ
NEPŘEČITÁ

ANJEI

BIELA 9
MLOTA

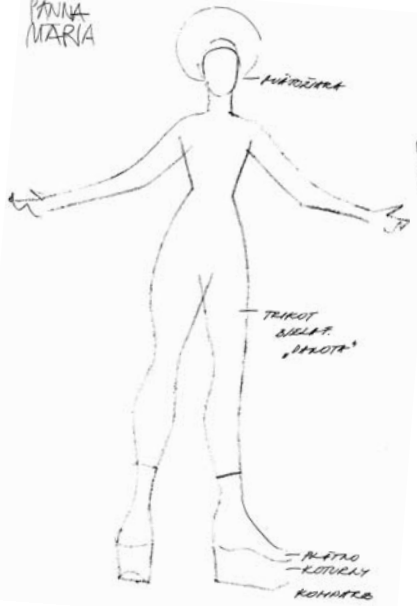
11.0

ANJEI

11.12.2014
11.12.2014
BIELA/11.12.2014

PANNA
MARIA

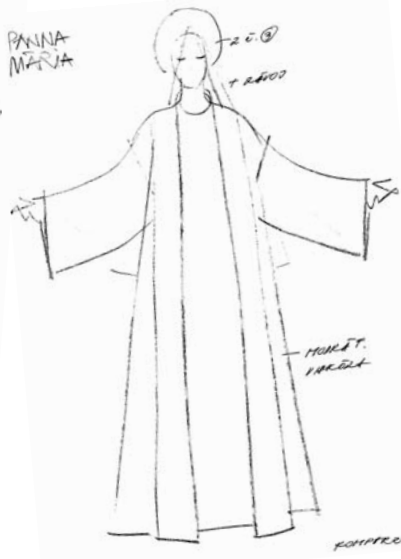

11.12.2014

TRIKOT
BIELA
'11.12.2014'

PLATNO
KOTILKY
KONSTRUKCE

PANNA
MARIA

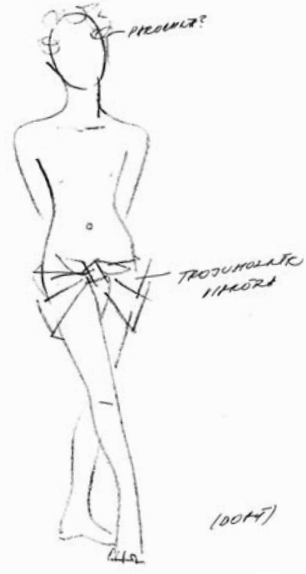

2.6.2014
+ 2.6.2014

11.12.2014
11.12.2014

KONSTRUKCE

ČERNÝ
CHAPER

PROJEKT?

TRICOT
BIELA
11.12.2014

10.11.2014

BIELÝ
CHAPER

11.12.2014

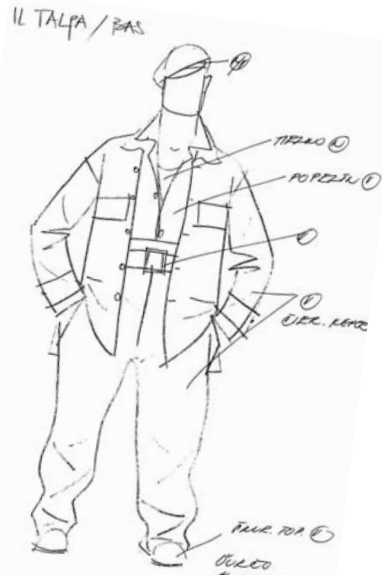
11.12.2014

Návrhy kostýmů Petera Čaneckého (Sestra Angelika)

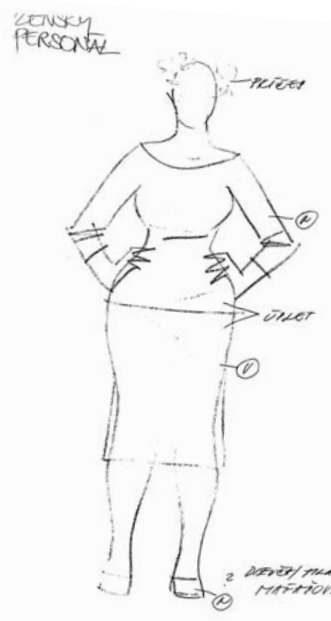
WEISSKOPF
DELEČKA
KONSTRUKTOR

PROJEKČNÍ
MISTR

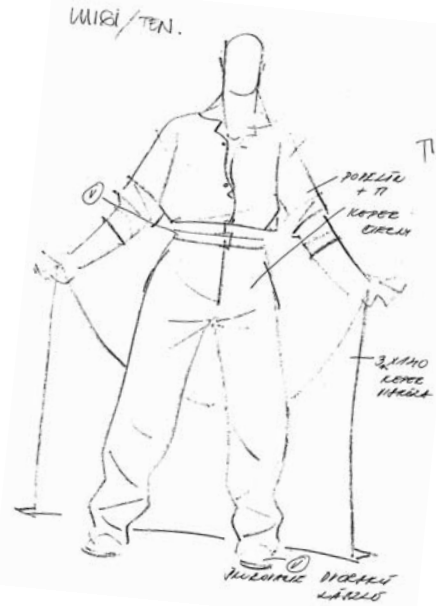

PROJEKČNÍ
MISTR

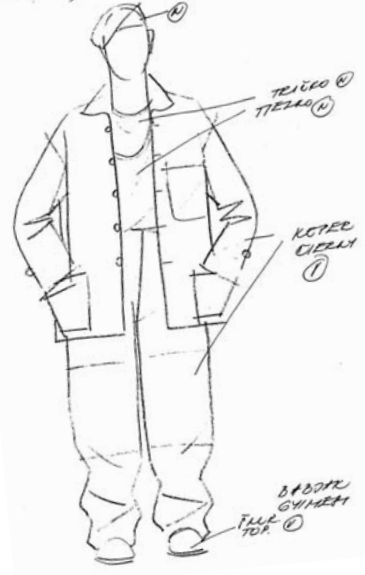
WEISSKOPF
DELEČKA
KONSTRUKTOR

PROJEKČNÍ
MISTR

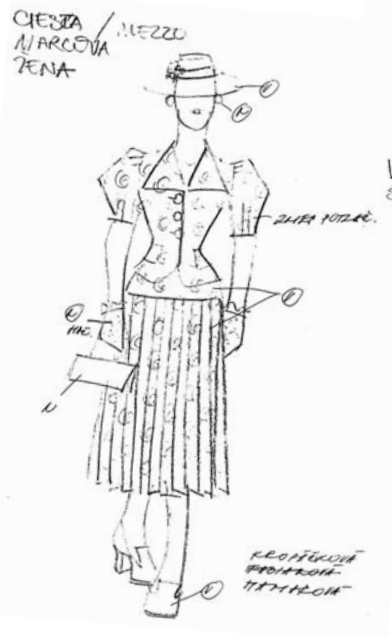
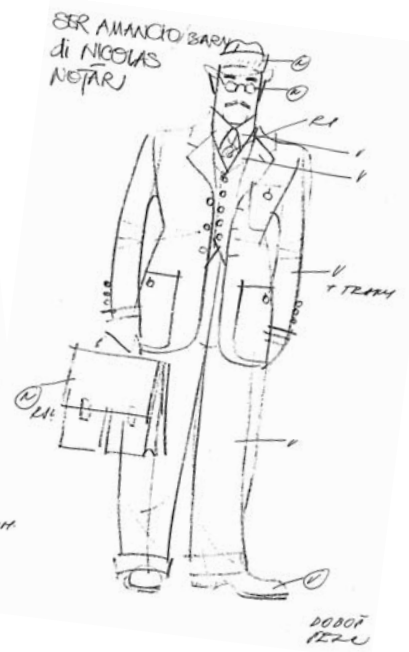
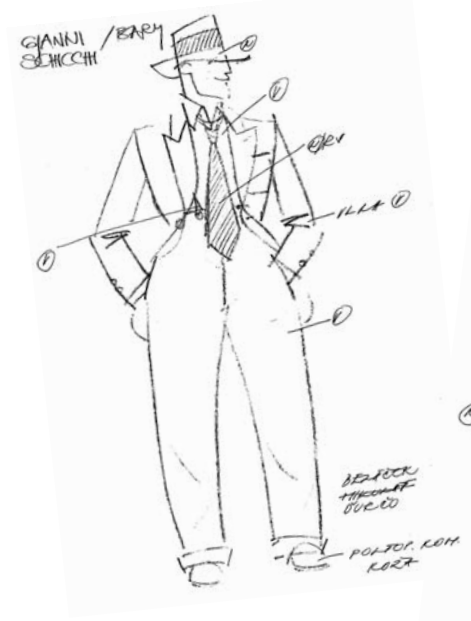
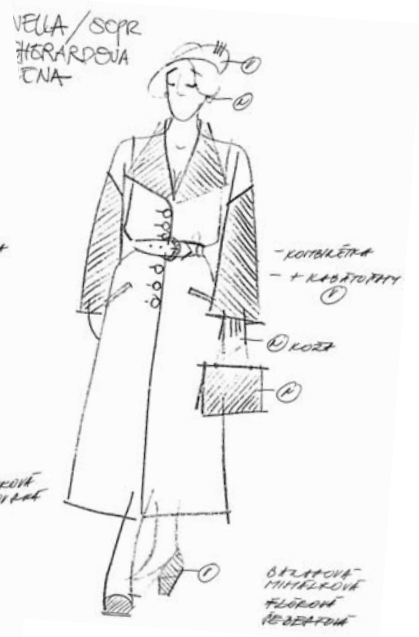
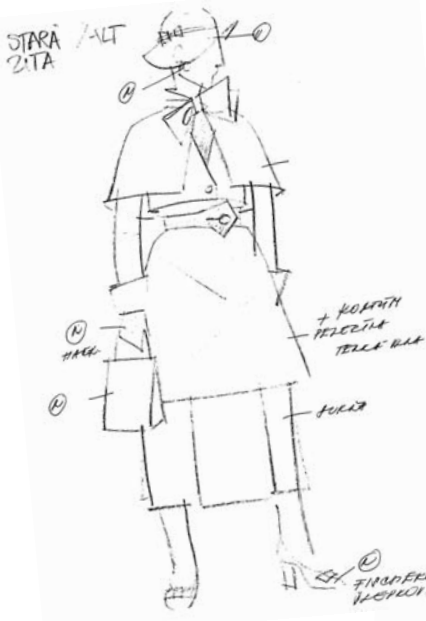

TINCA (TEN)

PROJEKČNÍ
MISTR

Návrhy kostýmů Petera Čaneckého (Plášť)

Návrhy kostýmů Petera Čaneckého (Gianni Schicchi)

EVA MIKULÁŠKOVÁ
dramaturgyně

Interní doktorandka oboru hudební věda Ústavu hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. V připravované práci se pod vedením prof. PhDr. Miloše Štědrone, CSc., zaměřuje na osobnost a tvorbu Oskara Nedbala. V letech 2012–2016 zde působila i jako šéfredaktorka studentského internetového měsíčníku MUSICOLOGICA.

Během studií na brněnské muzikologii absolvovala stáže jako asistentka režie v České televizi Brno a v Národním divadle Brno při nastudování oper Richarda Strausse *Elektra* (2012), Ericha Wolfganga Korngolda *Zázrak Heliany* (2012) a Benjamina Brittena *Sen noci svatojánské* (2013). Aktivně také působila jako dobrovolnice při přípravách mezinárodního divadelního a hudebního festivalu Janáček Brno 2010 a 2012. V letech 2011–2013 spolupracovala se souborem Czech Ensemble Baroque. Od roku 2012 se soustředila na psaní odborných kritik a studií do časopisů MUSICOLOGICA, Harmonie a Opus musicum.

Ve svém zájmu o hudební divadlo pokračovala také v závěrečné bakalářské diplomové práci *Charakteristické rysy ženských postav v operách Ariadna a Julietta Bohuslava Martinů* a později v závěrečné diplomové práci *Hudební divadlo v brněnském Německém městském divadle (Deutsches Stadttheater) 1882–1893*, kde propojila své zájmy o hudební kritiku a operní dramaturgii. Na jaře 2014 absolvovala zahraniční stáž na Universität Wien (obor Musikwissenschaft).

Od podzimu roku 2014 působila jako externí dramaturgyně, od sezóny 2015/2016 se stala dramaturgyní opery NDM. Podílí se na PR opery NDM, spolupřipravuje *Letní divadelní školu pro pedagogy*, vytvořila projekt *Operní sirény* a spolupracuje na projektech NDM s Jaromírem Nohavicou. Externě vyučuje na Fakultě umění Ostravské univerzity a také na Slezské univerzitě v Opavě. Od roku 2017 působí také jako editorka pro Svatováclavský hudební festival.

SLOVO PŘEKLADATELKY
MARIE KRONBERGEROVÉ

Libreta Pucciniho *Triptychu* jsou pro překladatele lákavá už jako literární díla v kontextu italské veristické literatury. Tematicky jsou všechny tři opery zaměřené na lidské vztahy, definované společenským postavením protagonistů a prostředím, v němž se děj odehrává. Tragédie milostného trojúhelníku rámovaná uzavřeným prostorem nákladní lodi, tedy s „dělnickým“ koloritem v *Plášti*, drama šlechtičny pro poklesek proti mravům své společenské vrstvy zavřené do kláštera v *Sestře Angelice* a brilantní satira rodinných vztahů na pozadí konfliktu šlechty a nastupujícího měšťanstva ve Florencii vrcholného středověku v *Giannim Schicchim*.

Z čistě lingvistického pohledu je zajímavé, že Giuseppe Adami (1878–1946), který zpracoval libreto *Pláště* podle povídky *La Houppelande* francouzského dramatika Didiera Golda, byl původem i celoživotním působením spjat se severní Itálií, zatímco Giovacchino Forzano (1883–1970), libretista *Sestry Angeliky* a *Gianniho Schicchiho*, byl Toskánek.

Se složitým historickým vývojem Itálie druhé poloviny 19. století a vlivy cizích kultur v předcházejících obdobích je úzce spjat i jazyk, tedy italština nebo její dialektická podoba užívaná v daném kraji a rodině. Tento dodnes platný moment se promítá i do tvorby literátů, a v oblasti opery či klasického zpěvu navíc ovlivňuje zvukovou podobu interpretovaných děl, přesněji výslovnost italských pěvců.

Toskánský původ libretisty se nejmórazněji projevuje v *Giannim Schicchim*. Především je to spousta odkazů na florentské a toskánské reálie. Patří mezi ně už sama ústřední postava, Florentan Gianni Schicchi, jehož existence je doložena v jednom dokumentu z roku 1260, ale především je známý z *Božské komedie* Danta Alighierio (1265–1321), který jej umístil do oddílu *Peklo*, mezi falšovatele všeho druhu. Z dobové literatury je známý i Boccacciův pekař Cisti, u něhož Betto zaslechl cosi neblahého o dědictví.

Reálné jsou četné místní názvy – kostel sv. Reparaty i pozdější bazilika Santa Maria del Fiore, Starý palác a Arnolfova věž, most Ponte Vecchio aj. – a také krajové, jako městečka Mugello, Signa, Fucecchio, Fiesole, údolí řeky Elsy a mnohé další.

Jako komický moment v italštině je použita i výslovnost, uvedená v krajové variantě: potensa, sciensa místo potenza, scienza. S tím souvisí

náznak krajové rivality nebo lépe známého italského lokálního patriotismu, zosobněné postavou doktora Spinelloccia. I v českém překladu zazní pyšné hodnocení vlastních kvalit, vyplývající z toho, že tento lékař má „boloňskou školu“ neboli nejstarší italskou univerzitu založenou r. 1119.

Ve scéně, kdy Gianni Schicchi posílá dceru Laurettu na terásku, aby donesla drobečky ptáčkům, je zaznamenán i rozšířený florentský zvyk. Tradiční pěstování ptactva v tomto kraji nebylo vždy vedeno jen ušlechtilou motivací. O jeho gurmánské podobě vypovídá seznam ptačích lahůdek, včetně křepelek plněných piniovými jádry, jimiž by se podle mínění zdrcených příbuzných mohli cpát obdarovaní mniši.

Jazykově je navíc připomenuta dodnes trvající toskánská obliba zdobnělin, zvláště ve scéně, kdy Gianni Schicchi posílá dceru „Laurettičku“, aby donesla ptáčkům na terásku „papáníčko“.

Zkrátka práce s librety tohoto Pucciniho díla je pro překladatele la-hůdkou v mnoha směrech.

Marie Kronbergerová

PROFILY SÓLISTŮ

LINDA BALLOVÁ

Sestra Angelika; soprán

Slovenská sopranistka již během studií na Evangelickém bilingvnímu lyceu navštěvovala hodiny Ruthilde Boeschové ve Vídni, za studií ve třídě Dagmar Livorové na Konzervatoři Bratislava debutovala v SND (*Kouzelná flétna*; 2003). O dva roky později se stala laureátkou MPS Imricha Godina IUVENTUS CANTI a získala Cenu Andreja Kucharského, v dalších letech také Cenu rodiny Suchoňovy, druhou cenu na MPS Mikuláše Schneidera-Trnavského a také Cenu Andrease V. Georgioua. Studia na VŠMU v Bratislavě začala jako mezzosopranistka ve třídě Zlatice Livorové. Během studia debutovala v sezóně 2006/2007 ve Státním divadle Košice v roli Siebela (Gounod: *Faust*) a pokračovala rolí Gianetty (Donizetti: *Nápoj lásky*). Na scéně NDM se poprvé představila v sezóně 2007/2008 v roli Dryade (R. Strauss: *Ariadne auf Naxos*), v následující sezóně opět jako Siebel a pak jako Cherubín (Mozart: *Figarova svatba*). Ve Státní opeře v Banské Bystrici ztvárnila postavu Zelatrice (Puccini: *Sestra Angelika*) a vrátila se také do SND v roli Fjodora (Mussorgskij: *Boris Godunov*).

Zásadním obratem v jejím uměleckém vývoji byla změna hlasového oboru na soprán, kdy byla obsazena jako Milada (Smetana: *Dalibor*). V této roli dosáhla úspěchu na festivalu Smetanova Litomyšl (2009), ale i v NDM. O rok později ztvárnila Mařenku (Smetana: *Prodaná nevěsta*) v SND i NDM. Dalšího roku ji čekala role Donny Anny (Mozart: *Don Giovanni*) v SND, kterou v roce 2014 také dobyla prkna belgického Alden Biesen. Dále byla v operním angažmá v německých Cáchách (Theater Aachen), kde působila jako Rusalka (2013) či Jenůfa (2014), Elisabeth ve Wagnerově *Tannhäuserovi* (2015), Giorgetta a Sestra Angelika v Pucciniho *Triptychu* (2016) či jako Ariadna ve Straussově *Ariadně na Naxu* (2017). Během svého angažmá také vystoupila na koncertech s Josém Curou v Bratislavě, Ostravě (2014) a v chorvatském Dubrovniku (2016). V roce 2015 se také v opeře SND zhostila hlavní role Emilie Marty v Janáčkově *Věci Makropulos* v režii Petra Konwitschného. V této roli debutovala také s Národním divadlem Brno v Šanghaji (2017).

VERONIKA HOLBOVÁ

Sestra Angelika; soprán

Klasický operní zpěv studovala u sopranistky doc. Evy Dřízgové-Jirušové na Janáčkově konzervatoři a Gymnáziu v Ostravě, poté i na Fakultě umění Ostravské univerzity, kde dále pokračuje v doktorském studiu. V roce 2012 získala 2. místo na Mezinárodní pěvecké soutěži Imricha Godina luventus Canti a na podzim roku 2012 získala 3. místo na soutěži Concorso Internazionale Musica sacra v Římě. V roce 2013 získala s ansámblem absolutní vítězství v instrumentálně-vokální kategorii pěvecké soutěže Stonavská Barborka. V roce 2015 vyhrála první místo v kategorii opera na Mezinárodní pěvecké soutěži Antonína Dvořáka v Karlových Varech.

Spolupracuje s operními domy v České republice i v zahraničí. Od roku 2009 hostuje v NDM, kde se představila v rolích Barbariny (Mozart: *Figarova svatba*), Anniny (Verdi: *La traviata*), Esmeraldy (Smetana: *Prodaná nevěsta*), Bareny (Janáček: *Její pastorkyňa*), Anny (Verdi: *Nabucco*), Rowan (Britten: *Komínček*), Sirény (Dvořák: *Armida*), Fekluši (Janáček: *Káťa Kabanová*), Barbary (Strauss: *Noc v Benátkách*), Černošky Dinah (Martinů: *Tři přání aneb Vrtkavosti života*), Violetty Valéry (Verdi: *La traviata*), Lucie (Britten: *Zneuctění Lukrécie*), Rosiny (*Lazebník sevillský!!!*) či Axiňji/Trestankyně (Šostakovič: *Lady Macbeth Mcenského újezdu*) a Míly Válkové (Janáček: *Osud*). Ve Státním divadle Košice účinkovala v rolích Hraběnky (Mozart: *Figarova svatba*), Concepcie (Ravel: *Španělská hodinka*) a Kuchtíka (Dvořák: *Rusalka*); hlavní role pak nastudovala pro Slezské divadlo Opava či Jihočeské divadlo. Na podzim roku 2014 účinkovala jako Druhá žínka ve Dvořákově *Rusalce* v Opera de Lyon ve Francii.

Trvale spolupracuje s českými orchestry (Janáčkova filharmonie Ostrava, Janáčkův komorní orchestr, Moravská filharmonie Olomouc, Moravskoslezská sinfonieta, Májovák, Karlovarský symfonický orchestr a Státní filharmonie Košice) a ansámblem Collegium 1704. Vystupuje také na festivalech v zahraničí: Les rencontres v Louvergny (2007, 2010) a Les Musicales de Louvergny (2014).

MARTIN BÁRTA

Michele, majitel nákladní lodi; baryton

Vystudoval zpěv na pardubické konzervatoři u prof. Svatavy Šubrtové, na AMU v Praze u prof. Reného Tučka a soukromě u Jacka Straucha. V roce 1994 započalo jeho tříleté angažmá v libereckém Divadle F. X. Šaldy, od počátku roku 1997 byl sólistou Státní opery Praha, kde debutoval jako Hlasatel v *Lohengrinovi* Richarda Wagnera. Vytvořil zde celou řadu rolí svého kmenového repertoáru (Oněgin, Valentin, Germont, Papageno, Escamillo, Guglielmo, Don Giovanni, Marcello, Amonasro, Nabucco, Rigoletto, Macbeth, Scarpia, Šujskij ad.). Pravidelně hostuje v národních divadlech v Praze, Brně, Ostravě (*La traviata*, *Nabucco*, *Ohnivý anděl*, *Braniboři v Čechách* ad.) a v Bratislavě. V roce 2005 byl odměněn LIBUŠKOU – cenou českých divadelních kritiků za nejlepší interpretační výkon v roli Mlynáře v Novákové *Lucerně*. Zahraniční turné jej zavedla do Německa, Rakouska, Švýcarska, Itálie, Francie, Nizozemska, Anglie, Jižní Koreje, Japonska či do USA. V roce 2007 účinkoval v úspěšné inscenaci Janáčkovy opery *Z mrtvého domu* v rámci Wiener Festwochen, Holland Festival v Amsterdamu a festivalu v Aix-en-Provence v režii Patrice Chéreaua a pod taktovkou Pierra Bouleze. V roce 2009 účinkoval na Salcburském festivalu jako Amonasro (*Aida*); v roce 2011 vystoupil jako Baron Prus (*Věc Makropulos*) a v roce 2013 jako Harašta (*Příhody lišky Bystroušky*) a Šiškov (*Z mrtvého domu*) v National opera du Rhin ve Štrasburku v režii Roberta Carsena.

V letech 2012–2013 účinkoval na Mezinárodním operním festivalu v Miškolci, v Teatro La Fenice v Benátkách, na Letním operním festivalu v tureckém Aspendu a na Mezinárodním festivalu v Řezně. V roce 2014 hostoval jako Marcello (*Bohéma*) ve Státní opeře v Budapešti pod taktovkou Paola Carignaniho. V roce 2015 se vrátil opět do National opera du Rhin ve Štrasburku, kde ztvárnil Barona Pruse (*Věc Makropulos*) v režii Roberta Carsena a roli Harašty v *Příhodách lišky Bystroušky*.

Na podzim 2017 vystupoval v Opéra Bastille v Paříži v Janáčkově opeře *Z mrtvého domu*. V tomto roce ztvárňuje Klingsora (*Parsifal*) i Telramunda (*Lohengrin*) v chemnitzské opeře. Od minulé sezóny účinkuje také v Praze jako Nabucco v režii Josého Cury.

DANIEL ČAPKOVIČ

Michele, majitel nákladní lodi; baryton

Sólista Opery Slovenského národního divadla v Bratislavě absolvoval studia zpěvu na konzervatoři v Bratislavě u profesora Szücse, poté získal hudebně-pedagogické vzdělání na Pedagogické fakultě Univerzity Komenského. S úspěchem se zúčastnil několika soutěží už od roku 1999, stal se laureátem MPS Mikuláše Schneidera-Trnavského (2002, 2006) a MPS v Montrealu (2007). Ve studiu zpěvu pokračoval u KS Hornika na Universität für Musik und darstellende Kunst ve Štýrském Hradci.

Účinkuje nejvíce na své domovské scéně SND, kde ztvárňuje Papagena (Mozart: *Kouzelná flétna*), Belcoreho (Donizetti: *Nápoj lásky*), Tonia a Silvia (Leoncavallo: *Komedianti*), v Pucciniho operách Marcella (*Bohéma*), Sharplesse (*Madam Butterfly*), Lescauta (*Manon Lescaut*) či Michela (*Plášť*), dále Valentina (Gounod: *Faust*), ve Verdiho operách Giorgia Germonta (*La traviata*) a Rigoletta, dále i Falkeho (Strauss: *Netopýr*). Vystupoval po celé Evropě, USA i Kanadě, je pravidelným hostem Janáčkovy opery v Brně a Národního divadla v Praze, se kterým v roce 2013 absolvoval turné v Japonsku. Kromě nových produkcí Opery SND debutoval v roce 2015 v Pucciniho *Bohémě* v Lipské opeře. V Berliozově *Faustově prokletí* účinkoval jako Mephistopheles nejen v Bratislavě a Praze, ale spolupracoval také na produkci Teatro dell' Opera di Roma pod taktovkou Daniela Gattiho v režii Damiana Miccheletta.

ZUZANA ŠVEDA

Giorgetta, Michelova manželka; mezzosoprán

Vystudovala operní zpěv na VŠMU v Bratislavě ve třídě Dagmar Podkamenské-Bezačinské. Svoje pěvecké umění dále rozvíjela v rámci projektu Sokrates v německém Landestheater Detmold (zde nastudovala roli Ulriky ve Verdiho *Maškarním plesu*) a na mezinárodních pěveckých kurzech Petera Dvorského, Zlatici Livorové a Borise Statsenka. Úspěšně se prosadila na mezinárodních pěveckých soutěžích především v titulní roli Vity v opeře Marca Tutina (Szegedská operní soutěž a festival ve spolupráci s televizí Mezzo), za kterou později získala i nominaci na Cenu Thálie. Na jevišti NDM debutovala v roce 2006 jako Dorka/Dorabella v Mozartových *Così fan tutte*. Poté zde vytvořila například titulní roli v opeře *La Lupa* od Marca Tutina (za ztvárnění této role se dostala do širších nominací na Cenu Thálie 2009), titulní role v Bizetově *Carmen*, v Tutinově opeře *Vita* a Giordanově *Fedoře*, dále roli Isabelly v Rossiniho *Italce v Alžírě*, Charlotte v Massenetově *Wertherovi*, Dámy v Hindemithově *Cardillacovi* či Věštkyň v Prokofjevově *Ohnivém andělovi*. Nejčastěji vystupuje na operních jevištích v Bratislavě, Košicích, ale i v Klagenfurtu, Řeznu, či Düsseldorfu (Deutsche Oper am Rhein). V sezóně 2016/2017 se představila jako Adalgisi (Donizetti: *Norma*) na japonském turné v Tokiu, Ósace, Nagoji i Fukuocu po boku světoznámé sopranistky Edity Gruberové.

ELIŠKA WEISSOVÁ

Giorgetta, Michelova manželka; mezzosoprán

Vystudovala zpěv na konzervatoři v Brně a na pražské AMU u Reného Tučka. Absolvovala rovněž mistrovské kurzy u Naděždy Kniplové a Petera Dvorského. V současné době spolupracuje s prof. Irmgard Boas. S úspěchem se zúčastnila několika pěveckých soutěží, např. MPS Emy Destinové v Českých Budějovicích, MPS Antonína Dvořáka v Karlových Varech, Queen Sonja Competition v Oslu, soutěží Mikuláše Schneidera-Trnavského, Competizione dell'opera v Drážďanech nebo soutěže Borise Christoffa v Sofii. Od roku 2006 působí jako stálý host Opery Národního divadla v Praze, kde nyní vystupuje v rolích Ortrudy (Wagner: *Lohengrin*), Kostelníčky (Janáček: *Její pastorkyňa*), Madelon (Giordano: *Andrea Chénier*) či Ulriky (Verdi: *Maškarní ples*). V NDM působila v rolích Matky Husy (Stravinskij: *Život prostopášíka*), Věštkyňe (Prokofjev: *Ohnivý anděl*) a Hraběnky z Coigny (Giordano: *Andrea Chénier*). V nynější sezóně ztvárňuje role Eboli (Verdi: *Don Carlos*) v Národním divadle Brno, Smetanovy Libuše v Severočeském divadle Ústí nad Labem či roli Dalily (Saint-Saëns: *Samson a Dalila*) ve Státním divadle Košice. V zahraničí hostovala v irském Wexfordu v roli Martinky (Smetana: *Hubička*), ve francouzské Opéra de Rennes, Opéra-Théâtre de Limoges a Grand-Théâtre de Reims v roli Kostelníčky, v Opéra de Rennes také v roli Rossweisse (Wagner: *Valkýra*) a Ulriky, ve Slovinském národním divadle zpívala Cizí kněžnu a Ježibabu (Dvořák: *Rusalka*), debutovala v Teatro regio di Torino jako Revírníková a Sova (Janáček: *Přihody lišky Bystroušky*) a jako Santuzza (Mascagni: *Sedlák kavalír*) v opeře Divadla J. K. Tyla v Plzni. V minulých letech debutovala ve Slovenském národním divadle jako Ortruda a poté jako Giorgetta. V opeře v Českých Budějovicích se představila v roli Azuceny, s níž se představila i v německém Erfurtu na letních Domstufen-Festspiele. V rámci Bayreuth Festival vystoupí v Abú Dhabí jako Rossweisse v režii Kathariny Wagnerové.

GUSTÁV BELÁČEK

Gianni Schicchi; baryton

Zpěv vystudoval na VŠMU v Bratislavě u Evy Blahové a zdokonaloval se u Ileany Cotrubas, Carla Bergonzioho a Helmuta Rillinga a Wolfganga Schöneho na Bach-Akademie ve Stuttgartu. Je držitelem ocenění několika mezinárodních pěveckých soutěží, např. v Rocce delle Macie v Itálii, MPS Antonína Dvořáka v Karlových Varech (absolutní vítěz 1993), soutěží Mikuláše Schneidera-Trnavského nebo Hanse Gabora Belvedere. V Opeře SND v Bratislavě vytvořil role Dulcamary, Figara, Leporella, Modrovouse, Gremina, Pimena, Vodníka a další. Dnes zpívá na evropských operních scénách včetně Ženevy, Bruselu a Štrasburku. Vystupoval s Kanadskou operní společností v Torontu, v Argentině a Izraeli. Další výčet zahrnuje operní domy v Štýrském Hradci (Vodník) a Klagenfurtu (Ramfis), v Karlsruhe (Mustafa), v Düsseldorfu a Norimberku (Dr. Kolenatý), Semperoper v Drážďanech (Vodník), Teatro Filarmonico ve Veroně (Nourabad), v Palermu (Modrovous, Monstre Cathos), ve Florencii (Harašta), v Královské opeře v Kodani (Vodník, Gremin), v opeře Muscat v Ománu (Vodník) nebo na operním festivalu Arena di Verona. V uplynulé sezóně zpíval v Paříži s francouzským rozhlasovým orchestrem Radio France, ve Staatsoper Mnichov, v Deutsche Oper Berlin a na BBC Proms. Získal svou pověst nejen díky rozsáhlému opernímu repertoáru, ale rovněž díky své koncertní činnosti. Vystupuje na prestižních koncertních pódii: Royal Albert Hall v Londýně, Concertgebouw Amsterdam, Grosses Festspielhaus v Salcburku i na prestižních festivalech Rheingau Musik Festival, Pražské jaro, Luzern Festival. Spolupracuje s televizí i hudebními vydavatelstvími Opus, Supraphon, Slovart, Delos, Radioservis, BBC, Naxos, Harmonia Mundi, Brilliant Classics, BRklassik a Arthaus. Spolupodílel se na nahrávce Dvořákova *Requiem* se Symfonickým orchestrem New Jersey pod taktovkou Zdeňka Mácala, která získala cenu Grammy. V roce 2008 mu byla v Miláně udělena cena GABARDI za interpretaci rolí v Mozartových a Rossiniho operách.

JIŘÍ SULŽENKO

Gianni Schicchi; baryton

Svou hudební kariéru zahájil jako kontrabasista orchestru Národního divadla v Praze. Zpěv absolvoval jako svůj druhý obor na Pražské konzervatoři. Po uměleckých začátcích v Olomouci a v Brně byl v letech 1991–2000 sólistou pražského Národního divadla. Od roku 2008 byl v angažmá opery Saarländisches Staatstheater Saarbrücken, poté se stal opět sólistou Opery Národního divadla (2012/2013) a od sezóny 2013/2014 také Janáčkovy opery Národního divadla Brno. K jeho nejvýraznějším rolím patří Leporello, Papageno, Figaro, Kecal, Revírník, Zachariáš, Scarpia, Bartolo aj. S řadou rolí vystupoval na zahraničních scénách. Opakovaně v Japonsku v rolích Leporella, Figara, Papagena s Operou ND v Praze, roli Leporella ztvárnil na scéně švédského Göteborgu s dirigentem Arnoldem Östmanem, Kecal v Monte Carlu pod taktovkou Zdeňka Mácala, Revírníka v Lucembursku a na letním festivalu v Athénách, Ramphise na open-airových představeních *Aidy* ve Vídni, Mnichově, Hannoveru aj. Jako Stárek se představil v Janáčkově *Její pastorkyni* na festivalu v Salcburku, jako Placmajor v Janáčkově opeře *Z mrtvého domu* v Opéra Bastille v Paříži, v Teatro Real v Madridu a v milánské La Scale. Se čtyřmi Lindorfa, Coppélia, Dapertutta a Miracla v *Hoffmannových povídkách* vystoupil na turné ve Španělsku. Zpíval na festivalech Wiener Festwochen a Holland festival v Amsterdamu v Janáčkově opeře *Z mrtvého domu* pod taktovkou Pierra Bouleze. S tímto projektem se zúčastnil i festivalu v Aix-en-Provence. Koncertoval v mnoha zemích Evropy, v USA, Japonsku, Brazílii a Austrálii, kde spolupracoval s domácími i zahraničními tělesy a dirigenty. K jeho nejvýraznějším úspěchům patří vystoupení na festivalech Pražské jaro, Smetanova Litomyšl, Brucknerfest v Linci, Ravenna festival, na festivalu v Edinburgu, Le Mans, v Perthu se Stuttgartským komorním orchestrem, v USA s New Jersey Symphony Orchestra, v Japonsku s Jomuri Nippon Symphony Orchestra. Spolupracoval s firmami Supraphon, Orfeo, Discover a Ultraphon.

Foto Petr Hruběš

ORCHESTR OPERY NDM

První housle

Vladimír Liberda – 1. koncertní mistr,
Jaroslav Podžorski – 2. koncertní mistr,
Václav Hlosta, Jiří Ruta, Zdeněk Smolka, Jan Šošola, Irena Vítková,
Mária Zezulková

Druhé housle

Petr Ptošek – vedoucí skupiny 2. houslí,
Michaela Hrabovská – zástupce,
Václav Holek, Hana Kuchyňová, Iva Mojžíšková, Ludmila Urbanová,
Michaela Váňová

Violy

Boleslav Gaš – vedoucí skupiny viol,
Tomáš Farlík – zástupce,
Miloslav Habusta, Zbigniew Jezowicz, Pavel Kuzník, Vítězslav Mojžíšek

Violoncella

Radmila Rašková – 1. koncertní mistr violoncell,
Luděk Hrda – 2. koncertní mistr,
Ilona Kučerová, Tomáš Socha, Martin Šram

Harfa

Soňa Bradáčová

Kontrabasy

Ivan Vričan – vedoucí skupiny kontrabasů,
Vladimír Veselý – zástupce,
Lumír Kavík, Lukáš Krček

Flétny

Alice Bubancová – vedoucí skupiny fléten,
Anna Matějková – zástupce,
Radka Cupalová, Klára Fagová

Hoboje

Jana Polášková – vedoucí skupiny hoboju,
Tomáš Filip – zástupce,
Kristýna Josková

Klarinety

Dalibor Pukovec – vedoucí skupiny klarinetů,
Jana Bednářová – zástupce,
Zdeněk Drholecký, Ondřej Janča

Fagoty

Pavel Pražák – vedoucí skupiny fagotů,
Petr Bubanec – zástupce,
Jakub Baran, Radek Joska

Lesní rohy

Vít Jančálek – vedoucí skupiny lesních rohů,
Markéta Smitalová – zástupce,
Lukáš Brázdil, Ján Garláthy, Michal Matys

Trubky

Michal Höpfler – vedoucí skupiny trubek,
Jakub Klimánek – zástupce,
František Adamík, Mojmír Blašík

Pozouny

Stanislav Strouhal – vedoucí skupiny pozounů,
Martin Cupal – zástupce,
Lubomír Konečný, Jakub Smeja

Tuba

Miroslav Pecháček

Varhany

Pavel Rybka, Lenka Živocká

Bicí nástroje

Petr Podraza – vedoucí skupiny bicích nástrojů,
Pavel Švec – zástupce,
Jan Borák, Jiří Šajtar

Foto Petr Hrubeš

SBOR OPERY NDM

Soprán

Ivana Ambrúsová, Elena Durajová, Lucie Dvořáková,
Marcela Gurbalová, Andrea Jurčíková, Eva Kořená, Pavla Morysová,
Nikola Novotná, Bohdana Šindlerová, Iveta Vandová

Alt

Andrea Dragounová, Ida Gaidošová, Tetiana Hryha,
Lucie Hubená, Anna Chlebková Szpyrcová, Gabriela Lojtková,
Alexandra Morcinková, Monika Onuferová, Tatiana Pituchová,
Ivana Tomášková, Dagmar Urbanová

Tenor

Tomáš Bátorla, Aleš Burda, Václav Čížek, Vít Habernal, Jiří Halama,
Martin Holík, Filip Kasztura, Petr Němec, Jan Rychtář, Pavel Uskov

Bas

Jaroslav Marek, Vlastimil Nitschmann, Erik Ondruš, Tomáš Pícha,
Tomasz Suchanek, Ivan Tyrlík, Petr Urbánek, Roman Vlkovič,
Waldemar Wiczorek, Sjarhei Zubkevich

Dále účinkují externisté sboru opery NDM

Veronika Holbová (Sestra Angelika) v představách nad vůní klášterních bylin. Foto Libuše Zabralová

LIBRETA

Giacomo Puccini (1858–1924)

Sestra Angelika

Jednoaktová opera (1918)

Libreto Giovacchino Forzano (1883–1970)

Suor Angelika (Sestra Angelika)	soprán
La zia principessa (Kněžna, její teta)	alt
La badessa (Abatyše)	mezzosoprán
La suora zelatrice (Dohlížejí sestra)	mezzosoprán
La maestra delle novizie (Učitelka novickek)	mezzosoprán
Suor Genovieffa (Sestra Jenovéfa)	soprán
Suor Osmina (Sestra Osmina)	soprán
Suor Dolcina (Sestra Dolcina)	soprán
La suora infermiera (Sestra ošetřovatelka)	mezzosoprán
Le cercatrici (Žebravé sestry)	soprány
Le novizie (Novicky)	soprány
Due converse (Dvě laické sestry)	soprán, mezzosoprán

Sbor (za scénou): ženy, děti a muži

Odehrává se v italském klášteře koncem 17. století.

*Podle klavírního výtahu nakladatelství Ricordi z roku 2006
přeložila Marie Kronbergerová.*

Vnitřek kláštera. Kostelík a klášterní dvůr.

V pozadí za křížovou chodbou vpravo je vidět hřbitov.

Vlevo vzadu zeleninová zahrada.

Uprostřed scény je několik cypřišů, kříž, byliny a květiny.

Vzadu vlevo mezi puškvorci je fontána, z níž teče pramen do kamenné nádržky na zemi.

Zvedá se opona.

Jarní západ slunce. Paprsek slunce svrchu osvětluje pramen.

Scéna je prázdná. Sestry jsou v kostele a zpívají.

SBOR SESTER

(za scénou)

Zdrávas Maria, milostiplná,

Pán s tebou.

(Dvě služebné sestry se opozdily, teď přecházejí scénu.

Na chvíli se zastaví a naslouchají štěbetání ptáčků v cypřiších.

Pak vstoupí do kostela.)

SBOR SESTER

Tys blahoslavená mezi ženami

a blahoslavený plod života tvého, Ježíš.

(Sestra Angelika přichází zprava, má rovněž zpoždění.

Jde ke kostelu, otevírá dveře, gestem se kaje za své zpoždění,

což novicky neučinily. Poklekne a políbí zemi, pak zavře dveře.)

SBOR SESTER

Svatá Marie, pros za nás, hříšníky.

SESTRA ANGELIKA

(z kostela)

Pros za nás, hříšníky, teď i v hodině naší smrti.

SBOR

Pros za nás, hříšníky, teď i v hodině naší smrti.

Amen.

(Sestry ve dvojicích vycházejí z kostela.

Představená se zastaví u kříže.

Procházející sestry se jí uklánějí.

Představená jim žehná rukou, a když všechny sestry projdou kolem ní, odejde.

Sestry se ještě nerozcházejí, zůstávají pospolu a tvoří v malých skupinkách téměř půlkruh.

Dohlížející sestra přichází mezi ně.)

SESTRA DOHLÍŽITELKA

Sestry v pokoře, chyběly jste na pětidenních modlitbách.

I sestra Angelika chyběla, ta však učinila plné pokání.

Zatímco vy jste zhřešily svou roztržitostí

a ztratily tak jeden den z pětidenních modliteb.

LAICKÁ SESTRA

Sama sebe obviňuji a žádám velký trest.

Čím větší bude, tím více vám budu děkovat,

sestro v pokoře.

(Čeká na udělení trestu, zatímco dohlížející sestra medituje.)

UČITELKA NOVICEK

(k novickám, jako na vysvětlenou)

Kdo přijde pozdě na kůr, nechť poklekne a políbí zemi.

SESTRA DOHLÍŽITELKA

(k novickám)

Dvacetkrát se v duchu pomodlte za trpící, zotročené

a za ty, kteří žijí ve smrtelném hříchu.

LAICKÁ SESTRA

S radostí a nadšením!

DVĚ LAICKÉ SESTRY

(nadšeně)

Kriste Pane, ženichu z lásky, jen tobě se chci líbit,

ženichu milostný, teď a v hodině své smrti!

Amen.

(Celé zkroušené se odeberou pod podloubí.)

SESTRA DOHLÍŽITELKA

(k sestře Lucille, podává jí potřeby k předení)

Sestro Lucillo, do práce!

Jděte a postarejte se, ať je tu klid.

(Sestra Lucilla odejde s předením v ruce.)

UČITELKA NOVICEK

(ke dvěma novickám, jako předtím)

Protože dnes večer se na kúru kdosi smál
a rozesmál ostatní.

SESTRA DOHLÍŽITELKA

(k sestře Osmine)

Sestro Osmino, vy jste pronesla do kostela
dvě šarlatové růže ukryté v rukávech.

SESTRA OSMINA

(vzpurně)

To není pravda!

SESTRA DOHLÍŽITELKA

(přísně)

Sestro, jděte do své cely!

(Sestra Osmina trhne rameny.)

Neprodleně! Panna na vás hledí!

*(Sestra Osmina beze slova odchází. Všechny sestry ji sledují
pohledem, dokud nezmizí ve své cele, a šeptají.)*

ŠEST SESTER

Královno panenská, modli se za ni.

(Sestra Osmina prudce zavře dveře své cely.)

SESTRA DOHLÍŽITELKA

A teď si, sestry v radosti, pěkně odpočiňte,
neboť tak se to líbí Pánu.

Pak se s větším potěšením znovu dáte do práce
pro lásku Boží!

VŠECHNY SESTRY

Amen!

SESTRA JENOVĚFA

(vesele)

Ó, milé sestry, hleďte, několik paprsků slunce
proniklo do klauzury!

Podívejte, tam, ve větvích! Na puškvorci!

Po tři večery teď slunce svými paprsky
bude zlatit fontánu!

SESTRY

To je pravda, za chvíli se voda zlatě zatřpytí.

SESTRA

A pak ještě po dva večery.

TŘI SESTRY

Je máj.

POLOVINA SESTER

To je krásný úsměv...

POLOVINA SESTER

... Matky Boží...

VŠECHNY SESTRY

Přichází k nám s tím paprskem.

Královno dobrotivá, díky! Díky!

NOVICKA

(k učitelce, nesměle)

Sestro učitelko, žádám vás o povolení promluvit.

UČITELKA NOVICEK

Jen ku chvále věcí svatých a pěkných.

NOVICKA

Jak milost Panny sestřám dává radost.

UČITELKA NOVICEK

Ta záře je znamením Boží dobrotivosti!
Jen po tři večery v roce nám Bůh
při odchodu z kostela dá spatřit slunce,
jež svou září zaplaví fontánu,
takže se zlatě třpytí.

NOVICKA

A ostatní večery?

UČITELKA NOVICEK

Buď jdeme ven příliš brzy a slunce teprve vychází,
nebo příliš pozdě, když slunce již zapadlo.

NĚKOLIK SESTER

(s melancholií v hlase)

Další rok uplynul! Přešel další rok!
A jedna sestra už není mezi námi!

*(V klášteře panuje bolestné ticho. Sestry jako by se v duchu
modlily a snažily se vybavit si podobu zemřelé družky.)*

SESTRA JENOVÉFA

(prostě, téměř s radostí)

Ó, sestry ve zbožném konání,
když pramen vytryskl,
když jej slunce zlatí,
neměly bychom donést
vědro pozlacené vody
na hrob Bianky Rosy?

NĚKOLIK SESTER

Ano, sestra, jež odpočívá v hrobě,
by si to jistě přála!

SESTRA ANGELIKA

Touha je jako květ, jenž vykvete jenom živým.
V království mrtvých ti pomůže dobrotivá čistá Matka
a dříve, než své přání předneseš, Matka Matek ho vyslyší.
Ó, sestro, smrt je životem pěkným!
(hluboce se zamyslí)

SESTRA DOHLÍŽITELKA

My ani jako živé nesmíme po ničem toužit.

SESTRA JENOVÉFA

Proč by ne, jsou-li naše přání jen malá a nevinná?
Vy po ničem netoužíte?

SESTRA DOHLÍŽITELKA

Já? Ne!

(Sestra Angelika jde ke květinovému záhonu vpravo.)

TŘI SESTRY

Já také ne. Já ne! Já ne!

SESTRA JENOVÉFA

(pohlédne vzhůru)

Já ano, to přiznávám.

Vlídny Pane můj, ty víš, že dříve,
ve světském životě, jsem byla pastýřkou.
Pět let jsem nespátřila jediného beránka.
Pane, bude Tě mrzet, když řeknu,
že si přeji znovu spatřit jediného malého beránka?
Moci ho pohládit, dotknout se jeho studeného čumáčku
a slyšet ho bečet?
Je-li to vina, nabídnu ti své miserere.
Odpusť mi, Pane, jenž sám jsi beránek Boží.

SESTRA DOLCINA

I já mám jedno přání!

NĚKOLIK SESTER

Sestro, vaše přání už známe!
Nějaké dobré sousto!
Trochu chutného ovoce!
Hrdlo je těžký hřích!
Jste mlsná!

(Sestra Dolcina zůstane zahanbena stát, neschopna slova.)

SESTRA JENOVÉFA

(spolu s dalšími sestrami přišla mezitím k sestře Angelice)

Sestro Angeliko, a vy? Toužíte po něčem?

SESTRA ANGELIKA

(obrátil se ke skupině sester)

Já? Ne, sestro, ne!

SESTRY

(Shluknou se na druhé straně a šuškají si.)

Ať jí Ježíš tu lež odpustí!

NOVICKA

(přistoupí blíž, zvědavě)

Proč?

VŠECHNY SESTRY

My víme, že má velké přání.

NĚKOLIK SESTER

Chtěla by mít zprávy o své rodině!

JINÉ SESTRY

Po více než sedm let, co je v klášteře,
nemá žádné nové zprávy!

NĚKOLIK SESTER

Vypadá odevzdaně, avšak velmi se trápí!

(Stále více se vzdalují od sestry Angeliky.)

Představená říká, že byla velmi bohatá.

JINÉ SESTRY

Byla šlechtična!

NĚKOLIK SESTER

Šlechtična?

JINÉ SESTRY

Kněžna!

NĚKOLIK SESTER

Chtěli, aby vstoupila do klášteřa.

NĚKOLIK SESTER

Prý za trest.

SESTRY

(střídavě)

Proč?

Kdo ví!

Hm!?

(Rozeběhnou se na všechny strany.)

SESTRA OŠETŘOVATELKA

Sestro Angeliko, poslyšte!

SESTRA ANGELIKA

Copak se stalo, sestro zdravotnice!

SESTRA OŠETŘOVATELKA

Sestra Chiara v zahrádce upravovala keře růží.

Náhle vylétla spousta vos a pobodala ji ve tváři!

Teď je v cele a naříká.

Ach, sestro, pomozte jí utiřit bolest, jež ji sužuje!

SESTRY

Chudinka!

SESTRA ANGELIKA

(pobíhá a shání byliny a květiny)

Počkejte! Mám jednu bylinu a jednu květinu!

SESTRA OŠETŘOVATELKA

Sestra Angelika má vždy nějaký dobrý recept z květů,
vždycky dokáže najít požehnanou bylinu k utišení bolesti.

SESTRA ANGELIKA

(k sestře zdravotnici, podává jí nějaké květiny)

Tady je. Tohle je pryšec.

Mlékem, které z něj vytéká, jí potřete otok.

A z této udělejte odvar.

Řekněte sestře Chiaře, že bude hodně hořký,
ale pomůže jí.

A řekněte jí také, že vosí bodnutí jsou malé tresty,
ať si nestěžuje, neboť stěžování jen zvyšuje utrpení.

SESTRA OŠETŘOVATELKA

Všechno jí to povím! Děkuji, sestro, děkuji.

SESTRA ANGELIKA

(skloní hlavu)

Jsem zde, abych sloužila.

DVĚ ŽEBRAVÉ SESTRY

Budiž pochválena Panna Maria!

SBOR

Až navěky!

DVĚ ŽEBRAVÉ SESTRY

Dnes byla dobrá almužna, sestro hospodářko.

*(Sestry obklopí oslíka a žebravé mnišky skládají odevzdávajíjí
almužnu sestře hospodářce.)*

PRVNÍ ŽEBRAVÁ SESTRA

Měch oleje.

DOLCINA

Ach! Je dobrý!

DRUHÁ ŽEBRAVÁ SESTRA

Šest šňůr oříšků.

PRVNÍ ŽEBRAVÁ SESTRA

Košíček ořechů.

SESTRA DOLCINA

Ty jsou dobré s chlebem a solí.

SESTRA DOHLÍŽITELKA

Sestro!

PRVNÍ ŽEBRAVÁ SESTRA

Tady je mouka!

A zde sýr, který ještě roní mléko,
je dobrý jako dort.

Sáček čočky, vajec, másla
a to je všechno.

SBOR

Dnes byla dobrá almužna, sestro hospodářko.

DRUHÁ ŽEBRAVÁ SESTRA

Pro vás, sestro mlsná.

(Nabídne jí malý hrozen rybízu.)

(Druhá žebravá mniška odvádí oslíka.)

SESTRA DOLCINA

Hrozen rybízu!

(nabízí dalším sestřím)

Račte, sestry.

NĚKOLIK SESTER

Díky!

JINÉ SESTRY

Díky!

JEDNA SESTRA

(žertuje)

Když si vezmu jediný kousíček,
zabije ji to!

SESTRA DOLCINA

(dál nabízí)

Ne, vezměte si!

NĚKOLIK SESTER

(střídavě)

Díky! Díky!

(Vpravo na scéně se semknou do hloučku, zobají rybíz a tlumeně se smějí.)

PRVNÍ ŽEBRAVÁ SESTRA

Kdo přišel dnes večer do hovorny?

SBOR SESTER

Nikdo. Proč?

PRVNÍ ŽEBRAVÁ SESTRA

Venku před vraty zastavil honosný kočár.

SESTRA ANGELIKA

Co jste to říkala, sestro, venku je kočár?

Honosný? Opravdu honosný?

PRVNÍ ŽEBRAVÁ SESTRA

Velmi honosný. Nějaký velký pán jistě čeká na někoho, kdo šel dovnitř do kláštera.

Za chvíli zřejmě zazvoní zvonek v hovorně.

SESTRA ANGELIKA

(se stoupajícím neklidem)

Povězte, sestro, jaký je ten kočár?

Má znak? Znak ze slonoviny?

A uvnitř je potažený tyrkysovým hedvábím, stříbrem vyšíváním?

PRVNÍ ŽEBRAVÁ SESTRA

(zaraženě)

Já nevím, sestro, to nevím.

Viděla jsem jen krásný kočár!

SBOR SESTER

(několik, střídavě)

(zvědavě si sestru Angeliku prohlížejí)

Zbledla.

Teď zase celá zrudla! Chudinka!

Je dojatá!

Chudinka!

Doufá, že je to někdo z její rodiny!

(Ze všech stran se seběhnou sestry.)

(všechny)

Do hovorny někdo přišel!

(několik sester, střídavě)

Přišla návštěva!

Za kým?

Za kým to asi bude?

(jedna sestra)

Kéž by to bylo pro mě!

(jiná sestra)

Pro mě!

Kéž by to byla moje matka

a přinesla mi bílé hrdličky!

Kéž by to byla moje sestřenice

a přinesla mi semínko dobré levandule.

SESTRA ANGELIKA

(vroucně, pro sebe, obrací oči k nebi)

Ó, Matko vyvolená, čti v mém srdci.

Pošli za mě úsměv Spasiteli.

SESTRA JENOVÉFA

(velmi laskavě k sestře Angelice)

Ó, sestro v lásce, my prosíme

Hvězdu všech hvězd,

aby tato návštěva teď byla pro vás.

SESTRA ANGELIKA

(dojatě)

Má dobrá sestro, děkuji. Děkuji!

(Zleva přichází představená, aby zavolala sestru, jež se má odebrat do hovorny.)

Panuje živé očekávání. V nastalém tichu všechny sestry obětují svá přání ve prospěch trpící sestry.

Sestra Angelika stále hledí k nebi, stojí nehybně, jako by se celý její život zastavil.)

ABATYŠE

(volá slavnostně)

Sestra Angelika!

SBOR SESTER

Ach!

SESTRA ANGELIKA

(s úlevou v hlase)

Matko, matko, mluvte! Kdo to je?

(Představená pokyne sestřím, aby se vzdálily. Ty odcházejí, všimnou si fontány – křtitelnice, která vypadá jako ze zlata, naberou do vědra vodu a zmizí na hřbitově.)

SESTRA ANGELIKA

Matko, mluvte! Už sedm let čekám na jediné slovo, jedinou řádku. Vše jsem nabídla Panně, abych smyla svou vinu.

ABATYŠE

(přeruší ji)

Nabídněte jí i netrpělivost, jež vás teď rozechvěla!

(Sestra Angelika sklíčeně pomalu poklekne a zabere se do modliteb.)

ŠEST SESTER

(ze scénou, ze hřbitova)

Odpočinutí věčné dejž jí, Pane.

A světlo věčné ať jí svítí.

Odpočívej v pokoji.

Amen.

SESTRA ANGELIKA

(pohlédne vzhůru)

Matko, jsem klidná a podrobená.

ABATYŠE

Přišla vás navštívit kněžna, vaše teta.

SESTRA ANGELIKA

(povzdechne si)

Ach!

ABATYŠE

V hovorně budiž řečeno vše nutné

v duchu vaší poslušnosti.

Svatá Panna slyší každé slovo.

SESTRA ANGELIKA

Panna nechť mi naslouchá.

Amen.

(Představená zamíří k dvířkám do hovorny. Sestra Angelika vstane a jde k hovorně v podloubí. Netrpělivě hledí ke dveřím. Je slyšet zvuk klíčů. Sestra Clavaria zevnitř otevře dvířka a zůstane stát vedle otevřených dveří. Abatyše se zastaví před sestrou Clavarií. Obě sestry vytvoří špalír a lehce a uctivě se ukloní černě oděné postavě, která mezi nimi projde dovnitř. Chová se přirozeně, s aristokratickou důstojností.

Je to kněžna, teta sestry Angeliky. Vstoupí. Pomalu kráčí a opírá se o ebenovou hůlku. Zastaví se a studeně, bez známky dojetí pohlédne na neteř. Sestru Angeliku při pohledu na tetu zaplaví mocné dojetí, avšak drží se zpátky, protože v přítmí jsou ještě patrné postavy abatyše a sestry Clavarie. Dvířka za oběma ženami zapadnou. Sestra Angelika jde dojetě k tetě, ta však vztáhne levou ruku, jako by chtěla naznačit jen políbení ruky.

Sestra Angelika vezme tetinu ruku, donese ji k ústům, a zatímco si teta sedá, ona padne na kolena. Sestra Angelika nespouští z tety oči, hledí na ni s prosbou v očích. Stařena však ostentativně hledí před sebe.)

KNĚŽNA

Když před dvaceti lety umírali

kníže Gualtiero, váš otec,

a kněžna Clara, vaše matka,

(přeruší řeč, aby se pokřižovala)

svěřili mi své děti a veškerý majetek rodiny.

Kdybych to považovala za vhodné,

měla jsem ho spravedlivě rozdělit.

A tak jsem také učinila.

Tady je doklad.

Můžete si ho prohlédnout,

vyjádřit se k němu a podepsat ho.

SESTRA ANGELIKA

(pokorně)

Po sedmi letech stojím před vámi.

Toto svaté místo budiž vám inspirací...

Je to místo dobrodiní, místo slitování!

KNĚŽNA

(jako by vyřkla ortel)

Místo pokání!

Musím vám sdělit důvod toho dělení.

Vaše sestra Anna Viola se bude vdávat.

SESTRA ANGELIKA

(láskyplně)

Je nevěstou?

Má malá sestřička Anna Viola

se bude vdávat?

(s trýzní v hlase)

Ach, je to sedm let. Uběhlo sedm let!

(velmi rozrušená)

Ó, má plavá sestřičko, ty se budeš vdávat!

Buď šťastná, sestřičko moje!

(láskyplně)

A komu bude ozdobou?

KNĚŽNA

Tomu, kdo z lásky odpustil vinu,

již jste pošpinila náš neposkvrněný znak!

SESTRA ANGELIKA

(v návalu odporu)

Jste nelítostná, sestro mé matky!

KNĚŽNA

(vybuchne)

Co to říkáte? Co si to myslíte?

Nelítostná?

Svou matku voláte na pomoc proti mně?

Proti mně!

(znovu je chladná a spořádaná)

Večer se častokrát utíkám do naší modlitebny.

V tichu těch rozjímání

má duše jako by se vzdálila

a setkala se s duší vaší matky

ve věčném, tajemném hovoru!

Jak je bolestné slyšet pláč a nářek mrtvých!

Když pomine mystická extáze,

má pro vás jen jediné slovo:

(tvrdě)

Kát se!

Nabídněte Svaté Panně mou spravedlnost!

SESTRA ANGELIKA

(mírně)

Všechno jsem nabídla Panně, ano, všechno!

(dychtivě, s náznakem tajemství)

Avšak je tu dar, jež nemohu učinit:

vlídné Matce Matek nemohu nabídnout,

že zapomenou

(vykřikne)

na svého syna!

Na stvoření, jež bylo vyrváno z mé náruče!

Můj syn, jehož jsem jednou jedinkrát

viděla a políbila!

Mé drahé stvoření! Jak je daleko!

Toto je slovo, jež volám po sedm let!

Povězte mi o něm něco!

Jaký je? Jaký je můj syn?

Jak milá je jeho tvář? Jaké má oči?

(vyčerpáně)

Vyprávějte mi o něm!

O mém synovi...

Povězte mi o něm něco...

(Stařena mlčí a hledí na matku plnou úzkosti.)

SESTRA ANGELIKA

(tragicky)

Proč mlčíte? Proč?

Ještě chvíli a odsoudíte se na věčnost!

(chladně)

Panna nám naslouchá a bude vás soudit!

KNĚŽNA

(chladně)

Přede dvěma roky ho přepadla strašlivá choroba.

Učinili jsme vše pro jeho záchranu.

SESTRA ANGELIKA

Je mrtev?

(Teta skloní hlavu a mlčí.)

(zoufale vykřikne)

Ach...

(Sestra Angelika se zoufalým výkřikem padne dopředu na zem,

ruce složí do dlaní. Teta se zvedne, jako by ji chtěla podepřít,

domnívá se, že omdlela. Když však Angelika začne vzlykat,

zarazí své soucitné gesto. Obrátí se ke svatému obrázku

na stěně po její pravici a tiše se modlí s rukama opřenými

o ebenovou hůlku a se skloněnou hlavou. Angelika přidušeně

a zoufale pláče. Hovorna je ponořena do večerního pološera.

Je slyšet zvuk otvíraných dveří. Sestra Angelika se trochu

pozvedne, ale zůstává na kolenou, s tváří skrytou v dlaních.

Vstupuje sestra Clavaria s olejovou lampičkou, postaví ji na stůl.

Teta se otočí a polohlasem hovoří se sestrou Clavarií.

Sestra vyjde a vrátí se s abatyší, přináší stolec s kalamářem a pero.

Sestra Angelika se obrátí k přicházejícím sestrám, v tichosti

se sune po kolenou ke stolku, třesoucí se rukou podepíše papír.

Pak se znovu stáhne, stále na kolenou, hlavu opět složí do dlaní.

Sestry odcházejí. Teta vezme papír, přiblíží se k Angelice, ta však

dá lehkým gestem, celým tělem najevo, že se od ní odvrací.

Teta pak pokračuje ke dveřím a zaklepe na ně hůlkou.

Sestra Clavaria otevře, vstoupí, vezme světlo a jde před kněžnou.

Ta se ve dveřích obrátí k neteři, pak odejde. Sestra Clavaria zavře

dveře. Nastal večer. Na hřbitově sestry zapalují svíčky na hrobech.)

(Jakmile odejde kněžna, sestra Angelika propukne v zoufalý pláč.)

SESTRA ANGELIKA

(stále na kolenou, zoufale)

Bez maminky jsi zemřelo, mé dítě!

Tvé rty jsou chladné a sinalé

a mé polibky se jich ani nedotkly!

Tvé krásné oči se zavřely, mé dítě!

Ani pohladit jsi mě nemohl,

dřív, než jsi ručky složil do kříže!

Zemřel jsi, aniž ses dozvěděl,

jak tě tvá maminka milovala!

Teď, jako anděl na nebesích,

teď můžeš spatřit svou matku,

(pokorně)

můžeš sestoupit dolů z nebes.

Vím, že jsi tu se mnou.

Jsi tu!

Jsi tu, líbáš mě a hladíš.

Ach! Pověz mi, kdy tě spatřím na nebesích?

Kdy tě budu moci zlíbat?

Ach, šťastný konec veškeré mé bolesti...

Kdy budu moci vstoupit s tebou na nebesa?

Kdy budu moci zemřít?

(velmi vzrušeně)

Pověz to mamince, mé krásné stvoření,

lehoučkým zajiskřením hvězdy to řekni.

Promluv, lásko moje.

(Všechna světla na hřbitově svítí. Klášter je téměř zcela ponořený

do tmy. Sestry přicházejí ze hřbitova a jdou k sestře Angelice,

kteří je stále jako v extázi.

Skupina sester v tichosti dojde až k ní. V pološeru se zdá, že se

bílé postavy v chůzi ani nedotýkají země.)

SESTRA JENOVĚFA

Budete spokojena, sestro,

Panna vyslyšela vaši prosbu.

SBOR SESTER

Budete spokojena, sestro,

Panna učinila milosrdný skutek.

SESTRA ANGELIKA

(v mystickém zanícení, ale ne pateticky)

Milost sestoupila z nebes a celou mě rozněcuje.

(Přicházejí další sestry a přidávají se ke skupině.)

SESTRA ANGELIKA

Jak září!
Již vidím cíl, sestry!

SBOR SESTER

Staniž se!

SESTRA ANGELIKA

Jsem šťastna, sestry!
Zpívejme!
Z nebes zní zpěv!
Chvalme svatou Pannu!

SBOR SESTER

Zpívejme! Na nebesích již zní zpěv!
Amen!

(Zezadu vpravo je slyšet zvuk zvonků. Sestry se sbíhají ze všech stran, shlukují se a v řadě míří k celám. Zástup v bílém vstupuje pod podloubí vpravo. Sestry otevírají své cely, vstupují dovnitř a zavírají se v nich.)

SBOR SESTER

Chvalme Svatou Pannu!
Chvalme!
Amen!

SESTRA ANGELIKA

Chvalme!
Milost sestoupila z nebes!

(Je noc. Nad kostelíkem svítí hvězdy, cypřiše jsou ozářeny měsíčním světlem. Jedna cela se otevírá. Sestra Angelika vychází ven, v ruce drží mističku z pálené hlíny. Zastaví se u křížku mezi cypřiši a odloží mističku. Vezme do rukou kamínky, které použijek drcení bylin. Sbírá snítky a větvičky, až z nich má malou otýpku, kterou složí vedle kamenů. Jde k fontáně a nabere vodu do mističky. Pomocí křesadla podpálí ohýnek a položí na něj misku.

SESTRA ANGELIKA

Sestra Angelika má vždy nějaký
dobrý recept na lék z květin!
Ty vzácné květiny, jež v drobném středu
skrývají kapky jedu!
Takovou péčí jsem vás zahrnula!
Vy se mi teď odvděčíte, dáte mi smrt.
(Vstane a obrátí se doprava směrem k celám.)
Sbohem, mé dobré sestry, sbohem!
Sbohem! Opouštím vás navždy.
Zavolať si mě můj syn!
Za hvězdným paprskem
se mi zjevil jeho úsměv a řekl mi:
„Maminko, přijd' do ráje!“
Sbohem! Sbohem, kostelíku!
Tolik jsem se v tobě namodlila!
Trpělivě jsi přijímal mé modlitby a pláč.
Sestoupila milost požehnaná!
Umírám pro něj a na nebesích ho znovu uvidím.
Ach!
(U vytržení objímá kříž, líbá ho, sehne se, vezme misku a pije jed. Pak se opře o cypřiš a pomalu pustí misku na zem. Mraky pokryly měsíc. Scéna je temná. Angeliku jako by fakt sebevraždy vrátil z vytržení zpět do skutečnosti. Na tváři se jí objeví výraz úzkosti, jako by měla náhlé strašlivé zjevení.)
Ach! Jsem zatracena!
Způsobila jsem si smrt!
Já umírám, umírám ve smrtelném hříchu!
(v zoufalství se vrhne na kolena)
Ach, Madono, zachraň mě!
Pro lásku mého syna!

SBOR SESTER

(zdálky, postupně se blíží)
Královno panenská, zdrávas, Maria!

SESTRA ANGELIKA

Ztratila jsem rozum!

SBOR SESTER

Matko čistá, zdrávas, Maria!

SESTRA ANGELIKA

Nenech mě zemřít v zatracení!

SBOR SESTER

Královno klidu, zdrávas, Maria!

SESTRA ANGELIKA

(zoufale)

Dej mi znamení milosti! Madono! Zachraň mě!

*(Na toto zvolání se ozve andělský hymnus
Matce všech Matek.)*

SBOR SESTER

Ó, přeslavná Panno, vysoko na nebesích dlící,
jenž tebe stvořil, maličkého, mlékem živilas hojně.

SESTRA ANGELIKA

(prosebně a zoufale)

Madono, zachraň mě!

Matka tě prosí! Matka tě žádá!

Ó, Madono, zachraň mě!

Ach!

(Při Angeličiných slovech nastává zázrak.

Kostelík zaplaví světlo.

Vrata kostela se pomalu otevírají.

V mystickém světle se kostel plní anděly.

Ve dveřích se objevuje Královna útěchy.

Tváří se slavnostně a smírně, před ní stojí plavé dítě, celé v bílém.

*Panna Maria lehkým gestem, aniž by se ho dotkla, postrčí dítě
k umírající.*

Sestra Angelika v extázi vidění vztahuje ruce k dítěti.)

SBOR SESTER

Co Eva smutná ztratila,

Tys plodem vzácným vrátila.

By ubozí šli ku hvězdám,

otvírá nebes bránu nám.

Přeslavná Panno, zdrávas, Maria!

Královno panen! Zdrávas, Maria!

Matko přečistá!

(Dítě učiní první krok.)

Věži Davidova!

(Dítě udělá druhý krok.)

Zdrávas, Maria!

*(Dítě udělá třetí krok. Sestra Angelika měkce padne na zem
a zemře. Zázrak zmizí.)*

Giacomo Puccini (1858–1924)

Plášť

Jednoaktová opera (1918)

Libreto Giuseppe Adami (1878–1946)

podle díla *La Houppelande* Didiera Golda

Michele, majitel nákladní lodi, 50 let	baryton
Luigi, vykladač zboží, 20 let	tenor
Tinca („Lín“), vykladač zboží, 35 let	tenor
Talpa („Krték“), vykladač zboží, 55 let	bas
Giorgetta, Michelova manželka, 25 let	soprán
Frugola („Štouralka“), Talpova manželka, 50 let	mezzosoprán

Vykladači zboží – nosiči, prodavač písniček, švadlenky, flašinetář, milenecký pár

Podle klavírního výtahu nakladatelství Ricordi z roku 2006 přeložila Marie Kronbergerová.

Kout u Seiny, kde kotví Michelova nákladní loď. Loď zabírá téměř celou přední část jeviště a je lávkou spojena s molem.

Seina se ztrácí do dále. Na obzoru je vidět stará Paříž a zvláště majestátní věže Notre-Dame. Nebe je plné nádherných červánků. V zadní části jeviště, vpravo, jsou také domky, které roubí nábřeží Seiny, v popředí rozbujele vysoké platany. Nákladní loď je běžným typem přepravních plavidel, jež jezdí po Seině. Kormidlo je umístěno v horní části kabiny. Kabina je pěkně upravená; malovaná, se zelenými okénky, rovnou střechou s komínem a pelargoniemi v květináčích vypadá jako altán. Na šňůře visí prádlo. Na dvířkách kabiny visí klec s kanáry.

Je soumrak.

(Opona se zvedne dříve, než začne hrát hudba.

Giorgetta dělá drobné práce na palubě. Sebere pár kousků prádla, které už uschly, vytáhne konev vody z řeky a zaleje květiny, vyčistí kanárům klec.

Michele s vyhaslou dýmkou nehnutě stojí u kormidla a dívá se na zapadající slunce. Na břehu Seiny stojí vůz tažený koněm a naložený pytlí s cementem. Několik mužů přejde sem a tam. Vykladači zboží vycházejí z nitra lodi s těžkými pytlí na zádech a skládají je na vůz.

Ozve se dlouhé zahoukání vlečného parníku.

Několik nosičů vystupuje z nitra lodi.

V dálce zahouká auto.

Z ještě větší dálky se ozve zahoukání vlečného parníku.

Z nitra lodi vystupuje několik dalších nosičů.)

GIORGETTA

Ach, Michele, ještě tě baví pořád koukat na západ slunce?

To se ti tak líbí?

MICHELE

Líbí, a moc!

GIORGETTA

To vidím, i dýmka ti zhasla!

MICHELE

(ukáže na nosiče)

Už jsou tam dole hotovi?

GIORGETTA

(ochotně)

Mám se jít podívat?

MICHELE

Ne, buď tady. Dojdu tam sám.

GIORGETTA

Nadělali spoustu práce!

Jak slíbili, nákladový prostor bude volný
a zítra můžeme naložit nový.

NOSIČI, VYKLADAČI ZBOŽÍ

(z vnitřku lodi)

(téměř parlato, jakoby z dálky)

Uf! Hej rup! Uf!

GIORGETTA

Měli by dostat odměnu za tu námahu:
dobrou skleničku!

MICHELE

Proč ne. Ty myslíš na všechno, jsi zlatá.

NOSIČI, VYKLADAČI ZBOŽÍ

(parlato)

(z vnitřku lodi)

Uf! Hej rup! Uf! Ještě jednou se musíme otočit!

(basy)

(těžce, jakoby z dálky)

Když sebou nehodíme, bude se tu kotvit déle
a Margot...

MICHELE

Dones jim něco k pití!

NOSIČI, VYKLADAČI ZBOŽÍ

... půjde s někým jiným!

GIORGETTA

Už jsou skoro hotovi, to je povzbudí.

MICHELE

Moje vínečko uhasí žízeň a osvěží je.

NOSIČI, VYKLADAČI ZBOŽÍ

(parlato)

Uf! Hej rup! Uf! Ještě jedno kolo!

(několik barytonů a tenorů)

(těžce)

Neutahej se, lodníku, potom můžeš odpočívat
a Margot bude šťastná!

MICHELE

(přistoupí k Giorgettě, lichotivě)

A na mě jsi nemyslela?

GIORGETTA

(trochu se odtáhne)

Na tebe? A proč?

MICHELE

(jednou rukou ji obejmě)

Víno už nechci. Ale s dýmkou nevyhasl můj žár.

NOSIČI, VYKLADAČI ZBOŽÍ

(parlato)

Uf! Hej rup! Uf!

Ještě jedno kolo!

(těžce, jakoby z dálky)

Teď je prostor pro náklad volný,
končí dlouhý den a Margot ti dá lásku!

MICHELE

(Políbí ji. Giorgetta mu nabídne tvář, ústa ne.)

Dej mi pusku, láska moje!

LUIGI

(přejde z přístavní hráze na loď)

Dusíme se, paní!

GIORGETTA

To jsem si myslela. Víím, jak na to.

Uvidíte, jaké mám víno!

TINCA

(vychází z podpalubí s nákladem na zádech)

Zatracený pytle! Zatracenej svět!

Hoď sebou, Talpo, ať se můžeme najíst!

TALPA

(stoupá po schodech s nákladem na zádech)

Co mě honíš, ještě si polámu hřbet!

(hodí hlavou a hřbetem ruky si otře pot)

Bože, to je horko! Luigi, ještě jednu rundu.

LUIGI

(ukazuje na Giorgettu, která přináší džbán vína a skleničky)

Tady je ta runda! Chlapci, pojdte se napít.

Sem, všichni společně. Honem! No tak!

(Všichni na zavolání přiběhnou, shromáždí se kolem Giorgetty, ta rozdává skleničky.)

LUIGI

Posilíme se vínem a pak to doděláme.

GIORGETTA

(směje se)

Jak ztěžka mluví.

Ale jistě, víno pro všechny! Tady, Talpo! Tanco!

To je pro vás! Vezměte si!

(Rozlévá víno.)

TALPA

Budeme pít na vaše zdraví!

(Vozka vypije sklenici vína a odjede s nákladem cementu.)

TALPA

Zvedněte číši! Piju! Ať žije!

Mnoho štěstí za radost, kterou dává!

GIORGETTA

Chcete ještě?

(Znovu nalévá Talpovi.)

TALPA

(otře si ústa hřbetem ruky)

To se neodmítá!

GIORGETTA

(k ostatním)

Tak jen pijte!

LUIGI

(ukazuje na flašinetáře, který přechází po molu)

Podívejte, flašinetáři! Právě vhod!

(Volá potulného flašinetáře.)

TINCA

(zvedá číši)

Ve víně utopím svůj smutek. Na zdraví! Ať žije šéf!

(k Giorgettě, která znovu nalévá)

Děkuji, děkuji! To je má jediná radost!

Tady, na dně skleničky!

LUIGI

(k flašinetáři)

Hej, vy tam! Professore! Pojd' sem!

(k přátelům)

To uslyšíte umělce!

GIORGETTA

(k Luigimu, jako by ho chtěla nalákat k tanci)

Já rozumím jen jediné hudbě, té k tanci.

TINCA

(zareaguje jako první)

Ale jistě! Jsem vám k službám. Ať nám to jde!

GIORGETTA

(směje se)

No teda! Já tě беру za slovo.

TINCA

(spokojeně)

Zatančím si s paní!

(Tinca a Giorgetta tančí.)
(Luigi a Talpa si ucpávají uši, aby neslyšeli,
jak flašinetář hraje falešně.)

LUIGI
(směje se)
Ale hudba musí s tancem ladit.

(Smějí se ještě víc, když zjistí, že se Tinca nedokáže
v tanci shodnout s Giorgettou.)

LUIGI
A ty jako bys pulíroval podlahu.

GIORGETTA
Au! Šlápl jsi mi na nohu!

LUIGI
(odstrčí Tincu a nahradí ho v tanci)
Jdi pryč! Nech toho! Teď jsem na řadě já!

(Luigi tančí s Giorgettou. Ta se volně poddá jeho pažím.)
(Michele se vynoří z podpalubí.)

TALPA
Mládeži, je tu šéf!

(Pár přestane tančit.)
(Luigi naznačí flašinetáři, aby přestal hrát, a dá mu minci.
Ten odejde. Luigi a ostatní nosiči sestoupí do podpalubí.
Michele jde k Giorgettě.)

GIORGETTA
(Upraví si vlasy. K Michelovi, snaží se chovat nenuceně.)
Co myslíš, odjedeme příští týden?

MICHELE
(neurčitě)
Uvidíme.

GIORGETTA
Talpa a Tinca tu zůstanou?

MICHELE
A taky Luigi.

GIORGETTA
Včera sis to nemyslel.

MICHELE
Ale dneska jo!

GIORGETTA
Proč?

PRODAVAČ PÍSNÍČEK
(za scénou, hodně z dálky)
Kdo chce poslední písničku?

MICHELE
Protože nechci, aby chcipl hladý.

GIORGETTA
Ten si vždycky poradí.

MICHELE
Jo, poradí si, to je pravda.

PRODAVAČ PÍSNÍČEK
Kdo ji chce?

MICHELE
Ale nic pořádně nedodělá.

GIORGETTA
(otráveně)
S tebou člověk nikdy neví, kdo dělá dobře a kdo ne!

PRODAVAČ PÍSNÍČEK
(z větší blízkosti)
Kdo ji chce?

MICHELE
Kdo pracuje, ten se má dobře.

GIORGETTA

Už se stmívá. Ty zářijové červánky!
Podzim je tu! Nevypadá to slunce
v Seině jako pomeranč?!
Tamhle je Frugola, vidíš?

PRODAVAČ PÍSNÍČEK

(ještě blíž)
Kdo ji chce, její hudbu a slova?

GIORGETTA

Vidíš jí? Hledá svého manžela. Nedá mu pokoj!

MICHELE

Správně, on moc pije!

GIORGETTA

Copak nevíš, že je žárlivá?
(důkladně si Michela prohlíží)
Ty máš ale náladu, muži!
Co je ti? Co tak koukáš? A proč mlčíš?

*(Na druhém břehu Seiny se objeví prodavač písniček,
následován mužem s malou harfou, pověšenou přes rameno.
Obklopí je několik švadlenek, které právě vyšly z módního salónu.)*

PRODAVAČ PÍSNÍČEK

Kdo ji chce, tu poslední písničku?

*(Harfista odložil nástroj, posadil se na přenosnou stoličku
a připravil se na hraní. Prodavač písniček chce začít zpívat,
švadlenky hodlají naslouchat.)*

ŠVADLENKY

(jen tři)
Dobrá! Dobrá!

(jiné tři)
Ano, ano!

MICHELE

Dělal jsem ti snad někdy scény?

GIORGETTA

Já vím, že mě nebiješ.

PRODAVAČ PÍSNÍČEK

Jaro, jaro, už nehleďte milence tam, ve večerních stínech.

MICHELE

Cože, snad bys nechtěla?

GIORGETTA

Někdy bych radši modřiny než to mlčení!

*(Michele na to neodpoví, místo toho nastoupí na loď a prohlíží si
lodní lano.)*

PRODAVAČ PÍSNÍČEK

Jaro, jaro! Kdo pro lásku žil, pro lásku také zemřel.
Takový je příběh Mimi.

(Děvčata si koupí písničku. Dvě si ji na odchodu čtou.)

GIORGETTA

(jde za Michelelem, naléhavě)
Řekni mi aspoň, co ti je!

MICHELE

Ale nic!

PRODAVAČ PÍSNÍČEK

Kdo čeká a ví, že zemře, počítá každou hodinu svých dnů,
každý úder svého srdce.

GIORGETTA

Když jsme v Paříži, jsem šťastná!

MICHELE

To chápu.

GIORGETTA

Proč?

PRODAVAČ PÍSNIČEK

Počítá každou hodinu svých dnů.

Ale milenec se nevrátil a srdce Mimì dotlouklo.

*(Na molu se objeví Frugola, přejde lávku a nastoupí na loď.
Přes rameno jí visí starý pytel, nacpaný posbíraným haraburdím.)*

ŠVADLENKY

(6 sopránů, za scénou, z velké dálky)

Počítá každou hodinu svých dnů.

Ale milenec se nevrátil a dotlouklo,

la la la la, i srdce Mimì.

FRUGOLA

Á, věční milenci! Dobrý večer!

GIORGETTA

Dobrý večer, Frugolo!

(Michele zamává Frugole na pozdrav a odejde do kabiny.)

FRUGOLA

Ten můj už skončil? Dnes ráno ho hrozně bolely ledviny.

Bylo mi ho tak líto! Já ho ale vyléčila. Pořádnou masáží a rumem! To všechno vypila jeho záda!

(Hlasitě se pochechtává. Potom hodí pytel na zem a s rozkoší se v něm hrabe. Vytahuje různé předměty.)

Podívej, Giorgetto, úplně nový hřeben!

To je můj nejlepší úlovek dneska. Jestli chceš, vem si ho.

GIORGETTA

(vezme si hřeben)

Nadarmo ti neříkají Štouralka. Prošťouráš každý kout a máš pytel plný.

FRUGOLA

(ukazuje na pytel)

Kdybys ty věděla, co všechno je v tom pytlí!

Podívej! Tenhle chomáč peří je pro tebe.

Krajky a samet, hadry, kelímky.

Zvláštní věci jsou tu pohromadě.

Různé zbytky, doklady tolika lásek.

Sbírám tu radosti i trápení a nedělám rozdíl mezi bohatými a chudými!

GIORGETTA

(vytáhne z pytle papírovou krabici)

A co je v té papírové krabici?

FRUGOLA

To je hovězí srdce pro Kaprála, mého zrzavého mourka. Má tak ohnivý pohled, že mu není rovno.

GIORGETTA

(směje se)

Ten tvůj mourek se ale má!

FRUGOLA

Zaslouží si to! Kdybys ho viděla!

(chichotá se)

Je to nejhezčí kocour, má největší láska.

Když je Talpa pryč, předeme spolu náš románek.

Bez malicherností a bez žárlivosti.

Chceš vědět, co si myslíš?

Vrm, vrm, vrm, radši pánem v chatrči

než sluhou v paláci.

Radši sníst kus srdce, než svoje trápit láskou.

TALPA

(Vychází z podpalubí, následován Luigim.)

Podívejme! Vidíš mou starou! Cos to vyprávěla?

FRUGOLA

Vyprávěla jsem Giorgettě o mourkovi.

MICHELE

(vyjde z kabiny, jde k Luigimu)

Luigi, zítra nakládáme železo.

Přijdeš nám pomoci?

LUIGI

Ano, pane.

(Tinca vychází z podpalubí, za ním další nosiči, ti pozdraví Michela a odcházejí po molu.)

TINCA

Dobrou noc!

TALPA

(k Tincovi)

Kam tak spěcháš?

FRUGOLA

(k Tincovi)

Běžíš se opít? Já být tvoje žena, to bys viděl!

TINCA

Co byste udělala?

FRUGOLA

Mlátíla bych tě, dokud bys nepřestal trávit noci v hospodě. Nestydíš se?

TINCA

Ne! Víno mi dělá dobře! Utápím v něm myšlenky na vzpouru.

Když piju, nepřemýšlím, a když přemýšlím, nesměju se.

(Tinca se smíchem odchází, Michele jde do podpalubí.)

LUIGI

(zastaví Tincu)

Máš úplně pravdu, radši nemyslet, sklonit hlavu a ohnout hřbet.

Pro nás život nemá cenu, každá radost se změní v utrpení.

Pytle na záda a hlavu k zemi. Podíváš se nahoru a můžeš dostat bičem!

(s hořkostí v hlase)

V potu tváře se dřeš a tu trochu lásky a rozkoše si musíš ukrást!

Nic nesmíme, všechno nám vzali,

naše dny jsou temné už od rána!

Máš pravdu, radši nemyslet, sklonit hlavu a ohnout hřbet.

TINCA

Dělej to jako já, pij!

GIORGETTA

(zasáhne)

A dost!

TINCA

(upřeně na ni hledí)

Už mlčím. Nashledanou zítra! A mějte se, děti!

(Jde a zmizí na molu.)

TALPA

(k Frugole)

Nepůjdeme? Jsem k smrti unavený.

FRUGOLA

Koupíme si někdy domek na venkově? Tam si odpočineme.

GIORGETTA

Venkov, to je tvůj sen!

FRUGOLA

Sním o domečku s malou zahrádkou.

Stačí maličký, jen čtyři stěny

a dvě pinie jako deštník.

Můj starý natažený na slunci, u mých nohou Kaprál

a tak čekat na smrt, ta všechno vyléčí!

GIORGETTA

Já mám úplně jiné sny! Jsem z předměstí,

mně svědčí jen Paříž. Kdyby už Michele nechal

toho věčného putování! Tam uvnitř se nedá žít,

jen postel a kamna! Kdybys viděla můj pokoj, kdysi!

FRUGOLA

Kde jsi bydlela?

GIORGETTA

Ty to nevíš?

LUIGI

(Náhle zasáhne do hovoru.)

V Belleville!

GIORGETTA

Luigi to tam zná.

LUIGI

Taky jsem se tam narodil!

GIORGETTA

Jako já! Má to v krvi!

LUIGI

Na to se nezapomíná.

GIORGETTA

To musí člověk zažít.

Belleville je náš svět, nedokážeme žít na vodě.

Musíme mít pod nohama pevnou půdu!

Tam je náš domov, přátelé, kterým věříme,

a scházíme se spolu.

LUIGI

Všichni se tam známe, jsme jako jedna rodina.

GIORGETTA

Ráno do práce, večer společně zpět.

Osvětlené krámký, kočáry v ulicích,

hlučné neděle.

Nedělní výlety ve dvou do Bouloňského lesíka!

Bály pod širým nebem, milostné plotky.

Těžko říct, co je ta touha, ten zvláštní stesk.

GIORGETTA A LUIGI

Ale kdo z předměstí odejde, chce se tam vrátit.

A kdo se vrátí, nemůže se nabažít.

Tam v dáli je Paříž a láká nás

svým nesmrtelným kouzlem!

FRUGOLA

Už ti rozumím, tady se žije jinak.

TALPA

Nepůjdeme se najíst?

(k Luigimu)

Co tomu říkáš?

LUIGI

Já zůstanu tady. Musím mluvit se šéfem.

TALPA

Když je to tak, uvidíme se zítra.

FRUGOLA

Dobrou noc, kamarádi!

(Zavěsí se do Talpy a odchází. Jejich hlasy se postupně ztrácejí v dálce).

FRUGOLA A TALPA

(Tiše si zpívají.)

Sním o domečku s malou zahrádkou.

Stačí maličký, jen čtyři stěny

a dvě pinie jako deštník.

Můj starý natažený na slunci, u mých nohou Kaprál

a tak čekat na smrt, ta všechno vyléčí!

(Z dálky se ozývají hlasy milenců.)

(Velmi dlouhý zvuk vzdáleného remorkéru.)

(Luigi se přiblíží k Giorgettě, ta ho gestem zastaví.)

GIORGETTA

(horoucně, ale přidušeně)

Luigi, dávej na sebe pozor! Každou chvíli může vyjít nahoru!

Zůstaň tam, daleko ode mě.

LUIGI

Proč tedy jitríš to trápení? Proč mě zbytečně voláš?

GIORGETTA

Celá se třesu při vzpomínce na tvoje vášnivé polibky!

LUIGI

Víš, co v nich bylo...

GIORGETTA

Ano, moje láska. Ale tiše!

LUIGI

Co tě tak polekalo?

GIORGETTA

Jestli se to dozví, oba nás zabije!

LUIGI

(vybuchne)

Radši smrt než takový osud. Ty jsi tu přivázaná!

GIORGETTA

Být tak sami, daleko odtud...

LUIGI

A pořád spolu!

GIORGETTA

A pořád zamilovaní! Řekni mi, že mě nezradíš!

LUIGI

(chce běžet k ní)

Nikdy!

GIORGETTA

Dávej pozor!

(Michele se vynoří z podpalubí.)

MICHELE

(k Luigimu)

Cože? Ještě jsi tady?

LUIGI

Čekám tu na vás, pane. Chtěl jsem vám jen něco říct. Především poděkovat, že jste si mě najal.

A poprosit: nemohl byste mě vzít do Rouenu a tam mě nechal vylodit se?

MICHELE

Do Rouenu? Zbláznil ses? Tam je jen bída, měl by ses tam hůř než tady.

LUIGI

Tak dobře, zůstanu tady.

(Michele jde ke kabině.)

GIORGETTA

(k Michelovi)

Kam jdeš?

MICHELE

Připravít světla.

LUIGI

Dobrou noc, pane.

MICHELE

Dobrou noc.

(Michele jde do kabiny.)

GIORGETTA

(smutně)

Pověz mi, proč jsi ho žádal, aby tě nechal vylodit se v Rouenu?

LUIGI

Protože se s ním o tebe nedokážu dělit.

GIORGETTA

Máš pravdu, je to utrpení. Taky mě to trápí, ještě víc než ty vnímám tohle pouto!

Máš pravdu, je to trápení, úzkost, muka, jen tvoje objetí je mi odměnou.

LUIGI

Snad spolu dokážeme něco životu urvat!

GIORGETTA

A ta rozkoš pak!

LUIGI

Krademe radost uprostřed bolesti a strachu.

GIORGETTA

Úzkost nás přitom svírá.

LUIGI

Tlumené výkřiky, nekonečné polibky...

GIORGETTA

Šepot...

LUIGI

A nekonečné polibky!

GIORGETTA

Přísahy a sliby...

LUIGI

Že budeme jen my dva...

GIORGETTA

Sami, pryč, daleko!

LUIGI

Úplně sami, daleko od světa!

(trhne sebou)

To je on?

GIORGETTA

Ne, ještě ne. Řekni, že se vrátíš.

LUIGI

Ano, za hodinu.

GIORGETTA

Poslouchej.

Nechám spuštěnou lávku, jako včera.

Já ji uklízím.

Máš plstěné boty?

LUIGI

Ano. Dáš mi zase znamení?

GIORGETTA

Hořící zápalkou. Jak se chvěla v mé ruce!

Jako bych rozsvítila hvězdu, plamen naší lásky,
která nikdy nezhasne.

LUIGI

Chci tvá ústa, chci se tě dotýkat!

GIORGETTA

Taky tě stravuje šílená touha!

LUIGI

Šílím žárlivostí. Chtěl bych tě pevně svírat v náruči!

Už nechci vidět, jak se tě jiný dotýká.

Nejraději bych všem vyrval tvé božské tělo.

Nebál bych se zabít a z kapek jeho krve

bych ti udělal náhrdelník!

*(Giorgetta se snaží Luigiho brzdit, celá vystrašená hledí ke kabině
a posílá ho pryč.)*

(Luigi na Giorgettinu pobídku rychle utíká pryč.)

GIORGETTA

(utrápeně si přejede rukou po čele)

(povzdechne si)

Je tak těžké být šťastni!

MICHELE

(vyjde z kabiny, nese zapálené svítilny)

Proč nejdeš spát?

GIORGETTA

A ty?

MICHELE

Ještě nechci.

GIORGETTA

Myslím, že jsi udělal dobře, žes ho vzal.

MICHELE

Koho?

GIORGETTA

Luigiho.

MICHELE

Možná že ne, dva by stačili.

Tolik práce tu není.

GIORGETTA

Propust' Tincu, moc pije.

MICHELE

Pije, aby utišil bolest. Jeho žena je běžná!

Pije, aby ji nezabil. Co je ti?

GIORGETTA

(vypadá rozrušená a nervózní)

Mě tohle nezajímá.

MICHELE

(přistoupí blíž k Giorgettě, s dojetím, láskyplně a smutně)

Proč už mě nemiluješ? Proč?

GIORGETTA

(chladně)

Mýlíš se, miluji tě. Jsi dobrý a čestný.

(jako by chtěla ukončit hovor)

Pojďme už spát.

MICHELE

(upřeně na ni hledí)

Ty nespíš!

GIORGETTA

Vždyť víš, proč nespím...

A pak, tam dole se dusím! Nemohu!

MICHELE

Noci jsou přece pěkně chladné.

Já vím, loni jsme tam byli tři,

byla tam postýlka s naším děťátkem.

GIORGETTA

(rozrušeně)

Naše děťátko! Mič, mlč už!

MICHELE

Láskyplně jsi ho kolíbala

a pak usínala v mé náruči.

GIORGETTA

(s úzkostí)

Moc tě prosím, Michele, nemluv o tom.

MICHELE

Večery byly jako teď. Když foukal vítr,
schoval jsem vás pod plášť, jako bych vás hladil.

Ještě cítím na svých ramenou vaše plavé hlavy,
vaše rty u mých.

Byl jsem tak šťastný! Tolik šťastný!

Moje šediny mi teď připadají jako urážka tvého mládí!

GIORGETTA

Moc tě prosím, Michele, už nic neříkej! Ach ne!

MICHELE

Ach, připadají mi jako urážka tvého mládí!

GIORGETTA

Ne, uklidni se, Michele.

Jsem unavená, už nemůžu. Pojd'...

MICHELE

(trpce)

Ale spát nemůžeš.

Vždyť ty ani nechceš usnout.

GIORGETTA

(překvapeně)

Proč mi to říkáš?

MICHELE

Ani nevím. Já jen, že už dlouho nespíš.

(snaží se přitáhnout Giorgettu k sobě)

(velmi vzrušený)

Zůstaň u mě! Vzpomínáš na naše noci, nebe, měsíc?

Proč se mi vzdaluješ? Pamatuješ na ten čas, strávený tady na bárce, na vlnách?

GIORGETTA

Nevzpomínej! Dnes je melancholická nálada.

MICHELE

Vrať se ke mně, buď zase moje,

jako když jsi mě milovala, vášnivě objímala a líbala.

Zůstaň u mě, je tak krásná noc!

GIORGETTA

(smířlivě)

Co chceš, stárneme. Už jsem jiná a ty ses taky změnil.

Nevěříš? Na co myslíš?

(Ze vzdáleného kostela je slyšet odbějení hodin.)

MICHELE

Ani sám nevím.

GIORGETTA

Dobrou noc, Michele. Padám únavou.

MICHELE

Tak běž, přijdu za tebou.

(Giorgetta jde do kabiny.)

MICHELE

(téměř parlato)

Děvko!

(Rozestaví po palubě červené, zelené a bílé světlo.)

MILENCI (DÍVKA A CHLAPEC):

CHLAPEC

Růžové rty,

DÍVKA

orosené polibky,

CHLAPEC

Ó, ústa provoněná...

DÍVKA

Ó, voňavý večer, je tu měsíc,

CHLAPEC

měsíc, co nás provází.

DÍVKA

Zítřka na shledanou, má lásko!

CHLAPEC

Zítřka, moje milá!

(zdálky)

DÍVKA

Zítřka na shledanou, má lásko!

CHLAPEC

Zítřka, moje milá!

(V dálce do ticha zní zvuk trubky z kasáren.)

(Michele se pomalu, opatrně přiblíží ke kabině. Napíná uši.)

MICHELE

Nic, ticho!

(plíží se ke stěně a naslouchá, co se děje uvnitř)

Je tam! Nesvlékla se, nespí, čeká.

(zachvěje se)

Na koho? Na co čeká?

(vrací se nahoru, zachmuřený, plný pochybností.)

Na koho? Možná na můj spánek.

(uprostřed lodi)

Kdo ji tak změnil, vloudil se mezi nás?

Kdo ji chytil do své pastí?

(přemýšlí o svých mužích)

Talpa? Moc starý. Nebo Tinca? Ne, ten pije.

A kdo tedy? Luigi? Ne, dnes večer mě přece prosil, abych ho v Rouenu vysadil.

Tak kdo tedy? To kdybych věděl!

Pevně bych ho drapnul a vmetl mu do tváře:

To jsi ty! Ty ses smál mému utrpení!

Jsi to ty! Teď nás váže stejné pouto,

poděl se o ně se mnou, honem!

Osud nás spojil! Smířít nás může jen smrt!

A smířít nás může jen smrt!

(Vyčerpáně se zhroutlí na zem. Je temná noc.)

(Michele vytáhne z kapsy dýmku a zapálí si ji.)

Po chvíli Luigi, který čekal na molu na znamení, přejde lávku a vyskočí na loď. Michele spatří stín, trhne sebou a v úkrytu je na číhané. Poznává Luigiho.

Náhle se vymrští a popadne jej za krk:)

Mám tě!

LUIGI

Proboha! Načapal mě!

(Michele chytne Luigiho za ruku a donutí ho upustit nůž.)

MICHELE

Nekřič! Co tu pohledáváš? Přišels za svou milenkou?

LUIGI

To není pravda!

MICHELE

Lžeš! Přiznej se!

LUIGI

To není pravda!

MICHELE

Chtěl jsi svou milenkou?

(Luigi vytáhne nůž.)

MICHELE

Zahod' ten nůž! Už mi neutečeš, hajzle!

Jsi rváč, ale nemáš na to!

Chtěl jsi do Rouenu, že jo?

Popluješ tam mrtvý v řece!

LUIGI

Vrahu! Ty vrahu!

MICHELE

Přiznej se mi, že ji miluješ! Přiznej se! Přiznej!

LUIGI

Nech mě! Nech mě být!

MICHELE

Ne, ty lumpe! Nechám tě, když se přiznáš!

LUIGI

Ano...

MICHELE

Opakuj to! Opakuj!

LUIGI

(velmi tiše)

Ano, miluji ji!

MICHELE

Opakuj to! Opakuj!

LUIGI

(jen vydechne)

Miluji ji!

MICHELE

Opakuj!

LUIGI

Miluji ji!

MICHELE

Ještě!

LUIGI

(chroptí)

Miluji ji... Ach!

(Visí na Michelovi v předsmrtné křeči.)

GIORGETTA

(z kabiny)

Michele! Michele!

(otevře dveře kabiny)

Bojím se, Michele!

(Když Michele uslyší Giorgettu, rychle přikryje pláštěm Luigiho mrtvolu, která na něm visí, a posadí se.)

(Giorgetta jde pomalu k Michelovi a úzkostně se rozhlíží.)

MICHELE

(naprosto klidně)

Měl jsem pravdu, neměla jsi spát.

GIORGETTA

Mám výčitky, že jsem ti ublížila.

MICHELE

To nic, to jsou jen tvé nervy.

GIORGETTA

Ano, to je ono, máš pravdu. Řekni, že mi odpouštíš.

(naléhavě)

Už nechceš, abych byla u tebe?

MICHELE

(hrozivě)

Kde? Pod mým pláštěm?

GIORGETTA

(lásceplně)

Ano, hodně blízko. Ano. Kdysi jsi říkal:

„Všichni nosíme plášť a pod ním
někdy radost, jindy bolest.“

MICHELE

A někdy zločin! Pojd' pod můj plášť! Pojd'! Pojd'!

(Hrozivě se vztyčí. Roztáhne plášť a Luigiho mrtvolu se skutálí Giorgettě k nohám.)

GIORGETTA

Ach!

(Zoufale vykřikne a v hrůze ustupuje dozadu.)

MICHELE

Pojd'!

(Drapne Giorgettu, vleče ji po palubě a smýkne s ní k tváři mrtvého milence.)

Giacomo Puccini (1858–1924)

Gianni Schicchi

Jednoaktová opera (1918)

Libreto Giovacchino Forzano (1883–1970)

Gianni Schicchi, 50 let	baryton
Lauretta, jeho dcera, 21 let	soprán
Příbuzní Buosa Donatiho:	
Zita, zvaná „La Vecchia (Stará)“, Buosova sestřenice, 60 let	mezzosoprán
Rinuccio, Zitin synovec, 24 let	tenor
Gherardo, Buosův synovec, 40 let	tenor
Nella, jeho žena, 34 let	soprán
Gherardino, jejich syn, 7 let	mezzosoprán
Betto di Signa (ze Signy), Buosův švagr, chudý a špatně oblečený, neurčitého věku	baryton
Simone, Buosův bratranec, 70 let	bas
Marco, jeho syn, 45 let	baryton
La Ciesca, Marcova žena, 38 let	soprán
Maestro Spinelloccio, lékař	bas
Ser Amantio di Nicolai, notář	baryton
Pinellino, švec	bas
Guccio, barvíř	bas

Odehrává se ve Florencii v roce 1299.

Podle klavírního výtahu nakladatelství Ricordi z roku 2007 přeložila Marie Kronbergerová.

Scéna – ložnice Buosa Donatiho. Vlevo z pohledu publika jsou vstupní dveře. Dál odpočívadlo u schodů a schodiště. Následuje francouzské okno, jímž se jde na terasu s dřevěným zábradlím, která se rozprostírá kolem celého průčelí domu. Vzadu vlevo je velké okno s vyhlídkou na Arnolfovu věž¹. Na pravé straně jsou dřevěné schůdky, které vedou na vnitřní pavláčku, kde je skříňka a jedny dveře. Pod schodištěm jsou další dvířka. Vpravo vzadu je postel. Po místnosti jsou různě rozestavené židle, dřevěné lavice, skříňky a stůl. Na stole jsou stříbrné předměty.

Po stranách postele jsou čtyři svícny se zapálenými svíčkami. Před postelí stojí tříramenný svícen se zhaslými svíčkami. Mezi polospuštěnými závěsy u postele je vidět červené sukno, které pokrývá tělo.

Buosovi příbuzní klečí na kolenou kolem postele a modlí se. Gherardino sedí u stěny vlevo, zády k příbuzným, a baví se tím, že si kutálí dřevěné kuličky.

Místnost je osvětlena denním světlem a světlem svíc. Je devět hodin ráno.

(Buosovi příbuzní mumlají modlitbu, zatímco Marco, Zita a Ciesca zarmouceně lamentují.)

ZITA
Chudák Buoso!

SIMONE
Chudák bratranec!

RINUCCIO
Chudák strýc!

MARCO A CIESCA
Ach, Buoso!

NELLA A GHERARDO
Buoso!

¹Torre di Arnolfo – věž Palazzo Vecchio ve Florencii, přisuzována Arnolfovi di Cambio – pozn. překl.

BETTO

Ó, švagře! Ó, švag...

(Gherardino zvrhne židli a příbuzní ve snaze uklidnit Gherardina okřiknou Betta.)

VŠICHNI

(k Bettovi)

Pssst!

GHERARDO

Celé dny budu plakat.

(ke Gherardinovi, který se zvedl, tahá jej za šaty a něco mu říká)
Mazej!

NELLA

Dny? Celé měsíce!

(ke Gherardinovi)

Mazej!

CIESCA

Měsíce? Celá léta!

ZITA

Já tě budu oplakávat celý život!

CIESCA A MARCO

Chudák Buoso!

ZITA

(odstrkuje Gherardina, otráveně se obrátí na Gherarda)

Odvedte ho pryč, Gherarde!

(Gherardo vstane, chytne syna za paži a postrkuje ho ke dveřím vlevo.)

ZITA, CIESCA, RINUCCIO, MARCO A SIMONE

Ach, Buoso, Buoso, po celý život budeme oplakávat tvou smrt!

CIESCA

Budeme plakat!

RINUCCIO

Budeme plakat!

ZITA

Buoso! Buoso!

CIESCA

Celý život!

(Všichni se začínou znovu modlit, jen Betto a Nella si cosi šeptají do ucha.)

NELLA

Ale jak to? Opravdu?

BETTO

Říkají to v Signě².

RINUCCIO

(pláče, nakloní se k Nelle)

Co říkají v Signě?

NELLA

(šeptá mu něco do ucha)

Říká se, že...

RINUCCIO

Ano?!

BETTO

Říkají to v Signě.

CIESCA

(poříukává, nakloní se k Bettovi)

Co říkají v Signě?

BETTO

(tiše k Ciesce)

Říká se, že...

²Signa, Fucecchio = městečka a vesnice v okolí Florencie – pozn. překl.

CIESCA

(normálně, nahlas)

Ne!?! Marku, slyšíš, co říkají v Signě?

Říká se, že...

(šeptá Marcovi něco do ucha)

MARCO

(mluvním hlasem)

Cooooo?!

BETTO

Říkájí to v Signě.

ZITA

(plačtivě)

Tak sakra dozvíme se, co se říká v Signě?

BETTO

Leccos. Každý něco nakousne.

Včera u pekaře Cistiho kdosi řekl:

„Jestli Buoso umře, mniši se pomějou!“

Těší se, jak si nácou břicha!

I další tvrdil: „Jo, jo, Buoso v závěti

odkázal všechno jednomu klášteru!“

SIMONE

(když slyšel, co Betto říká, vyskočil na nohy)

Cože?! Kdo to říká?

BETTO

Říkájí to v Signě.

SIMONE

Říkájí to v Signě?

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,

GHERARDO, MARCO A BETTO

Říkájí to v Signě!

*(Příbuzní stále klečí, ale už nemyslí na modlitby
a překvapeně hledí jeden na druhého.)*

GHERARDO

Co ty, Simone?

CIESCA

Simone?

ZITA

Mluv, jsi nejstarší!

MARCO

Byl jsi starostou ve Fucecchiu.

ZITA

Co si o tom myslíš?

MARCO

Co si o tom myslíš?

SIMONE

(chvíli přemýšlí, pak řekne vážně)

Je-li závěť uložena u nějakého notáře,

tak nevím, to asi bude problém!

Ale jestli je někde tady, pak mají

mniši smůlu a my naději!

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,

GHERARDO, MARCO A BETTO

Mniši mají smůlu a my naději!

(Všichni vyskočí na nohy.)

RINUCCIO

(Lauretto, láska moje, musíme doufat ve strýcovu závěť!)

(Gherardo se s Nellou dají do horečného hledání.

*Betto zahlédne pěkný stříbrný talíř, na němž je pečeť a nůžky,
oboje rovněž stříbrné.*

*Opatrně natáhne ruku, aby sebral, co je na talíři, ale vyruší ho
falešný poplach Simona, který si myslí, že našel závěť.)*

SIMONE

Ach!

(Všichni se obrátí. Betto se tváří jako duchem nepřítomný. Simone si lépe prohlédne jakýsi list.)

Ne. To není závět!

(Hledání pokračuje. Betto sebere nůžky a pečť.

Otře je rukávem a strčí si je do kapsy.

Teď se pokouší zmocnit se talíře.

Natáhne ruku, ale tentokrát vyvolá falešný poplach Zita a všichni se otočí.)

ZITA

Ach!

(Strčí hlavu do sekretáře.)

Ne. Tady není!

(Hledání pokračuje ještě horlivěji.

Zdivočelí příbuzní už nevědí, kde hledat.

Všechno vyhazují do vzduchu.

Obracejí naruby obsah zásuvek, skříňek, lavic, hledají pod postelí.

Papíry a doklady lítají ve vzduchu.

Betto sebere i talíř, strčí jej pod kabát a přidržuje ho paží.)

ZITA, CIESCA A NELLA

Ne! Není tu!

GHERARDO

Kde může být?

MARCO

Kde může být?

SIMONE A BETTO

Ne! Tady není!

(Rinuccio vylezl ke skřínce nad schodištěm a podařilo se mu ji otevřít.)

RINUCCIO

(křičí)

Jsme zachráněni! Zachráněni!

Tady je závět Buosa Donatiho!

(Všichni běží a natahují ruce po závěti.

Rinuccio ale vezme svitek pergamenu do levé ruky a pravou natáhne, jako by chtěl zastavit výbojně příbuzné.)

RINUCCIO

Teto, já ji našel! Za odměnu mi řekni, jestli mi chudák strýc také něco odkázal!

A když teď budeme všichni bohatí, dovolíš mi v tak krásný den, jako je ten dnešní vzít si Schicchiho dcerku Laurettu?

To by pro mě bylo krásné dědictví, mohl bych si ji vzít v máji.³

CIESCA, GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO

Ale jo!

NELLA, GHERARDO

Na to je času dost!

RINUCCIO

Kéž bych se oženil v máji!

GHERARDO, MARCO

Sem s tou závětí!

CIESCA

To se nedá vydržet! Copak to nevidíš?

RINUCCIO

(podá staré paní závět)

Teto!

³Má na mysli Calendimaggio, který se jako svátek jara slavil ve Florencii 1. května. – pozn. překl.

ZITA

Když půjde vše dobře,
vezmi si třeba čertici z pekla!

RINUCCIO

Strýc mě měl rád,
třeba mi dost odkázal!

(Zita jde mezitím ke stolu a všichni ji sledují. Hledá nůžky, aby přestříhla stuhu na svitku papíru, ale nenajde ani nůžky, ani talíř. Rozhlédne se po příbuzných. Betto nasadil nevěřičný výraz. Zita strhne stuhu rukama. Rozvine papír. Objeví se další papír, do něž je zabalena zvěť.)

RINUCCIO

(ke Gherardinovi, který se právě vrátil na scénu)

Zaběhni k Giannimu Schicchimu,
ať hned přijde s Laurettou k nám!

Řekni, že na ně Rinuccio čeká.

(dá mu dvě mince)

Na, kup si něco dobrého!

(Gherardino odběhne.)

ZITA

(čte)

„Mé sestřenicí Zitě a bratřenci Simonovi!“

SIMONE

Chudák Buoso!

ZITA

Chudák Buoso!

SIMONE

(v záchvatu vděčnosti rozsvítí tři svíčky na svícnu)

Ty musíš dostat celou svíci!

A bude plápolat až do konce!

Ano! Užij si ji! Pěkně si ji užij!

Chudák Buoso!

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,

GHERARDO, MARCO A BETTO

Chudák Buoso!

Kdyby mi tak nechal tenhle dům,

mlýny v Signě a mulu!

Kéž by mi nechal...

CIESCA, NELLA, GHERARDO A MARCO

Kdyby mi tak nechal tenhle dům!

ZITA, NELLA, GHERARDO A MARCO

A mlýny v Signě!

NELLA, MARCO

Pak tu mulu!

BETTO

Kdyby mi tak nechal...

SIMONE

Mulu a mlýny v Signě!

CIESCA, GHERARDO

Mlýny v Signě!

MARCO

Mulu, mlý...

ZITA

Ticho! Je otevřená!

(Zita stojí uprostřed se zvěťí v ruce.

Za ní všichni příbuzní. Marco a Betto si stouplí na židli, aby lépe viděli.

Všichni se ponoří do četby.

Ústa se pohybují v bezhlasé četbě.

Oblíčeje se náhle začnou kabonit, postupně nabydou tragického výrazu.

Zita se zhrouťí na stoličku u psacího stolu, zvěť nechá padnout na zem.

Všichni stojí jako zkamenělí.)

(První se pohne Simone. Obrátí se, spatří tři rozsvícené svíčky a sfoukne je.

Spustí všechny závěsy u lůžka.

Pak zhasne všechny svíčky.

Ostatní příbuzní se rozejdou, každý si najde židli nebo lavici a posadí se.

Mlčí, oči mají vytřeštěné a strnule hledí na jedno místo.)

SIMONE

(s potlačovaným hněvem)

Takže to je pravda!

Mniši se budou cpát a my se na to můžeme jen koukat!

CIESCA

Všechny ty krásné zlaté penízky skončí v kutnách mnichů!

MARCO

Nás o všechno připravil a oni se budou topit v hojnosti!

BETTO

Já si mám v Signě odměřovat pití a mniši budou pít víno z našich vinic!

NELLA, CIESCA A ZITA

Mniši puknou jídlem a špeky, a my zase žlučí a vzteky!

RINUCCIO

Mé štěstí ukradne

„Sdružení svaté Reparaty“⁴!

GHERARDO

Otevřete dokořán klášterní spíž!

Do toho, mniši, nabruste si zuby!

(Vztek a zuřivost příbuzných pomalu vrcholí.

Vstávají, plni zlosti chodí po pokojí, hrozí pěstí, nadávají, propukají v trpký smích, který zní jako křik odsouzenců.)

ZITA

(divoce)

Račte, první jarní zelenina z trhu!

Jen pěkně mlaskejte!

Tady máte, chudí mniši: tučné drozdy!

SIMONE

Křepelky piniiovými oříšky nadívané!

NELLA

Skřivany!

MARCO

Strnady!

ZITA

Pěnkavy!

SIMONE

Křepelky piniiovými oříšky nadívané!

Pěkně vykrmené husy!

ZITA

Strnady!

BETTO

A kohouty!

CIESCA, NELLA, RINUCCIO A GHERARDO

Kohouty?

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,

GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO

Kohoutky!

RINUCCIO

(křičí)

Kohoutky něžně zpívající!

⁴Kostel sv. Reparaty stál v centru Florencie, na místě dnešního baptisteria a katedrály Santa Maria del Fiore.– pozn. překl.

CIESCA, NELLA A GHERARDO

Skřivany a kohoutky.

ZITA, MARCO, SIMONE A BETTO

A vypasení rudolící mniši, s tvářemi
překypujícími zdravím se nám smějí:
ha, ha, ha, ha!

VŠICHNI

Tamhle je Donati, ha, ha, ha, tam!
Chtěl zdědit všechno sám!
Jen se jim smějte, bratři,
přimo do tváře: ha, ha, ha, ha!

*(Zoufalství příbuzných dostoupilo vrcholu a pomalu nastupuje
odevzdanost.*

Někteří skutečně pláčí.)

ZITA

Kdo by to byl řekl, že až půjdeme
s Buosem na hřbitov,
(fňuká)
budeme plakat doopravdy.

(Každý teď hledá židli, aby se znovu posadil.)

(Všichni už sedí, opět jsou jako zkamenělí.)

ZITA, CIESCA A NELLA

A není žádný způsob...

SIMONE A BETTO

... jak to změnit?

ZITA A MARCO

Překroutit?

GHERARDO

Zmírnit?

MARCO

No tak, Simone?

134

ZITA

Vždyť ty jsi z nás nejstarší!

MARCO

Byl jsi starostou ve Fucecchiu!

(Simone udělá gesto, jako by chtěl říci, že je to vyloučené.)

RINUCCIO

Jediný člověk nás snad
může zachránit...

VŠICHNI

Kdo?

RINUCCIO

Gianni Schicchil!

(Všichni příbuzní udělají zklamané gesto.)

ZITA

(zuří)

O Giannim Schicchim a jeho dceři
už ani slovo.

(důrazně)

Rozuměls?

GHERARDINO

(vběhne a hlasitě křičí)

Už je tady!

ZITA, CIESCA, NELLA, GHERARDO,

MARCO, SIMONE A BETTO

Kdo?

GHERARDINO

Gianni Schicchil!

ZITA

Kdo ho zavolał?

135

RINUCCIO

Já. Poslal jsem pro něj Gherardina,
protože jsem doufal...

CIESCA A NELLA, pak MARCO A SIMONE

(mumlají si)

Teď zrovna potřebujeme,
aby se tu pletl Gianni Schicchi!

ZITA

(zuří)

Á! Tak pozor! Jestli přijde nahoru,
shodím ho ze schodů!

GHERARDO

(ke Gherardinovi, naseká mu na zadek)

Ty máš poslouchat jen svého otce.
Na, na!

(Strčí jej do pokoje vpravo nad schodištěm.)

SIMONE

Jeden z Donatiů a vzít si dceru
nějakého burana!

ZITA

Co přitáhl do Florencie z venkova!
Dostat se do přízně s novými lidmi⁵?

(důrazně)

Já nechci, aby sem chodil! Nechci!

RINUCCIO

Mýlíte se! Je citlivý i mazaný!

Všechna úskalí zákonů zná a ovládá.

Je tak vtipný! Samý žert!

Je třeba vymyslet nějakou legraci?

Gianni Schicchi se o to postará!

Má bystrý pohled a zvláštní tvář,
v níž trčí nos velký jak věž.

Že je z venkova? A co má být?

Musíte odhodit předsudky!

Florencie je jako strom v květu,
který kmen a větve

na náměstí Signorií složil,

ale kořeny mu nové síly
z údolí čistých a plodných
vlévají do žil.

Florencie dál vzkvétá,

až ke hvězdám stoupají

její paláce a štíhlé věže.

Arno, než k moři vypluje,

líbá náměstí Santa Croce

a jeho zpěv tak sladce zní,

že se všechny říčky do něj sbíhají.

Přicházejí sem umělců i učenců řady,

a dávají Florencii další bohatství a nádheru.

Z údolí řeky Elsy a okolních hradů

vítej, Arnolfo⁶, a tvá nádherná věž.

A Giotto z Mugella, lesů a strání,

i Medicejský, odvážný obchodník.

Pryč s nenávisťmi, léčkami a triky.

Ať žijí noví lidé a Gianni Schicchi!

(Někdo klepe na dveře.)

RINUCCIO

To je on!

(Rinuccio otevře. Přicházejí Gianni Schicchi a Lauretta.)

GIANNI SCHICCHI

(zastaví se ve dveřích a rozhlédne se po příbuzných)

(Všichni jsou tak vyděšení a zoufalí!

Buoso Donati se asi zlepšil.)

RINUCCIO

(k Laurettě, která stojí přede dveřmi)

Lauretto!

⁵Noví lidé, ve Florencii té doby byli takto označováni měšťané – pozn. překl.

⁶Arnolfo di/da Cambio, florentský stavitel, mimo jiné tvůrce věže Palazzo Vecchio, jednoho ze symbolů Florencie, viz pozn. č. 1 – pozn. překl.

LAURETTA

Rino!

RINUCCIO

(polohlasem)

Lásko moje!

LAURETTA

(polohlasem)

Proč jsi tak bledý?

RINUCCIO

Ach, strýc...

LAURETTA

No tak, mluv!

RINUCCIO

Lásko, taková bolest!

LAURETTA

Taková bolest!

(Gianni jde pomalu dál do pokoje a přitom spatří svícny kolem postele.)

GIANNI SCHICCHI

(pro sebe)

Zemřel? Tak proč brečí?

To jsou ale komedianti!

(hlasitě, předstírá účast)

Ó, chápu bolest z takové ztráty.

Přimo mě to dojíká!

GHERARDO

To je opravdu obrovská ztráta!

GIANNI SCHICCHI

To jsou mi věci! Ale co člověk ví!

Jednu věc člověk ztratí,

jinou najde. Ztrácíme Buosa,

ale je tu dědictví!

ZITA

(vybuchne)

Jistě! Pro mnichy!

GIANNI SCHICCHI

Ale! Vydědění?

ZITA

Vydědění! Ano, vydědění!

A proto vám to řeknu jasně:

zmizte odtud i s dcerou!

Nedám jí synovce,

když nemá věno!

RINUCCIO

Ale teto! Já ji miluji! Miluji ji!

LAURETTA

Tatínku! Tatínku! Já ho chci!

GIANNI SCHICCHI

Trochu hrdosti, dcerko!

ZITA

To mě ani za mák nezajímá!

GIANNI SCHICCHI

Bravo, ty stará!

Kvůli věnu obětuješ mou

dceru a svého synovce!

Ty stará držgrešle!

Skrblivá, hamizná,

lakomá, skoupá!

ZITA

Ještě mě bude urážet!

Bez věna nedám synovce!

(táhne Rina vpravo)

Rinuccio, pojď, nech je, ať si jdou!

Vždyť by tě úplně zničili! Pojď!

No tak pojď, Rinuccio! Pryč odtud!

(znovu ho chytne)

Já to nechci! Pryč odtud! Tak pojd!

Ne, ne, nechci! Pryč odtud!

LAURETTA

(natahuje ruku k Rinucciovi)

Neopouštěj mě, Rinuccio!

Přisahals přece ve Fiesole,
za svitu měsíce.

Přisahals, když jsi mě líbal!

RINUCCIO

Laretto moje, pamatuješ...

Tys mi přísahala lásku!

A toho večera bylo Fiesole
jako jeden květ!

LAURETTA

Ne, neopouštěj mě! Neopouštěj mě,

Rinuccio! Ne! Ne!

RINUCCIO

Vzpomínáš, lásko?

LAURETTA A RINUCCIO

Sbohem, krásná naději,

všechny tvé paprsky zhasly.

Nebudeme se moci vzít v máji!

LAURETTA

(uteče Schicchimu a běží k Rinucciovi)

Tatínku, já ho chci! Lásko! Lásko!

RINUCCIO

(uteče tetě a běží k Laurettě)

Ach, teto, já ji chci. Lásko! Lásko!

GIANNI SCHICCHI

(táhne Laurettu vlevo)

Ach, pojd' už, tak pojd!

Trochu hrdosti! Pojd! Ach jo!

Pojd', Laretto, utři si slzy.

To by bylo přibuzenstvo, taková skrblice!

Trochu hrdosti! Tak pojd' už!

MARCO, SIMONE A BETTO

Už se hádají...

CIESCA, NELLA A GHERARDO

...i milenci!

CIESCA, NELLA, GHERARDO,

MARCO, SIMONE A BETTO

To je ta pravá chvíle na hádky!

Myslete na závěť!

GIANNI SCHICCHI

Ty stará držgrešle!

Skrblivá, hamižná,

lakomá, skoupá!

LAURETTA A RINUCCIO

Lásko!

ZITA

Ne! Ne! Ne!

GIANNI SCHICCHI

Pojd! Pojd! Pojd!

RINUCCIO

(zastaví Schicchiho)

Pane Giovanni, počkejte ještě!

(k Zitě)

Přestaňte dělat takový kravál

a podejte mu tu závěť!

(k Giannimu)

Snažte se nás zachránit!

Vás určitě něco napadne.

Nějaký způsob, východisko z nouze,

řešení, jak nás z toho dostat.

GIANNI SCHICCHI

(ukáže na příbuzné)

Tyhle lidi?

(k Rinucciovi)

Nikdy! Nikdy! Nikdy!

LAURETTA

(padne před Schicchim na kolena)

Můj drahý tatínku,

on se mi tak líbí! Je moc krásný!

Chci jít k Porta Rossa,

koupit si tam prsten!

Ano, chci tam jít!

Ale má-li být

moje láska marná,

půjdu na Ponte Vecchio

a vrhnu se do Arna!

Trápí mě to a nič!

Bože! Chtěla bych zemřít!

(pláče)

Tatínku, smiluj se!

Smiluj se!

GIANNI SCHICCHI

(tváří se, že je nucen souhlasit)

Dejte mi tu závěť!

(Rinuccio mu podá závěť.

Gianni soustředěně čte a prochází se přitom. Příbuzní jej sledují očima, pak začnou podvědomě chodit za ním.

Simone sedí na jedné truhle a nevěřičně kroutí hlavou.

Náhle se zastaví.)

S tím se nedá nic dělat!

(Příbuzní nechají Schicchího a jdou do zadní části jeviště.

Rinuccio a Lauretta stojí stranou, pohrouženi do svého milostného zklamání.)

RINUCCIO A LAURETTA

Sbohem naše naději!

Svatba v máji nebude.

GIANNI SCHICCHI

(znovu čte a prochází se)

Nic se nedá dělat!

(Příbuzní padnou na židle.)

RINUCCIO A LAURETTA

Sbohem, naději krásná,

tvé paprsky pohasínají.

Nemůžeme se vzít v máji.

GIANNI SCHICCHI

(zaburácí)

Ale!

(Všichni příbuzní naráz vyskočí, běží k Giannimu a hledí na něj s úzkostí.)

RINUCCIO A LAURETTA

(radostně)

Třeba nás v máji přeci jen oddají!

(Schicchi se zastaví uprostřed jeviště, hledí před sebe a střídavě gestikuluje.

Jeho tvář se pomalu rozjasňuje, začne se usmívat, má triumfální výraz.)

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,
GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO

(slabým hlasem)

Takže?

GIANNI SCHICCHI

(dětinsky)

Laurettičko, dones ptáčkům na terásku

papáníčko.

(zastaví Rinuccia, který chce Laurettu následovat)

Sama!

(Jakmile Lauretta odejde, Gianni se obrátí na příbuzné.)

Nikdo neví, že Buoso vypustil duši?

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,
GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO
Nikdo!

GIANNI SCHICCHI
Dobrá! Zatím to nikdo nesmí vědět!

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,
GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO
Zatím se to nikdo nesmí dozvědět!

GIANNI SCHICCHI
(přepadne ho pochybnost)
A služebnictvo?

ZITA
(cíleně)
Od té doby, co se mu přitížilo,
jsme s ním byli jenom my.

GIANNI SCHICCHI
(k Marcovi a Gherardovi)
Vy odnesete mrtvého a svícny
do protějšího pokoje.

*(Marco a Gherardo zmizí za závěsy postele, znovu se objeví
s červeným rancem a odnesou ho do pokoje napravo
pod schodištěm.
Simone, Betto a Rinuccio odnesou svícny.)*

GIANNI SCHICCHI
Ženy připraví lůžko.

ZITA, CIESCA A NELLA
Ale...

GIANNI SCHICCHI
Mlčte a dělejte!
(zareaguje na jedno gesto žen)
Poslechněte.

*(Ženy začnou upravovat postel.)
(Někdo zaklepe na dveře.)*

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,
GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO
(Překvapeně se zarazí.)
Ha!

GIANNI SCHICCHI
(nanejvýš otrávený, přidušeně)
Kdo to může být?

ZITA
(k Giannimu)
Maestro Spinelloccio, doktor!

GIANNI SCHICCHI
Pozor, ten sem nesmí! Něco mu řekněte!
Třeba že je Buosovi líp a odpočívá.

*(Příbuzní se shromáždí u dveří a jen je pootevřou. Gianni se
schová za závěsy u postele na opačné straně, než jsou dveře.
Betto jde zavřít okenice.)*

MAESTRO SPINELLOCCIO
(nasálním hlasem a s boloňským přízvukem)
Dovolíte?

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,
GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO
Dobrý den, doktore Spinelloccio!
Je mu líp, už je mu líp!

MAESTRO SPINELLOCCIO
Zlepšil se?

VŠICHNI
No jistě!

MAESTRO SPINELLOCCIO
Jak je věda mocná! Hm, uvidíme, uvidíme...

(Spinelloccio chce jít dovnitř, příbuzní ho zarazí.)

ZITA A MARCO

Ne! On odpočívá!

MAESTRO SPINELLOCCIO

(naléhá)

Ale já...

CIESCA A SIMONE

Odpočívá!

GIANNI SCHICCHI

(předstírá Buosův třesoucí se hlas)

Ne! Ne! Maestro Spinelloccio!

(Když se ozve Gianniho změněný hlas, příbuzní sebou trhnou, pak si ale uvědomí, že Gianni napodobuje Buosa. Bettovi, když sebou trhl, vyklouzl stříbrný talíř a spadl na zem. Zita ho sebere, vrátí na stůl a pohrozí Bettovi.)

MAESTRO SPINELLOCCIO

Ach! Pane Buoso!

GIANNI SCHICCHI

Opravdu si musím odpočinout.

Mohl byste přijít znovu dnes večer?

Teď už skoro spím.

MAESTRO SPINELLOCCIO

Ano, pane Buoso! Ale je vám lépe?

GIANNI SCHICCHI

Znovu jsem se narodil! Večer na shledanou!

MAESTRO SPINELLOCCIO

Večer na shledanou!

(k příbuzným)

Poznám to i podle hlasu: je mu lépe!

Mně nikdy nezemřel žádný pacient!

Nechci se chlubit, ale to dělá

ta boloňská škola!

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,
GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO

Večer na shledanou, Maestro!

MAESTRO SPINELLOCCIO

Večer na shledanou!

(Příbuzní zavřou dveře a obrátí se na Gianniho, který vyšel ze svého úkrytu. Betto jde otevřít okna. Na scénu tak dopadá spousta světla.)

GIANNI SCHICCHI

(svým hlasem)

Co můj hlas, byl stejný?

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,
GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO

Úplně stejný!

GIANNI SCHICCHI

Tak to jsme vyhráli! Copak to nechápete?

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,
GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO

Ne!

GIANNI SCHICCHI

Vy jste ale zabeďněnci!

Utíkejte k notáři:

(rychle, předstírá, že je zadýchaný)

„Honem, pane notáři! Pospěšte si!

Buoso Donati se hodně zhoršil!

Chce udělat závěť!

Vezměte si s sebou své papíry,

honem, pane, ať není pozdě!“

(normálním hlasem)

A notář přijde. Vstoupí, uvidí v šeru postel a v ní je Buoso.

Na hlavě čepeček, na tváři šáteček.
Ven kouká nos, jako měl Buoso,
ale místo Buosa tam budu já!
Já, Schicchi! A napodobím jeho hlas i tělo.
Budu se vydávat za Buosa Donatiho.
A udělám řádnou závěť!
Ó, lidé! Tahle bláznivá historka,
plod mé fantazie, pokouší samu věčnost!

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,
GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO
Schicchi!!! Schicchi!!! Schicchi!!!

*(Příbuzní jsou přemoženi dojetím, obklopí Gianniho Schicchiho,
líbají mu ruce a oděv.)*

ZITA
(k Rinuccioví)
Honem, spěchej k notáři!

RINUCCIO
Už běžím pro notáře.

(Rinuccio odběhne.)

SIMONE
Drahý Gherardo, Marco, Zito, Ciesco, Nello!

BETTO
Ciesco, Marco, Gherardo, Nello!

CIESCA, NELLA A SIMONE
Zito, Betto!

GIANNI SCHICCHI
(Ó, to je dojemné!)

ZITA
Nello, Ciesco!

GHERARDO
Betto, Zito!

MARCO
Zito, Simone!

ZITA, CIESCA, GHERARDO,
MARCO A BETTO
Schicchi! Schicchi!

ZITA
Nello, Ciesco, Simone.

CIESCA A NELLA
Gherardo, Marco, Zito.

ZITA, CIESCA A NELLA
Takový krásný den!
Ten žertík proti mnichům se vydařil!

GIANNI SCHICCHI
To je dojemné!

GHERARDO
Schicchi!!

SIMONE A BETTO
Takový krásný den!
Ten žertík proti mnichům se vydařil!

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,
GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO
Je tak hezké, když se příbuzní mají rádi!

(Příbuzní se objímají a líbají, všichni jsou velmi rozrušeni.)

SIMONE
Gianni, teď jak to rozdělit:
peníze na hotovosti...

ZITA, CIESCA, NELLA, GHERARDO,
MARCO, SIMONE A BETTO
Rovným dílem pro všechny!

(Gianni stále pokyvuje hlavou na znamení souhlasu.)

SIMONE
Mně statky ve Fucecchiu.

ZITA
A mě ve Figline.

BETTO
Mně ty z Prata.

GHERARDO
Nám půdu v Empoli.

MARCO
Mně v Quintole.

BETTO
Mně tu z Prata.

SIMONE
A mně ve Fucecchiu.

ZITA
A ještě zbývá mula, tento dům
a mlýny v Signě.

MARCO
To jsou nejlepší věci.

(Příbuzní na sebe nevráživě hledí.)

SIMONE
(s výrazem prostáčka)
Aha, chápu! Jako nejstaršímu,
když jsem byl tím starostou,
dáte je mně. Já vám děkuji!

ZITA
Ne, ne! Moment! Tím hůř pro tebe,
že jsi starý! Tím hůř pro tebe!

CIESCA A NELLA
Slyšíš ho, prý starosta!

GHERARDO A MARCO
Starosta!

ZITA, NELLA A GHERARDO
Slyšíš ho! Slyšíš ho!

CIESCA, MARCO A BETTO
Chtěl by z dědictví to nejlepší.

GIANNI SCHICCHI
(stranou, směje se)
(Jaké má trvání příbuzenská láska!) Ha, ha, ha!

MARCO, BETTO, ZITA, CIESCA,
GHERARDO, SIMONE A NELLA
Dům, mula a mlýny v Signě patří mně!

GIANNI SCHICCHI
(čím dál víc se směje)
Ha, ha, ha...

(Je slyšet umíráček. Příbuzní vyděšeně zmlknou.)

ZITA, CIESCA, NELLA, GHERARDO,
MARCO, SIMONE A BETTO
(přidušeně)
Už se to ví! Už se ví, že Buoso zemřel!

(Gherardo běží ke dveřím a seběhne schody.)

GIANNI SCHICCHI
Všechno se zhroutilo!

LAURETTA
(vyhlédne z terasy)
Tatínku, co mám dělat?
Ptáček už nechce drobečky.

GIANNI SCHICCHI
(otráveně)
Tak mu dej napít!

(Lauretta znovu zmizí na terase. Gherardo přiběhne celý zadýchaný, ani nemůže mluvit, ale příbuzným, kteří ho obklopi, gestem naznačuje, že ne.)

GHERARDO

(celý zadýchaný)

Umřel kapitánův mouřenín! Byla to nehoda.

ZITA, CIESCA, NELLA, MARCO,

SIMONE A BETTO

(vesele)

Ať odpočívá v pokoji!

SIMONE

(autoritativně)

Co se týče domu, muly a mlýnů, navrhuji
svěřit se do rukou spravedlivého,
poctivého Schicchihho.

ZITA, CIESCA, NELLA, GHERARDO,

MARCO, SIMONE A BETTO

Svěřme se do rukou Schicchihho.

GIANNI SCHICCHI

Jak chcete! Dejte mi šaty, honem!

(Zita, Nella a Ciesca vyndají z truhly Buosovu čepičku, šátek a noční košili, podávají je Schicchimu a oblékají ho.)

ZITA

(jde blíž ke Schicchimu)

Tady je čepička!

(tíše)

Když mi necháš mulu, tento dům
a mlýny v Signě, dám ti třicet zlatáků!

GIANNI SCHICCHI

Dobrá!

(Gianni Schicchi se začíná svlékat.)

SIMONE

(tíše)

Když necháš dům, mulu a mlýny mně,
dám ti sto zlatých!

GIANNI SCHICCHI

Dobrá!

BETTO

(jde blíž ke Schicchimu, tíše)

Gianni, když mi necháš tento dům, mulu
a mlýny v Signě, dostaneš spoustu peněz!

(Nella vzala plenu a mluví stranou s Gherardem.)

GIANNI SCHICCHI

Dobrá!

(Ciesca mluví stranou s Markem.)

NELLA

(výrazně)

Tady je šátek!

(tíše)

Když necháš nám mulu,
mlýny v Signě a tento dům,
dostaneš peněz, že to neuneseš!

GIANNI SCHICCHI

Dobrá!

(Nella jde k Gherardovi a oba si mnou ruce.)

CIESCA

A tady je košile!

(tíše)

Když nám necháš mulu, mlýny
v Signě a tento dům, tisíc zlatých
pro tebe!

GIANNI SCHICCHI

Dobrá!

(Všichni jsou spokojeni a mnou si ruce.

Schicchi si oblékne košili. Pak si se zrcadlem v ruce upraví šátek a čepičku a zkouší si výraz obličej.)

(Tři ženy obklopí Gianniho Schicchiho a legračně ho obdivují.

Simone stojí u okna, aby viděl, jestli nejde notář.

Gherardo uklidí stůl, u něž bude sedět notář.

Marco a Betto spustí závěsy u postele a poklidí pokoj.)

ZITA

Je pěkný! Úžasný! Koho by to nezmátlo?

Je to Gianni, který dělá Buosa?

Nebo Buoso, co dělá Gianniho?

Ta závěť je nemožná?

Majestátní košile, ospalá tvář, mohutný nos,
mluva naříkavá, ach!

CIESCA

Pospěš si, děťátko, musíš jít do postele.

Když to půjde dobře, dostaneš dobrotku!

Z vejce se vylíhne kuře, z květu se stane plod,
mniši snědí všechno, ale mnich zchudne
a Ciesca zbohatne!

NELLA

Svlékni se, děťátko, uložíme tě do postele.

A nezlob se, když ti převléknu košilku!

Kanárek pelichá, liška mění kožich
pavouk pavučinu, pes má jiný pelíšek,
had svléká kůži...

NELLA

... a dobrý Gianni...

ZITA

... se přestrojí...

NELLA

... aby nám mohl posloužit!

CIESCA

Změní vzhled,

ZITA

...tvář a nos,

CIESCA

... aby nám mohl posloužit!

NELLA

Změní řeč,

ZITA

... závěť,

ZITA, CIESCA A NELLA

... aby nám mohl posloužit!

GIANNI SCHICCHI

Posloužím vám řádně!

ZITA, CIESCA A NELLA

Bravo, správně!

GIANNI SCHICCHI

Budete spokojené!

ZITA, CIESCA A NELLA

Výborně! Ó, Gianni! Gianni, náš spasitel!

ZITA, CIESCA A NELLA

Ó, Schicchi!

ZITA

Ó, Gianni Schicchi, náš spasitel!

NELLA A GHERARDO

Je přesně jako on!

CIESCA, MARCO, SIMONE A BETTO

Dokonalý!

ZITA, CIESCA, NELLA, GHERARDO,
MARCO, SIMONE A BETTO
Do postele!

GIANNI SCHICCHI
(udělá slavnostní posunek)
Nejprve vás ale musím
na něco upozornit!
Dámy a pánové, uvažujte!
Znáte to nebezpečné nařízení?
„Tomu, kdo se vydává
za někoho jiného
při sepsání závěti a jiných pořízeních,
jemu i jeho komplicům
hrozí useknutí ruky
a pak vyhnanství!
To si dobře pamatujte!
Kdybychom byli odhaleni,
pak sbohem, Florencie!
*(Ukáže na Arnolfovu věž,
která se rýsuje za terasou.)*
Sbohem, Florencie, sbohem,
božské nebe, mávám ti pahýlem ruky
a jdu se toulat jako nějaký štvanec.
Sbohem, Florencie, sbohem!

ZITA, CIESCA, NELLA, GHERARDO,
MARCO, SIMONE A BETTO
(dírají se z okna, celí vyděšení)
Sbohem, Florencie, sbohem,
božské nebe, mávám ti pahýlem ruky
a jdu se toulat jako nějaký štvanec.

(Někdo klepe na dveře.)
*(Gianni vklouzne do postele. Příbuzní ho v ní rychle upraví, pak
stáhnou závěsy a udělají přitmě. Na stůl, kde má notář psát,
postaví zapálenou svíci a konečně otevrou.)*

RINUCCIO
(vejde dovnitř)
Přišel notář.

SER AMANTIO DI NICOLAI (NOTÁŘ), PINELLINO A GUCCIO
(vstoupí)
Dobrý den, pane Buoso!

GIANNI SCHICCHI
(změní hlas)
Tak jste přišel?
Děkuji, pane Amantio!
Děkuji, ševče Pinellino,
děkuji, barvíři Guccio,
jste tak hodní, že mi jdete svědčit.

PINELLINO
(dojatě)
Chudák Buoso! Já ho obouval, chudáka.
Vidět ho v tomto stavu je k pláči!

*(Notář si zatím vzal ze své bedničky papír, razítka a další a položil
je na stůl.)*

GIANNI SCHICCHI
Chtěl bych vlastnoručně sepsat závět,
ale pro ochmutí nemohu psát.
Proto jsem dal povolát notáře,
důstojného člověka a přítele.

NOTÁŘ, SER AMANTIO
Děkuji, pane Buoso! Takže jsi ochmutý?

(Gianni se pokusí zvednout třesoucí se ruce. Příbuzní ho litují.)

CIESCA, NELLA, ZITA A SIMONE
Chudák Buoso!

NOTÁŘ, SER AMANTIO
Ach! Chudáčku! To stačí! Svědci viděli!
Můžeme začít.
Ale co ti příbuzní?

GIANNI SCHICCHI
Ať zůstanou tady!

NOTÁŘ, SER AMANTIO

Takže začínám:

Ve jménu Páně, prvního září léta Páně
tisícího dvoustého devadesátého devátého
od Jeho spásonosného vtělení,
já, notář Amantio Nicolao, občan florentský,
dle vůle Buosa Donatiho sepisuji tuto závěť.

GIANNI SCHICCHI

(vystřčí ven ruku)

Ruším, odvolávám a zavrhuji
každou předchozí závěť!

ZITA, CIESCA, NELLA, MARCO,
SIMONE A BETTO

Ta prozíravost!

NOTÁŘ, SER AMANTIO

Úvodem mi pověz: pohřeb,
co nejpozději to bude možné,
chceš mít bohatý? Honosný?
Nákladný?

GIANNI SCHICCHI

Ne, ne, levný, za pár šupů!

GHERARDO A MARCO

Ta skromnost!

CIESCA, NELLA A RINUCCIO

Chudák strýc!

ZITA

Ta odvaha!

BETTO

Takové srdce!

SIMONE

To ho ctí!

GIANNI SCHICCHI

Zanechávám mnichům minoritům
a Sdružení svatě Reparaty...
(Příbuzní se v rozrušení zvedají.)
(lehce špitne)
pět lir!

(Příbuzní si znovu sednou a oddechnou si.)

ZITA, MARCO, SIMONE A BETTO

Výborně! Na dobročinnost musíme
stále dbát!

NOTÁŘ, SER AMANTIO

(jen špitne)

Není to přeci jen trochu málo?

GIANNI SCHICCHI

Ten, kdo zemře a nechá toho kongregacím
a mnichům moc, jen v pozůstalých
vyvolá dojem, že vrací peníze, které ukradl!

NELLA, RINUCCIO A GHERARDO

Ten umí mluvit!

CIESCA, MARCO A BETTO

Je tak chytrý!

ZITA A SIMONE

A moudrý!

NOTÁŘ, SER AMANTIO

Má to v hlavě srovnané!

GIANNI SCHICCHI

Peníze na hotovosti zanechávám
rovným dílem příbuzným.

CIESCA, NELLA A RINUCCIO

Díky, strýčku!

ZITA

Děkuji, bratranče!

SIMONE A BETTO

Děkuji, švagře!

GIANNI SCHICCHI

Simonovi zanechám majetek
ve Fucecchiu!

SIMONE

Děkuji!

GIANNI SCHICCHI

Zitě statky ve Figline.

ZITA

Děkuji, děkuji!

GIANNI SCHICCHI

Bettovi pole v Pratu.

BETTO

Děkuji, švagře!

GIANNI SCHICCHI

Nelle a Gherardovi majetek v Empoli.

NELLA A GHERARDO

Děkujeme, děkujeme!

GIANNI SCHICCHI

Ciesce a Markovi majetek v Quintole!

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,
GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO

(tíše, pro sebe)

(Teď přichází na řadu mula, dům a mlýny.)

GIANNI SCHICCHI

Mulu, která má cenu tři sta zlatých,

tu nejlepší v Toskánsku,
dostane můj oddaný přítel...
Gianni Schicchi.

(Rinuccio nenápadně přejde k Laurettě na terasu.)

ZITA, CIESCA, NELLA, GHERARDO,
MARCO, SIMONE A BETTO

(vyleti)

Cože?! Jak to?

NOTÁŘ, SER AMANTIO

Mulu odkazuje svému oddanému příteli
Giannimu Schicchimu.

ZITA, CIESCA, NELLA, GHERARDO,
MARCO, SIMONE A BETTO

Ale...

SIMONE

Copak Gianniho Schicchiho zajímá
nějaká mula?

GIANNI SCHICCHI

Nezlob, Simone! Já přece vím,
co chce Gianni Schicchi!

PŘÍBUZNÍ

(brblají)

Ten darebák! Darebák!

GIANNI SCHICCHI

Dům ve Florencii dostane
můj drahý, oddaný přítel
Gianni Schicchi!

(Příbuzní vyskočí na nohy a vybuchnou.)

ZITA

A dost! To stačí! Hrom do toho ničemy
Gianniho Schicchiho! My protestujeme!
Ten darebák! My prote...

CIESCA, NELLA, GHERARDO,
MARCO, SIMONE A BETTO
Aby do něj hrom! A dost!
Hrom do Gianniho Schicchiho!
Do toho ničemy Gianniho Schicchiho!
My protestujeme! Protestujeme!

GIANNI SCHICCHI
Sbohem, Florencie, sbohem, božské nebe!

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,
GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO
Ach!

GIANNI SCHICCHI
Já tě zdravím.

NOTÁŘ, SER AMANTIO
(rázně)
Nechť není rušena vůle autora závěti!

GIANNI SCHICCHI
Pane Amantio, já dám majetek, komu chci!
Vím, jakou chci závěť, a tak to bude!
Když křičí, jsem v klidu a zpívám si!

GUCCIO A PINELLINO
To je člověk!

GIANNI SCHICCHI
A mlýny v Signě...

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,
GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO
Mlýny v Signě?

GIANNI SCHICCHI
Mlýny v Signě (sbohem, Florencie)
ty nechávám drahému
(sbohem, božské nebe), oddanému příteli...
Giannimu Schicchimu!

(A zdravím tě tímto pahýlem ruky!)
La la la la!
(hodně nahlas)
A je to! Hotovo!
(Příbuzní hlasitě protestují)
(Svědci a notář jsou poněkud překvapeni.)
Zito, dejte ze své peněženky po dvaceti
svědkům a stovku dobrému notáři!

NOTÁŘ, SER AMANTIO
Pane Buoso! Děkuji!
(Chce jít k posteli, ale Gianni ho zastaví pohybem chvějící se ruky.)

GIANNI SCHICCHI
(slabým hláskem)
Žádné loučení! Jen jděte.
Jsme přece chlapi!

NOTÁŘ, PINELLINO A GUCCIO
(dojati míří ke dveřím)
Takový člověk! To je škoda! Taková ztráta!

GUCCIO
(tíše k příbuzným)
Odvahu!

PINELLINO
(s pláčem odchází)
Odvahu!

(Když odejde notář a svědci, příbuzní se vrhnou na Gianniho a ten se brání, jak může.)

ZITA, CIESCA, NELLA, RINUCCIO,
GHERARDO, MARCO, SIMONE A BETTO
(téměř mluvní dikcí)
Ty zloději! Zloději, podvodníku, zrádce,
darebáku, ničemo, zloději, zloději!
Podvodníku, darebáku, zrádce!

GIANNI SCHICCHI

Hamouni!

(Seskočí z postele, chytne Buosovu hůl a začne přibuzným udílet rány.)

Ven z mého domu!

Je to můj dům!

ZITA

Drancuj! Drancuj! Drancuj! Lup! Lup!

CIESCA A NELLA

Drancuj! Drancuj! Drancuj! Balíky lnu!

GHERARDO, SIMONE A BETTO

Drancuj! Drancuj! Drancuj!

MARCO

Drancuj! Drancuj! Drancuj! Stříbro!

(Přibuzní běhají sem a tam, Gianni běhá za nimi. Drancují a kradou.)

GIANNI SCHICCHI

Ven! To je můj dům! Ven! Ven!

(Gherardo vyleze na schodiště vpravo a vrátí se i s Gherardinem celý ověšený věcmi.)

ZITA

Balíky plátna! Stříbro!

CIESCA A NELLA

Stříbro! Balíky plátna!

GHERARDO

Stříbro! Lup! Drancuj!

MARCO

Lup! Lup! Drancuj! Drancuj!

BETTO

Drancuj! Drancuj! Lup! Lup!

GIANNI SCHICCHI

(křičí)

Ven! Ven! Ven! To je můj dům!

Ven! Ven!

(Gianni se pokouší bránit svůj majetek. Všichni se postupně obloží věcmi a nakupí se u dveří. Jdou dolů po schodech a Gianni je pronásleduje. Scéna se vyprázdňuje.)

ZITA, MARCO, SIMONE A BETTO

(ze zákulisí)

Zloději! Ničemo! Zrádce!

CIESCA, NELLA A GHERARDO

(ze zákulisí)

Zloději! Ničemo! Lumpe! Zrádce!

GIANNI SCHICCHI

(ze zákulisí)

Pryč! Pryč! Pryč!

ZITA, CIESCA, NELLA, GHERARDO,

MARCO, SIMONE A BETTO

(z větší dálky)

Zloději! Ničemo! Zrádce!

(křičí)

Ha, ha, ha!

(Rinuccio zvenku pomalu otevře velké okno. Objeví se Florencie zaplavená sluncem. Oba milenci zůstanou stát na terase.)

RINUCCIO

Lauretto moje, budeme pořád tady!

Podívej! Florencie je celá zlatá.

Fiesole je krásné.

LAURETTA

Tam jsi mi přísahal lásku!

RINUCCIO

Chtěl jsem, abys mě políbila...

LAURETTA

První políbení...

RINUCCIO

Chvějící se a bledá
jsi se ke mně obrátila.

RINUCCIO A LAURETTA

Florencii zdálky halila rajska zář!

(Obejmou se.)

GIANNI SCHICCHI

(vyběhne schody, je obložený věcmi, shodí je na zem)

Ta horda je pryč!

*(Spatří Laurettu a Gianniho, je dojatý, usměje se, sundá si čepici
a obrátí se k publiku.)*

(volně mluví)

Řekněte sami, dámy a pánové,
mohly snad Buosovy peníze lépe posloužit?

Za tohle jsem byl poslán do pekla.

Budiž...

Když ale velký Dante dovolí,

jestli jste se dost pobavili,

přiznejte mi dnes večer

(gestem naznačí potlesk)

polehčující okolnost!

(Ukloní se a pozdraví publikum.)

Monika Jägerová a Sonja Runje („staré“ Zity) v lóži
Divadla Antonína Dvořáka. Foto Martin Popelář

Program vydalo
Národní divadlo moravskoslezské,
příspěvková organizace statutárního města Ostrava,
Čs. legií 148/14, 701 04 Ostrava – Moravská Ostrava
www.ndm.cz

Ředitel Jiří Nekvasil
Hudební ředitel opery Jakub Klecker

V programu jsou použity:
úvodní slova inscenátorů a výtvarné návrhy kostýmů,
libreta v překladech Marie Kronbergerové,
texty Evy Mikuláškové, informace a obrázky z příslušné literatury,
internetových zdrojů, veřejných on-line encyklopedií, archivu NDM,
dále fotografie umělců

Nositelé autorských práv zastupuje G. Ricordi a spol.,
divadelní a hudební nakladatelství, spol. s.r.o., Berlín, SRN

Program připravila dramaturgyně opery Eva Mikulášková

Výtvarné zpracování programu a sazba Lubomír Šedivý
Fotografie z klavírní generální zkoušky Martin Popelář

Tisk Czech Print Center a. s.

Činnost Národního divadla moravskoslezského,
příspěvkové organizace statutárního města Ostrava,
je financována z rozpočtu města Ostravy.

Aktivity NDM jsou také finančně podporovány
Ministerstvem kultury České republiky
a Moravskoslezským krajem.

ISBN 978-80-88180-53-1

PARTNER INSCENACE:

OSTRAVA!!!

Svatá Marie, pros za nás, hříšníky.
Oliver Assis dos Santos (Vidina dítěte sestry Angeliky)

Sestra Angelika má vždy nějaký dobrý recept z květů, vždycky dokáže najít požehnanou bylinu k utišení bolesti.
Marcela Gurbalová (Sestra ošetřovatelka) a Veronika Holbová (Sestra Angelika) obklopeny sborem opery NDM

Touha je jako květ, jenž vykvete jenom živým. V království mrtvých ti pomůže dobrotivá čistá Matka a dříve, než své přání předneseš, Matka Matek ho vyslyší. Ó, sestro, smrt je životem pěkným!
Veronika Holbová (Sestra Angelika)

Proč by ne, jsou-li naše přání jen malá a nevinná? Vy po ničem netoužíte?
Zprava Eva Dřízgová-Jirušová (Sestra Jenovéfa),
uprostřed Veronika Holbová (Sestra Angelika), vpravo Anna Thun
(Učitelka novicek) se sborem opery NDM

My ani jako živé nesmíme po ničem toužit.
Vpravo Anna Thun (Učitelka novicek) se sborem opery NDM

Veronika Holbová (Sestra Angelika), uprostřed členové
Operního studia NDM obklopeni sborem opery NDM

A na mě jsi nemyslela? Víno už nechci. Ale s dýmkou nevyhasl můj žár.
Zuzana Šveda (Giorgetta) a Martin Bárta (Michele)

*Noci jsou přece pěkně chladné. Já vím, loni jsme tam byli tři,
byla tam postýlka s naším děťátkem.*
Michal Rybka (Vidina dítěte Michela a Giorgetty),
Martin Bárta (Michele) a Zuzana Šveda (Giorgetta)

Ve víně utopím svůj smutek. Na zdraví! Ať žije šéf!
Michal Lehotský (Luigi), Zuzana Šveda (Giorgetta), Martin Gurbaľ
(Talpa) a Václav Šibera (Tinca) se sborem opery NDM

Všichni nosíme plášť a pod ním někdy radost, jindy bolest.
Martin Bárta (Michele), Michal Lehotský (Luigi)
a Zuzana Šveda (Giorgetta)

Co říkají v Signě? – Říká se, že... Buoso v závěti odkázal všechno jednomu klášteru!

David Szendiuch (Betto), Eva Dřizgová-Jirušová (Nella), Václav Morys (Gherardo), Anna Nitrová (Ciesca), Daniel Klánský (Marco), Luciano Mastro (Rinuccio), Monika Jägerová (Zita) a Martin Gurbaľ (Simone)

Teto, já ji našel! A když teď budeme všichni bohatí, dovolíš mi v tak krásný den, jako je ten dnešní, vzít si Schicchiho dcerku Laurettu?
David Szendiuch (Betto), Eva Dřizgová-Jirušová (Nella), Václav Morys (Gherardo), Luciano Mastro (Rinuccio), Martin Gurbaľ (Simone), Martin Zezulka (Gherardino), Daniel Klánský (Marco), Anna Nitrová (Ciesca) a Monika Jägerová (Zita)

Je-li závěť uložena u nějakého notáře, tak nevím, to asi bude problém! Ale jestli je někde tady, pak mají mniši smůlu a my naději!

Daniel Klánský (Marco), Anna Nitrová (Ciesca), Václav Morys (Gherardo), Eva Dřizgová-Jirušová (Nella), David Szendiuch (Betto), Jiří Dvořák (Buoso Donato), Martin Gurbaľ (Simone) a Monika Jägerová (Zita)

Takže to je pravda! Mniši se budou cpát a my se na to můžeme jen koukat!

Luciano Mastro (Rinuccio), Daniel Klánský (Marco), Anna Nitrová (Ciesca), Martin Gurbaľ (Simone), David Szendiuch (Betto), Monika Jägerová (Zita), Václav Morys (Gherardo), Eva Dřizgová-Jirušová (Nella)

Pojď, Lauretto, utři si slzy. To by bylo příbuzenstvo, taková skrblici!
 Luciano Mastro (Rinuccio), Tereza Maličkayová (Lauretta)
 a Jiří Sulženko (Gianni Schicchi)

Jediný člověk nás snad může zachránit... Gianni Schicchi!
 Daniel Klánský (Marco), Anna Nitrová (Ciesca), Eva Dřízgová-Jirušová
 (Nella), Václav Morys (Gherardo), David Szendiuch (Betto),
 Monika Jägerová (Žita), Martin Gurbaľ (Simone), vpravo Jiří Sulženko
 (Gianni Schicchi)

Výborně! Ó, Gianni! Gianni, náš spasitel!
 Monika Jägerová (Žita), Jiří Sulženko (Gianni Schicchi)
 a Anna Nitrová (Ciesca)

Tomu, kdo se vydává za někoho jiného při sepsání závěti a jiných pořízeních, jemu i jeho komplicům hrozí useknutí ruky a pak vyhnání!
 Daniel Klánský (Marco), Anna Nitrová (Ciesca), Eva Dřízgová-Jirušová (Nella), Václav Morys (Gherardo), David Szendiuch (Betto), Monika Jägerová (Zita) a Jiří Sulženko (Gianni Schicchi)

Mlýny v Signě (sbohem, Florencie) ty nechávám drahému (sbohem, božské nebe), oddanému příteli... Giannimu Schicchimu!
 Daniel Klánský (Marco), Anna Nitrová (Ciesca), Eva Dřízgová-Jirušová (Nella), Václav Morys (Gherardo), David Szendiuch (Betto), Monika Jägerová (Zita), Martin Gurbaľ (Simone), Erik Ondruš (Guccio), Roman Vlkovič (Ser Amantio), Tomasz Suchanek (Pinellino) a Jiří Sulženko (Gianni Schicchi)